

ÇE MATTƏ

NƏQL KARDƏ ŞOYƏ XƏBƏ

VƏSƏ

«Çe Mattə nəql kardə Şoyə Xəbə» də İsa Məsihi jimoni barədə qəp jə beydə. Im, İsa simoədə bə dınyo omənin bıə, vəd kardə Xiloskori barədə Şoyə Xəbəy. İyo dıgğət doə beydə ki, Xıdo Əhdi-Ətiqi vaxti Bəştə xəlgi doə vədon de İsa vositə bə vırə rosneydə. In Şoyə Xəbə əncəx bo Yəhudi xəlgi ne, bo həmə bəşəriyyətiye.

Çe Mattə nəql kardə Şoyə Xəbə de səheyə dumoyəndiəti nivıştə bıə. In kitob çe İsa moəku bey, vəftiz kardə bey, Çəy jimoni iyən xıdməti barədə bəhs kardeydə. Həmçinin miəllif çe İsa vəzon, təlimon iyən şifo doy barədə qəp jəydə. Şoyə Xəbə çe İsa Qalileyəku bə Yerusəlim kardə səyohəti, Çəy jimonedə oxonə haftə mıddətədə bıə gəziyon, bə çomex kəşə bey iyən de bəyji bey sə beydə.

«Çe Mattə nəql kardə Şoyə Xəbə» də İsa, Ğanuni izoh kardə iyən Xıdo Podşoəti barədə təlim doy səlohiyətiş bıə yolə Ustodi gəzinə təğdim kardə beydə. Bı kitobədə Çəy bə insonon jimon doə təlimon nivıştə bıən.

Kitobi məzmun:

- 1:1–2:23 İsa Məsihi nəsilə şəcərə iyən moəku bey
- 3:1-12 Vəftizəkə Yəhya omemon
- 3:13-17 İsa Məsihi vəftiz kardə bey
- 4:1-11 İblisi tərəfo İsa dəvinə kardə bey
- 4:12–18:35 Çe İsa Qalileyədə xıdmət
- 19:1–20:34 Çe İsa Qalileyəo bə Yerusəlim şey
- 21:1–27:66 Çe İsa Yerusəlimədə bıə oxonə rujon
- 28:1-20 Çe İsa bəyji bey

1

İsa Məsihi nəsilə şəcərə

(Lukə 3:23-38)

¹ İsa Məsih Davudi nəsilə, İbrahimi nəsiləy. Çəy nəsilə şəcərə jıqoye:

² İbrahimi pevatışe İsağ. İsaği pevatışe Yağub. Yağubi pevatışe Yəhudə iyən çəy boon. ³ Yəhudə pevatışe Tamari zandə Peres iyən Zerah. Peresi pevatışe Xesron. Xesroni pevatışe Ram. ⁴ Rami pevatışe Amminədav. Amminədavi pevatışe Naxşon. Naxşoni pevatışe Səlmon. ⁵ Səlmoni pevatışe Raxavi zandə Boaz. Boazi pevatışe Ruti zandə Oved. Ovedi pevatışe Yessey. ⁶ Yesseyi pevatışe podşo Davud.

Davudi pevatışe Suleyman. Suleymani moə çe Uriyə jen biəbe. ⁷ Suleymani pevatışe Rexavam. Rexavami pevatışe Aviyə. Aviyə pevatışe Asa. ⁸ Asa pevatışe Yehoşafət. Yehoşafəti pevatışe Yehoram. Yehorami pevatışe Uzziyə. ⁹ Uzziyə pevatışe Yotam. Yotami pevatışe Axaz. Axazi pevatışe Hizqiyə. ¹⁰ Hizqiyə pevatışe Menaşşe. Menaşşe pevatışe Amon. Amoni pevatışe Yoşiyə. ¹¹ *İsrail xəlği bə Babil surqun biə vaxti Yoşiyə pevatışe Yekonyə iyən çəy boon.

¹² Babil surquni bəpeştə Yekonyə pevatışe Şealtiel. Şealtieli pevatışe Zerubbabil. ¹³ Zerubbabili pevatışe Avihud. Avihudi pevatışe Elyaqim. Elyaqimi pevatışe Azur.

¹⁴ Azuri pevatışe Sadoq. Sadoqi pevatışe Yaxin. Yaxini pevatışe Elihud. ¹⁵ Elihudi pevatışe Eleazər. Eleazəri pevatışe Mattən. Mattəni pevatışe Yağub. ¹⁶ Yağubi pevatışe Məryəmi şuyə Yusif. Məryəmi zandışe İsa, Məsih votəbe Bəy.

¹⁷ De jıqo, İbrahimiku tosə Davudi biə həmə nəsilon çordə nəsilə, Davudiku tosə Babil surquni çordə nəsilə, Babil surquniku tosə Məsihiyə çordə nəsilə.

İsa Məsihi moəku bey

(Lukə 2:1-7)

¹⁸ *Jıqo be İsa Məsihi moəku bey. Çəy moə Məryəm hoştə biəbe bə Yusifi. Əmma çəvon ivirədə niəbə bənav məlum be ki, Məryəm Mığəddəsə Rufiku bə əğil mandə.

¹⁹ Çəy pəvəndi Yusif qıləy salehə odəmbe iyən nıpiyəşe Məryəmi cəmati dilədə rısvo bıke, jıqo bə gəror oməy ki, nunəke vadə əy. ²⁰ Əncəx jıqo şineədə Rəbbi qıləy mələk hanədə çiyəy bəy, votışe: «Davudi zoə Yusif! Məryəmi boştə jen gəbul kardeyku mətars, çumçiko çəy bətnədə biə Korpə Mığəddəsə Rufikuy. ²¹ *Məryəm qıləy zoə bəzande, Çəy nomi İsa^a binə, çumçiko Əv, İştə xəlği çəvon qınonku xilos bəkarde».

²² *Əve imon həmməy bin ki, Rəbbi de peyğəmbəri vositə votə in sıxan bə vırə bırəsi:

²³ «İmeha, ənəbuəstə kinə əğilbəbolo bəbe, qıləy Zoə bəzande, Emmanuel bənon Çəy nomi».

«Emmanuel» sıxani mənə «Xıdo deyəməy» voteye.

²⁴ Hano pebeədə Yusifi kardışe Rəbbi mələki hamye gəzinə, gəbul kardışe əv boştə jen. ²⁵ *Əmma Yusifi nezkət nıkardışe de Məryəmi tosə İştə Zoə moəku bey. Yusifi

* **1:11** 2Pod.24:14-15; 2Saln.36:10; Yer.27:20

* **1:18** Lukə 1:26-27

* **1:21** Lukə 1:31

^a**1:21** İsa ibrani zıvonədə Yeşuaye, çəy mənə *Rəbb xilos kardeydə*.

* **1:22-23** Yeş.7:14

* **1:25** Lukə 2:21

nom noşe bə Korpə İsa.

2

Mudrikə odəmon ziyarət

¹ Yəhudəyə şəhr Betlehemədə Hirodi podşoəti kardə vaxti İsa moəku be. Bı vaxti mudrikə odəmon həşipeməo oməyn bə Yerusəlim ^{2*} votışone: «Çe Yəhudiyon moəku bıə Podşo koncoye? Həşipemədə vindimone Çəy astovə, oməmon Bəy bo səcdə karde». ³ İmi məseədə podşo Hirod iyən Yerusəlimi həmə xəlğ norohat be. ⁴ Hirodi qırdə kardışe xəlği sər kahinon iyən ruhani mıəllimon həmməy, parsəy çəvonku Məsih konco moəku be. ⁵ Əvon votışone: «Çe Yəhudəyə şəhr Betlehemədə. Çumçiko de peyğəmbəri vositə jıqo nıvıştə bıə:

^{6*} «Ha Yəhudə zəminədə bıə Betlehem,
Tı ən qədəli niş çe Yəhudə şəhron dilədə,
Çumçiko ıstıku bebəşe Bəçımı xəlğ İsraili
Qələvon bıə Hıkmədor»».

⁷ Bəvədə Hirodi nunəke sədo kardışe mudrikə odəmon, omutışe çəvonku çe astovə çiyə səheyə vaxt. ⁸ «Bışən, de dığğəti bınəvən bo Korpə, pəydo kardencə bəmi xəbə bıdən, azən bışum Bəy səcdə bıkəm» votışe, vığandışe əvon bə Betlehem. ⁹ Əvon podşo qəpi məse bəpeştə dəro qımin. Bəvədə çəvon həşipemədə vində astovə ro nişo kardeydəbe bəvon. Astovə bə Korpə bıə vıray səpe rəseədə mande. ¹⁰ Əvon ımı vindeədə həniyən vey şo bin. ¹¹ Dəşin bə kə, vindışone Korpə deçəy moə Məryəmi ivirədə, eçikəyn bə zəmin səcdə kardışone Bəy. Okardışone ıstə xımbon, edaştışone Bəy baxşon – ğızıl, ətrinə ğıy iyən mirra.^b ¹² Çəyo de co roy şin bəştə məmləkət, çumçiko hanədə Hirodi tonə onıqarde barədə çəşnavi səşonbe.

Bə Misir vıtey

¹³ Mudrikə odəmon dəro qıniyə bəpeştə Rəbbi qıləy mələk hanədə çiyəy bə Yusifi iyən votışe: «Bəşt, peqət Korpə deçəy moə, bıvit bə Misir. Bımand əyo toşə az bəti xəbə doə vaxti. Çumçiko Hirod, Korpə kışteyro dəmande bo nəve». ¹⁴ De jıqo, Yusif əşte peqətışe Korpə deçəy moə, həmonə şəvi dəro qıniyə bə Misir. ^{15*} Mande əyo toşə Hirodi marde. Im be ki, Rəbbi de peyğəmbəri vositə votə ın sıxan bə vıre bırası:

«Sədo kardıme İştə Zoə Misiro».

¹⁶ Hirod vindeədə ki, mudrikə odəmon axməxi vıredə noşone əv, bərk ğəzəbnok be. Əy, mudrikə odəmonku omutə vaxti nəzədə qətışe, əve doşe kışte Betlehemədə iyən bə həndəvərədə jiyə dı sornə iyən dı sorisə kam sinış bıə zoə əğılön həmməy. ¹⁷ Jıqoən, de Yereyə peyğəmbəri vositə votə bıə ın sıxan rəsəy bə vıre:

* **2:2** Aşm.24:17; Yer.23:5; Zək.9:9; Mark 15:2; Yəh.1:49

* **2:6** 2Şəm.5:2; 1Saln.11:2; Mik.5:2

^b**2:11** *Mirra* – ətrinə ruyəne.

* **2:15** Huşə 11:1

¹⁸* «Qıləy sədo məsə be Ramədə,
Bəməşivən iyən yolə fəryodə sədon!
Rəhilə bəmeydə boştə əğilon,
Piyeydənişe dılvandi.
Çumçiko əvon nin həni».

Misiro bə Nazaret oqardey

¹⁹ Hirod marde bəpeştə, iməha, Rəbbi qıləy mələk hanədə çiyəy bə Yusifi Misirədə,
²⁰ votışe: «Bəşt, peqət Korpə deçəy moə, oqard bə İsraili məhol, çumçiko çe Korpə
coni səy piyəkəson mardin». ²¹ Əve Yusif əşte, peqətişe Korpə deçəy moə, oqarde bə
İsraili məhol. ²² Əncəx tarsəy əyo bo şey, məsədə ki, Arxela ovaştə iştə pıə Hirodi
vırədə Yəhudeyə podşo. Hanədə bəy xəbə doəbe ki, əv bışu bə Qalileyə viloyət.
²³ Oməy Nazaret nomədə biə şəhrədə vırəbəvırə be. Im bə səbəb be ki, de
peyğəmbəron vositə votə biə in sıxan bə vırə bırəsi, «Nazaretij bəvoten Bəy».

3

Vəftizəvon Yəhya bo İsa Məsihi ro hozı kardeydə

(Mark 1:1-8; Lukə 3:1-18; Yəh.1:19-28)

¹* Bə rujonədə Vəftizəvon^c Yəhya vəz karde-karde daşt Yəhudeyədə beşe bə
məydon. ² Əv jıqo voteydəbe: «Tobə bıkən! Çumçiko Osmoni Podşoəti nez biə». ³* Im
ə odəme ki, Yeşayə peyğəmbəri votəşe çəy barədə:

«Car kəşəkəsi sədo omeydə daştədə:

“Hozı bıkən Rəbbi roy,

Həmo bıkən Çəy omə roon”».

⁴* Yəhya dəvə paşməo olət tankardəşbe, bəştə peşti pustə kışti dəbastəşbe, çəy
hardemon çəkürkə iyən daştı anqivinbe. ⁵ Yerusəlimi səbəson, cəmi məmləkət
Yəhudeyə iyən ru İordani ətrofədə jiyəkəson həmməy omeydəbin Yəhya tonə. ⁶ Əvon
iştə qınon bə qiy qəte-qəte deçəy vositə vəftiz bin ru İordanədə.

⁷* Yəhya vindeədə fəriseyon iyən sadukeyon^d veyni bo vəftiz be omeydən çəy tonə,
jıqo votışe bəvon: «Ha qurzon nəsil! Ki sərosniyəşe şıməni iştə conı vəomə gəzəbiku
peroxniye? ⁸ Esə boən bə tobə loyiğə bəhəron bıdən. ⁹* İştə dilədə fikir məkən,

***2:18** Yer.31:15

***3:1-2** Mat.4:17; Mark 1:15

^c**3:1** *Vəftizəvon* – qınon baxşeyro mərosimi icro kardə odəme. Vəftiz – qınon
baxşeyro odəmi bə ov dənəy mərosime.

***3:3** Yeş.40:3

***3:4** 2Pod.1:8

***3:7** Mat.12:34; 23:33; Lukə 3:7

^d**3:7** *Fərisey iyən sadukey* – imon Yəhudi dini təriqəton nomonin.

***3:9** Yəh.8:33

məvotən “çəmə piə İbrahime”. Az voteydəm bəşmə: Xıdo ğadire çı sığono fərzənd soxte bo İbrahimi. ^{10*}Həni təvən hozıye doon bınədə. De jıqo, çokə bəhrə nıdoə har do bırıyə iyən şodoə beydə bə otəş.

¹¹ Az şımə tobəro şıməni de ovi vəftiz kardeydəm, əmma çımı bəpeştə omə Şəxs çımısə həniyən Ğudrətine. Az loyiğ nim jıqo Çəy şımon kırıyero, Əv şıməni de Mığəddəsə Rufi iyən otəşi vəftiz bəkarde. ¹² Çəy hiyə Çəy dastədəy, Əv İştə xəməni pebəşande, İştə taxılı bə ambo qırdə bəkarde. Kıləşi isə onıkişiyə otəşədə bəsute».

Çe İsa vəftiz kardə bey

(Mark 1:9-11; Lukə 3:21-22)

¹³ Bə vaxti İsa çe Yəhya tərəfo vəftiz beyro oməy Qalileyəo bə ru İordan, Yəhya tonə. ¹⁴ Yəhya piyəşe mane bıbu Bəy, votışe: «Tı Mını vəftiz kardəniniş, Tı boçi oməş çımı tonə?» ¹⁵ Əmma İsa cəvob doşe bəy: «Hələliğə rozi bıbi bımı. Çumçiko əmə de jıqoy bə vırə rosnənininimon salehəti koon». Bəvədə Yəhya rozi be. ¹⁶ İsa vəftiz bencə beşe ovo. Bə vaxti osmonon obin Çəy vədə, Əy vindışe Xıdo Ruf kaftə şikilədə epərəy iyən nişte Çəy səpe. ^{17*} İmha, qıləy sədo oməy osmonono: «İm Çımı azizqıromiyə Zoəy, rozim Çəyku».

4

İblisi tərəfo İsa dəvinə kardə be

(Mark 1:12-13; Lukə 4:1-13)

^{1*} Çımı bəpeştə İsa de Rufi vositə bardə be bə daşt, iblisi tərəfo dəvinə kardeyro. ² İsa çıl ruj-çıl şəv rujə qəte bəpeştə vəşi qəte. ³ Bəvədə dəvinəəkə nez oməy, votışe Bəy: «Qirəm Tı Xıdo Zoəşbu, əmr bıkə bı sığon peqardın bə nun». ^{4*} İsa jıqo cəvob doşe bəy: «Jıqo nıviştə bıə “İnson əncəx de nuni nıbəjiye, əmma əv Xıdo qəvo beşe de har kəlimə bəjiye”».

^{5*} Çəyo iblisi vardışe Əv bə mığəddəsə şəhr Yerusəlim iyən noşe məbədi ən bılındə kumisə, ⁶ votışe: «Qirəm Tı Xıdo Zoəşbu, şodə İştəni çıyo saru. Çumçiko jıqo nıviştə bıə:

“Xıdo Bəştı xoto bəştə mələkon əmr bəkarde ki,
İştə dastonsə bıbən Tını,
İştı lınq nıqını bə qıləy sıği”».

^{7*} İsa jıqo votışe bəy: «Həmçinin nıviştə bıə: “Dəvinə məkə İştə Rəbbə Xıdo”».

⁸ İblisi ijən petotnişe İsa bə qıləy vey barzə band. Nişo kardışe Bəy çe dınyo həmə

* **3:10** Mat.7:19

* **3:17** Zəb.2:7; Yeş.42:1; Mat.12:18; 17:5; Mark 1:11; Lukə 9:35

* **4:1** İbr.2:18; 4:1

* **4:4** Ğanun.8:3

* **4:5-6** Zəb.91:11-12

* **4:7** Ğanun.6:16

podşoætion iyən çəvon cəh-cələl, votışe: ⁹ «Qirəm Tı eçikoş bə zəmin bəmi səcdə bikoş, imoni həmmə bədom Bəti». ¹⁰ *İsa votışe: «Rədd bibi, Şəyton! Nivıştə biə: “Bəştə Rəbbə Xıdo səcdə bikə, əncəx Bəy ibodət bikə”».

¹¹ Çımi bəpeştə iblis esiyəy İsaku iyən mələkon oməyn xıdmət kardeydəbin Bəy.

İsa Bəştə xıdməti bino kardeydə

(Mark 1:14-15; Lukə 4:14-15)

¹² *İsa məseədə çe Yəhya həbs kardə bey, oqarde bə Qalileyə. ¹³ * Bəşe Nazareto, səbəso be Zevulun iyən Naftaliədə, qol Qalileyə kənoədə biə Kafernaumədə. ¹⁴ *Im be ki, de Yeşayə peyğəmbəri vositə votə biə həmonə sıxan bə vırə bırası:

¹⁵ «Zevuluni iyən Naftali zəminon,

Dıyokəno ro,

Ru İordani ə jəpə,

Bitpərəston jiyə Qalileyə –

¹⁶ Zılmotədə jiyə xəlgi

Vındışe qıləy mihtəşəmə ruşnə.

Nur peme

Mardi məskəni soğnədə biə səbəson səpe».

¹⁷ *Çə vaxtiku İsa dəmande bo vəz karde jıqo vote: «Tobə bikən! Çumçıko Osmoni Podşoəti nez biə».

İminə şoqirdon

(Mark 1:16-20; Lukə 5:1-11)

¹⁸ İsa qol Qalileyə kənoədə nəveədə, vındışe bə ov səl ğandə dıqlə boə – Peter nomədə biə Simon iyən çəy boə Andrey. Im odəmon ləvesbin. ¹⁹ İsa votışe bəvon: «Boən Çımı dumo, Az şıməni jıqo ləves bəkam ki, inson bəqəteşon». ²⁰ Əvon dərhol şodoşone səlon, şin Çəy dumo. ²¹ İsa şe çəvrəyku bənav vındışe əleydə dıqlə boə – Zavday zoə Yağub iyən çəy boə Yəhya. Əvon deştə piə Zavday ivırədə kulosədə ıştə səlon səbəro kardeydəbin. İsa sədo kardışe əvon. ²² Əvonən dərhol haştışone kulos iyən ıştə piə, şin Çəy dumo.

İsa bə noxəşinon şifo doydə

(Mark 3:7-12; Lukə 6:17-19)

²³ *İsa səkuyəşe həmə Qalileyə, çəvon sinaqoqonədə təlim omuteydəbe, vəz karde-karde Osmoni Podşoəti Şoyə Xəbə, iyən şifo doydəbe xəlgi arədə bə har curə

* **4:10** Ğanun.6:13

* **4:12** Mat.14:3; Mark 6:17-18; Lukə 3:19-20

* **4:13** Yəh.2:12

* **4:14-16** Yeş.9:1-2

* **4:17** Mat.3:1-2

* **4:23** Mat.9:35; Mark 1:39

noxəşi iyən mərəzi. ²⁴ Çəy barədə biə xəbə pevilo be bə həmə Suriyə. Əve vardeydəbin çe İsa tonə har curə noxəşinon iyən iztirob kəşəkəson, cını qətəkəson, epileptikon iyən iflicon. Əyən şifo doşe bəvon. ²⁵ Yolə izdihom şeydəbe çe İsa dumo Qalileyəo, Dekapoliso, Yerusəlimo, Yəhudəyəo iyən ru İordani çə japəo.

5

Çe İsa Bandisə vəz

¹ İsa vindışe izdihom peşe bə band. Əv niştencə şoqirdon oməyn Çəy tonə. ² İsa dəmande bo təlim omute, votışe:

Baxtəvər biəkəson

(Lukə 6:20-23)

³ «Çı baxtəvərin ruhən kosibon!

Çumçiko Osmoni Podşoəti çəvone.

⁴ *Çı baxtəvərin kədərin biəkəson!

Çumçiko əvon dılvandi pəydo bəkarden.

⁵ *Çı baxtəvərin həlim biəkəson!

Çumçiko əvon zəmini irs bəsten.

⁶ *Çı baxtəvərin bo salehətiro vəşi-təşi biəkəson!

Çumçiko əvon si bəben.

⁷ Çı baxtəvərin mərhəmətin biəkəson!

Çumçiko bəvon mərhəmət kardə bəbe.

⁸ *Çı baxtəvərin təmizədıl biəkəson!

Çumçiko əvon Xıdo bəvinden.

⁹ Çı baxtəvərin sulh eğandəkəson!

Çumçiko Xıdo fərzəndon bəvoten bəvon.

¹⁰ *Çı baxtəvərin salehəti roədə rımuz kardə biəkəson.

Çumçiko Osmoni Podşoəti çəvone.

¹¹ *İnsonon Bəçımı qorə şıməni təhğir iyən rımuz kardeədə, du vote-vote bəşmə har curə bıhton şodoədə, şımə çı baxtəvərişon! ¹² *Şo bıbən iyən şoyvo bıkən! Çumçiko osmononədə şımə mikofot yole. Oxo şıməsə bənav omə peyğəmbəronən jıqo rımuz kardəşone.

*5:4 Yeş.61:1-3

*5:5 Zəb.37:11

*5:6 Yeş.55:1-2

*5:8 Zəb.24:3-4

*5:10 1Pet.3:14

*5:11 1Pet.4:14

*5:12 2Saln.36:16; Həv.7:52-53

Nemek iyən nur

¹³ *Şımə zəmini dimi nemekiyon. Əmma nemek ıstə təmi qin biko, bəy de çiçi təm doy bəbe? Bəvədə bə benton şodoə bəbe, bo co qıləy çiy bəvəc əvoni, ğərəyz insonon lınqi jiyədə mandey.

¹⁴ * Şımə çe dınyo nuriyon. Bandi sədə dutə bıə şəhr niyoni mande əzini. ¹⁵ *Hiç kəs vəşə çoy ğabi, yaanki yonqo jiyədə nıbəno. Bərəks, əy bə çodon bəno ki, bə kədə bıəyon həmməy ruşnə səğandı. ¹⁶ *Jəqoən bıdə şımə nur insonon vədə jıqo dəvəşı ki, əvon şımə xəymandə koon bıvındın, bəşmə osmononədə bıə Pıə izzət bıdən.

Bə Mığəddəsə Nıvıştəyon əməl kardey

¹⁷ Zən məkən ki, Az Tovrati iyən Peyğəmbəron Kitobon ləğv kardeyro oməym. Az əvoni ləğv kardeyro ne, bo təmom karde oməym. ¹⁸ * Rosti voteydəm bəşmə: osmon iyən zəmin dənıvardə nışə, har çiy bə vırə nıřəsə, Tovrato ən qədə hərf, yaan qıləy noxtə jıqo ni əbini. ¹⁹ De jıqo, ki ləğv biko çı əmron ən qədə qılə iyən jıqo omuto bə co kəson, əv Osmoni Podşoətiədə ən ruk hisob kardə bəbe. Əmma ki ın əmron bə vırə bırosno iyən bə co kəson omuto, əv Osmoni Podşoətiədə ən yol hisob kardə bəbe. ²⁰ İmi voteydəm bəşmə: şayət şımə salehəti ruhani mıəllimon iyən fəriseyon salehətişə vey nıbo, bə Osmoni Podşoəti əslo dəşə əzınıyon.

Ğıyz iyən ğətli barədə təlim

²¹ *Şımə məsəone ğədımə zəmonədə votəşone bə insonon “Ğətli məkə, harki ğətli biko, bə mıhokimə məruz bəmande”. ²² Az isə bəşmə voteydəm ki, bəştə boə ğıyzin bıə har kəs bə mıhokimə məruz bəmande. Ki bəştə boə “axməx” bıvoto, bə Ali Şurə hıkmı məruz bəmande. Ki bəştə boə “səfe” bıvoto, bə cəhənnımı otəşi məruz bəmande. ²³ Bə səbəb ıstə baxşə bə ğırbonqo vardə vaxti bəştı yod dəşo ki, ıstı boə bəştı vəynə qıləy şikat heştışə, ²⁴ ıstə baxşə ğırbonqo vədə bıə, sıftə bışi dust bıbi deştə boə çəy bəpeştə boy, ıstə baxşə edaş. ²⁵ *Harki tını ittıhom kardeydəbu, roədə beəsə rəyrə rozi bıbi deəy, bıdə əv tını hakimi tonon nıbə, hakimən tını bə mıhofizəkə nıdə iyən şodoə məbi bə zındon. ²⁶ Rosti voteydəm bəti: çəyo əslo benıbəşəş, de ki ıstə oxon kopuq-ğuruşi nıdoş.

Zino iyən təloği barədə təlim

²⁷ *Şımə məsəone, votəşone “Zino məkə”. ²⁸ Az isə bəşmə voteydəm, de şəhvəti bə

***5:13** Mark 9:50; Lukə 14:34-35

***5:14** Yəh.8:12; 9:5

***5:15** Mark 4:21; Lukə 8:16; 11:33

***5:16** 1Pet.2:12

***5:18** Lukə 16:17

***5:21** Beşe.20:13; Ğanun.5:17

***5:25-26** Lukə 12:58-59

***5:27** Beşe.20:13; Ğanun.5:18

jeni diyə kardəkəs, həni ıstə dilədə deəy zino kardeydə. ²⁹* Qirəm ıstı rostə çəş tını bə yavə ro okırneydəbu, bekə əy şodə. Çumçiko ıstı andomi iqlə uzvi məhv be botı çoke, həmə andomi bə cəhənnım şodoə beysə. ³⁰* Qirəm ıstı rostə dast tını bə yavə ro okırneydəbu, əy bıbirin şodə. Çumçiko ıstı andomi iqlə uzvi məhv be botı çoke, həmə andomi bə cəhənnım şodoə beysə.

³¹*“Harki ıstə jeni beko, təloği koğəzi bıdə bəy” votə bıə. ³² Az isə bəşmə voteydəm ki, gərəyz cinsiyə beəxloğəti de co qıləy səbəbi ıstə jeni bekarde har kəs əy bə zino vadar kardeydə. De beşə jeni kəxıvand bıəkəsən zino kardeydə.

Ğəssəm hardey barədə təlim

³³* İjən məsəone gədimə vaxtonədə votəşone bə odəmon “Duyəvoje gəssəm məhə, əmma ıstə gəssəmon Rəbbi vədə bə vırə bırosın”. ³⁴* Az isə bəşmə voteydəm ki, gətiyən gəssəm məhən, nə bə osmoni, çumçiko əv çe Xıdo taxte; ³⁵ nə bə zəmini, çumçiko zəmin Çəy lınqon jiyədə bıə kətile, nəən bə Yerusəlimi, çumçiko əvrə yolə Podşo şəhre, ³⁶ nə bəştə səy, çumçiko tı hətto qıləy muyən sipi, yaanki siyo karde əzınış. ³⁷ Əncəx bıdə şımə votə “bəle, bəle”, “xəyr, xəyr” bıbu. Çımisə ziyodəyon şərikuy.

Xısus məstənən

(Lukə 6:27-36)

³⁸* Şımə məsəone, votəşone “çəşi əvəzi çəş, dandoni əvəzi dandon”. ³⁹ Az isə bəşmə voteydəm ki, bə bevəci kardəkəsi vəynə məmand. Bərəks, bəştı rostə diməkukə sillı bıjənən, ə qılən bıqordın bo sillı jəy. ⁴⁰ Əqər şəxsi tını bə məhkəmə bıdo, bıpiyişe ıstı şey peqətey, ıstə səpenə olətiyən bıdə bəy. ⁴¹ Əqər şəxsi tını bo i mil ro şey məcbur kardeydəbu, tı deəy dı mil ro bışi. ⁴² İştiku jıçiy piyəkəsi piyə çiy bıdə bəy, ıştiku gərz piyəkəsi ıstə səyku məkə.

Bıpiyən ıstə deşmenon

⁴³*“Şımə məsəone, votəşone bıpiy ıstə hamsiyə iyən nifrət bıkə bəştə deşmeni”. ⁴⁴ Az isə bəşmə voteydəm ki, bıpiyən ıstə deşmenon, dıvo bıkən bo şıməni rımuş kardəkəson. ⁴⁵ Jıqoən, şımə ıstə osmononədə bıə Pıə fərzəndon bəbeşon. Çumçiko Əv hıkm kardeydə Bəştə həşi pemu həm bevəcə odəmon, həmən çokə odəmon səpe, ıstə voşiyən ekardeydə həm salehon, həmən saleh nıbəkəson səpe. ⁴⁶ Qirəm piyeydonebu əncəx şıməni piyəkəson, çımi bəşmə çı foydə bəbe? Doyənəqırdəkonən jıqo

* **5:29** Mat.18:9; Mark 9:47

* **5:30** Mat.18:8; Mark 9:43

* **5:31-32** Ğanun.24:1-4; Mat.19:7-9; Mark 10:4,11-12; Lukə 16:18; 1Kor.7:10-11

* **5:33** Lev.19:12; Aşm.30:2; Ğanun.23:21

* **5:34-35** Zəb.48:2; Yeş.66:1; Mat.23:22; Yağ.5:12

* **5:38** Beşe.21:23-25; Lev.24:20; Ğanun.19:21

* **5:43** Lev.19:18

kardeydənin? ⁴⁷ Qirəm əncəx bəştə boon səlom doydənbu, çiç ziyodə kardeydən co kəsonsə? Beimonənən jıqo kardeydənin? ⁴⁸ * Mılxəs, şımə Osmoni Pıə kamil bey ğəzinə şımənən kamil bıbən.

6

Sədəxə doy barədə

¹ *Hodi bıbən, şımə salehə ko kardeədə insonon vədə bəvon nişo kardeyro məkən imi. Neysə ıştə osmononədə bıə Pıəku mıkofot nıbəsteyon.

² Bı səbəb sədəxə doəsə ıştə navədə de şeypuri sədo car məkəş. Çumçıko dıdimə odəmon sinaqoqonədə iyən kuçonədə jıqo kardeydən ki, odəmon əvoni tarif bıkən. Rosti voteydəm bəşmə: əvon səşone ıştə mıkofot. ³ Əmma tı sədəxə doəsə, bıdə ıştı çəpə dast nızını, rostə dast çiç kardeydə. ⁴ Bıdə ıştı doə sədəxə niyoni bımandı. ıştı niyoniedə bıəyon vındə Pıə çəy əvəzi bədo bəti.

Dıvo karde barədə təlim

(Lukə 11:2-4)

⁵ *Şımə dıvo kardə vaxti bənə dıdimə odəmon məbən. Çumçıko jıqo odəmon bəpiyəşone pemandın sinaqoqonədə iyən kuçə səonədə dıvo bıkən ki, odəmon bıvındın əvoni. Rosti voteydəm bəşmə: əvon həni səşone ıştə mıkofot. ⁶ Əmma tı dıvo kardeəsə dəşi bəştə otağ, bıbast kəybə, dıvo bıkə bəştə niyoniedə bıəyon vındə Pıə. ıştı niyoniedə bıəyon vındə Pıə bədo bəti mıkofot.

⁷ Dıvo kardeədə bənə bıtpərəston bemənoə sıxan məkən. Çumçıko əvon jıqo zıneydən ki, vey sıxan bıkon məsə bəben. ⁸ Şımə bənə bəvon məbən! Çumçıko şımə Pıə şımə Çəyku piyəysə bənav zıneydə bə çiçi ehtiyoci hestıone. ⁹ Bı səbəb şımə jıqo dıvo bıkən:

“Çəmə Osmononədə bıə Pıə,
Mığəddəs qətə bıbu ıştı nom,

¹⁰ ıştı Podşoəti bo,
Osmononədə ıştı irodə çoknə bə vıre rəseydə
Zəminisən jəqo bə vıre bırası.

¹¹ Çəmə ımrujnə ruzi bırosın bəmə.

¹² Bəmə bevəci kardəkəson əmə baxşe ğəzinə
Tınən bıbaxş çəmə kardə bevəciyon.

¹³ Dəvinə məkə əməni,
Əmma peroxın əməni şərili ku.
Çumçıko podşoəti, ğudrət iyən izzət

* **5:48** Lev.19:2; Ğanun.18:13

* **6:1** Mat.23:5

* **6:5** Lukə 18:9-14

Zol İştine. Amin”.^e

¹⁴*Qirəm şımə co insonon kardə bevəciyon bıbaşşon, şımə Osmoni P1ən şıməni bəbaşşe. ¹⁵Ehanə şımə co insonon nıbaşşon, şımə P1ən şımə kardə bevəciyon nıbəbaşşe.

Rujə barədə təlim

¹⁶Rujə qətə vaxti bənə dıdimə odəmon ğəmçin mənəvən. Əvon ıştə rujə bə insonon nişo doyro ıştə diyənon ekardeydən. Rosti voteydəm bəşmə: əvon səşone ıştə mıkofot. ¹⁷Əmma tı rujə qəteədə bəştə səy ruyən dəsu iyən bışışt ıştə dimi. ¹⁸Jıqo ki, bə insonon ne, bəştə niyoniedə bıə P1ə rujəyn bıçiy. Niyoniedə bıəyon vində P1ə bədo bəti mıkofot.

Tənxo barədə təlim

(Lukə 11:34-35; 12:33-34; 16:13)

¹⁹*Bı dınyoədə boştə tənxo qırdə məkən. Əyo mırğunə iyən pos məhv bəka əvoni, yaan dızdon dəbəşən bədızden. ²⁰Çımi əvəzi osmonədə boştə tənxo qırdə bıkən. Əyo, nə mırğunə, nə pos məhv bəka əvoni, nəən dızdon dəbəşən bədızden. ²¹Çumçıko ıştı tənxo konco bıbo, ıştı dılən əyo bəbe.

²²Çəş həmə andomi çoye. Qirəm ıştı çəş xəş bıbo, ıştı həmə andomən ruşin bəbe. ²³Ne, qirəm ıştı çəş noxəş bıbo, ıştı həmə andom toyki bəbe. Qirəm bətıku bıə “nur” toyki bıbo, zılmot çanədə yole!

²⁴Hiç kəs bə dıqlə əğə ğollıq karde əzını: ya bə qıləy nıfrət bəkarde, bəpiyeşe ə qıləyni, yaan bə qıləy band bəbe, məhəl nıbəno bə ə qıləyni. Şımə ğollıq karde əzınıyon, həmə bə Xıdo, həməni bə tənxo^f.

Ğəyğü məkəşən

(Lukə 12:22-32)

²⁵Bı səbəb bəşmə voteydəm: boştə coniro ğəyğü məkəşən ki, “Çiç bahardemon?”, yaan “Çiç pebəşomemon?” iyən boştə andomiro ki, “Çiç tanbəkardemon?” Con hardeysə, andom tankardeysə həniyəni vocib ni? ²⁶Diyəkən bə osmoni pərəndon: əvon nə kaştəydən, nə dıveydən, nəən anbonədə oqəteydən. Əmma şımə Osmoni P1ə bəvon hardehəş doydə. Şımə çəvonsə həniyəni ğıymətin nişon? ²⁷Şıməhon kom qıləyni de ğəyğü kəşe, ıştə umri hiç nıbo i ləz dıroz karde bəzine? ²⁸Boçi bo oləti ğəyğü kəşeydon? Bunən çoknə yol beydən daştı zənbəğon: əvon nə zəhmət kəşeydən, nəən ter rıştəydən. ²⁹*Əncəx ımı bəşmə voteydəm ki, ıştə həmə cəh-cəloli dılədə bıə Suleymanı jıqo, bənə çımon qıləyni tankardəşnıbe. ³⁰Ha imoni kam bıəkəson, ımruj

^e**6:13** Kali dastınıvıştəyonədə ın ayə ni.

***6:14-15** Mark 11:25-26

***6:19** Yağ.5:2-3

^f**6:24** Tənxo – arami zıvonədə mamon.

***6:29** 1Pod.10:4-7; 2Saln.9:3-6

hest biə maştə bə kiyə şodoə biə daşti aləfi Xıdo jıqo tankardovneydəbu, şıməni tankardovniye həniyən yəğın ni? ³¹ De jıqo, ğəyğü məkəşən “Çiç bahardemon?”, “Çiç pebəşomemon?”, yaan “Çiç tanbəkardemon?” ³² Çumçiko dınyo xəlğon nəveydən bıçimon həmməy. Həğiğətən, şımə Osmoni Pıə zıneydə ki, imon həmməy bəşmə lozimin. ³³ Əve şımə sıftə bo Xıdo Podşoəti iyən Bəçəy salehəti bınəvən. Bəvədə imon həmməy əlovə doə bəben bəşmə. ³⁴ De jıqo, bo maşkinə ruji ğəyğü məkəşən. Çumçiko maşkinə ruj boştə ğəyğü bəkəşe. Har ruji yamənəti bə həmonə ruji vəse!

7

Mihokimə barədə təlim

(Lukə 6:37-42)

¹ Mihokimə məkən ki, şıməniyən mihokimə nıkən. ² *Çumçiko şımə de kon hikmi mihokimə bıkon, deəyən mihokimə kardə bəbeşon. Şımə de çiçi bıpamyon, boşmənən deəy bəpamyen. ³ Boçi tı bəştə boə çəşədə biə puşi diyə kardeydəş, əmma ıştə çəşədə biə buruzi hiss kardeydəniş? ⁴ İştı çəşədə buruz be-be çoknə bəştə boə vote bəzineş: “Bıdə bekəm ıştı çəşədə biə puşi!” ⁵ Ha dıdimə odəm, sıftə ıştə çəşə buruzi bekə, bəvədə çok bəvindeş ki, boə çəşədə biə puşi çoknə bekarde bəbe. ⁶ Mığəddəs bıəyon mədən bə sıpon iyən ıştə mırvarion şomədən bə xuqon və, çumçiko əvon imoni deştə lınqon bahasten, obəqarden şıməni pıtıpoə bəkarden.

Jimoni əsosə ğaydon

(Lukə 11:9-13)

⁷ Bıpiyən, doə bəbe bəşmə, bınəvən, pəydo bəkardeyon, kəybə bıkuyən, okardə bəbe boşmə. ⁸ Çumçiko har piyəkəs bəste, nəvəkəs pəydo bəkardə, kəybə okardə bəbe bo kuyəkəsi. ⁹ Şımə arədə jəqo qıləy odəm heste ki, çəy zoə çəyku nun bıpiyişe, əv sığ bıdə bəy? ¹⁰ Yaanki moy bıpiyişe, əv mor bıdə bəy? ¹¹ De jıqo, şımə bevəc be-be bəştə fərzəndon çokə baxşon doy zıneydəşon, şımə osmonədə biə Pıə Çəyku bə piyəkəson çokə baxşon doy çanədə yəğıne!

¹² *Şımə piyeydone insonon deşmə çoknə rəftor bıkən, şımənən deyəvon jəqo rəftor bıkən. Çumçiko Ğanun iyən Peyğəmbəronən hejo imi voteydən.

Bə jimon bardə ro

(Lukə 13:24)

¹³ Tanqə bəyku dəşən. Çumçiko bo həlok be bardə bə hovuje iyən çəy ro hırhovuje. Çəyo dəşəkəson veyin. ¹⁴ Əmma bə jimon bardə bə tanqə iyən çəy ro tanqıvoje, əy pəydo kardəkəson kamin.

Çokə bəhər iyən bevəcə bəhər

*7:2 Mark 4:24

*7:12 Lukə 6:31

(*Mat.12:33-35; Lukə 6:43-46; 13:25-27*)

¹⁵ Çəş bıkən ıřtəni duyəvojə peyğəmbəronku! Əvon pəsi libosədə bomen şımə tonə, əmma dilətonədə əşivoə vağın. ¹⁶ Şımə əvoni deçəvon vardə bəhəron bəzneşon. Siyoteğə anqı, yaan ğalğəno inci çınıye bəbe məqəm? ¹⁷ Jıqəon, har çokə do çokə bəhər bəvarde, bevəcə do isə bevəcə bəhər bəvarde. ¹⁸ Çokə do bevəcə bəhər varde əzını, bevəcə doən çokə bəhər varde əzını. ¹⁹ *Çokə bəhər nıvardə har qılə do bınıyə bəbe, bə otəş şodoə bəbe. ²⁰ *De jıqə, şımə deçəvon vardə bəhəron bəzneşon duyəvojə peyğəmbəron.

²¹ Bəmı “ya Rəbb, ya Rəbb” votə har kəs bə Osmoni Podşoəti dənıbəşe, əncəx Çımı osmononədə bıə Pıə irodə bə vırə rosniyəkəs əyo dəşe bəzne. ²² Vey kəson bə rujədə bəvoten Bəmı: “Ya Rəbb, ya Rəbb, məqəm əmə Deştı nomi peyğəmbərəti kardeydənıbimon? Deştı nomi cınon tojneydənıbimon? Deştı nomi anə mecuzon kardeydənıbimon?” ²³ *Bəvədə Az bəyon bəkardem bəvon: “Ha beğanunəti kardəkəson, Az hiç vaxti zınəmni şıməni, diyəro bıbən Çımıku!”

Ağılmandə bənnə iyən beağılə bənnə barədə məsəl

(*Lukə 6:47-49*)

²⁴ De jıqə, Çımı ın sıxanon məsəkəs, bəvon əməl kardəkəs ıřtə kəy hali səpe dutə bə ağılmandə odəmi oxşəş doydə. ²⁵ Voş voəy, ovəyzon oməyn, vavazon qının, hıcum kardışone bə kəy. Əmma ə kə nırijıye, çumçiko çəy bınəçə hali səpe ekardə bıə.

²⁶ Çımı ın sıxanon məsəkəs, bəvon əməl nıkardəkəs esə boy ıřtə kəy ğumi səpe dutə bənə beağılə odəmiye. ²⁷ Voş voəy, ovəyzon oməyn, vavazon qının, hıcum kardışone bə kəy. Kə rıjıye, de zəmini i be».

²⁸ *İsa ıřtə təlimi oroxneədə xəlğ hədəyon mande Bəçəy sıxanon, ²⁹ çumçiko bənə çəvon ruhani mıəllimon ne, bənə səlohıyət soybı təlim omuteydəbe bəvon.

8

İsa bə cuzaminə odəmi şifo doydə

(*Mark 1:40-45; Lukə 5:12-16*)

¹ İsa bando eşeədə qıləy yolə izdihom şe Çəy dumo. ² Bı vaxti qıləy cuzaminə odəm nez be Bəy, səcdə kardışe votışe: «Ya Rəbb, qırəm bıpiyo, mını pok karde bəzneş».

³ İsa dıroz kardışe dast, pexəviyəy bəy iyən votışe: «Piyeydəme, pok bıbi!» Dərhol həmonə odəm cuzamıku pok be. ⁴ *İsa votışe bəy: «Diyəkə, bə hiç kəsi hiçi məvot, əmma bışı, ıřtəni bə kahini nişo bıkə. Çe Musa hamyə edaştı təğdim bıkə, bıdə bo har

*7:19 Mat.3:10; Lukə 3:9

*7:20 Mat.12:33

*7:23 Zəb.6:8; Lukə 13:27

*7:28-29 Mark 1:22; Lukə 4:32

*8:4 Lev.14:1-32

kəsi şəhodət bıbu».

Çe sərса imon

(Lukə 7:1-10)

⁵ İsa bə Kafernaum dəşəədə qıləy sərса nez be, lovə kardışe, ⁶ votışe Bəy: «Ya Rəbb, çımı xıdmətəvon iflic bıə qınyə kədə, bərk əzob kəşeydə». ⁷ İsa votışe bəy: «Az bomem şifo bədom bəy». ⁸ Sərса cəvob doşe: «Ya Rəbb, az loyiğ nim ki, Tı dəşi bəçımı kə. Əncəx qıləy sıxan bıvot, çımı xıdmətəvon xəş bəbe. ⁹ Çumçıko azən bə əmri tabe beydəm, çımı tabeyətiyədən sərbozon hestin. Az voteydəm bəçəvon qıləyni “bışi”, əv şeydə, bə co qıləyni “boy”, əvən omeydə. Bəştə ğuli voteydəm “ımı bıkə”, əvən kardeydə». ¹⁰ İsa ımı məseədə hədəyon mande. Əy votışe Bəştə dumo omə xəłgi: «Rosti voteydəm bəşmə: İsrailədə hiç kəsədə jıqo yolə imon Bəmi rast noməy. ¹¹ *Bəşmə voteydəm ki, vey odəmon bomen həşipeməo iyən həşiniştəo, Osmoni Podşoətiədə de İbrahimi, İsağı iyən Yağubi bə i surfə bəniştən, ¹² *əmma podşoəti fərzəndon esə boy bə toykiyə daşt şodoə bəben. Bəmə-şivən iyən dandonəciriskə bəbe əyo». ¹³ Çəyo İsa votışe bə sərса: «Bışi, çoknə imon vardeydəş, jəqoən bıbu». Çəy xıdmətəvonən həmonə saatədə xəş be.

İsa bə noxəşinon şifo doydə

(Mark 1:29-34; Lukə 4:38-41)

¹⁴ İsa oməy bə Peteri kə. Vindışe çəy həsi təblarzi dılədə hitəydə. ¹⁵ İsa pexəviyəy bəçəy dasti, jeni təblarz həmuş be. Jen əşte dəmande bə İsa xıdmət karde.

¹⁶ Şanqo vardışone cını qətə vey odəm İsa tonə. Əy de sıxani becardışe cınon iyən şifo doşe bə noxəşinon həmməy.

¹⁷ Demiyən bə vırə rəsəy, de Yeşayə peyğəmbəri vositə votə bıə ın sıxanon:
«Əy İştən kəşəşe çəmə noxəşiyon,
İştə səpe peqətişe çəmə mərəzon».

Çe İsa dumo şey

(Lukə 9:57-62)

¹⁸ İsa İştə ətrofədə izdihomi vindeədə əmr kardışe ki, ovaştın bə qılə japə. ¹⁹ Bı vaxti qıləy ruhani miəllim nez be Bəy votışe: «Ustod! Tı bə kovrə bışoş, Az İştı dumo bəşem». ²⁰ İsa votışe bəy: «Rıvosonən, osmoni pərəndonən hestışone lonə. Əmma Bəşəri Zoə nişe iştə səy noə vırə».

²¹ Çe İsa şoqirdonədə co qıləyni votışe Bəy: «Ya Rəbb, bəmi icozə bıdə sıftə bışum iştə pıə dəkandım». ²² İsa votışe bəy: «Boy Çımı dumo. Bıdə mardon dəkandın iştə mardon».

İsa kuloki həmuş kardeydə

***8:11** Lukə 13:29

***8:12** Mat.22:13; 25:30; Lukə 13:28

(Mark 4:35-41; Lukə 8:22-25)

²³ İsa bə kulos peniştəədə Çəy şoqirdonən şin Çəy dumo. ²⁴ Berdəmədə qolədə jıqo qıləy bərkə kulok rost be ki, ovon eməyn bə kulos. Əmma İsa hıteydəbe. ²⁵ Şoqirdon nez oməyn, pekardışone İsa, votışone: «Ya Rəbb, əməni xılos bıka, həlok beydəmon!» ²⁶ İsa votışe bəvon: «Ha imoni kam bıəkəson, boçi tarseydəşon?» Çəyo əşte gədəğən kardışe bə kuloki iyən qoli, əvonən qırd xıyə kardışone. ²⁷ Əvon hədəyon mandin votışone: «Im çoknə odəme ki, kulokən, qolən Bəy itoət kardeydə?»

Dı kəs cını qətə odəm xəş kardə beydə

(Mark 5:1-20; Lukə 8:26-39)

²⁸ İsa bə japədə vırəbəvırə bıə Qadaravıjon məmləkət omeədə, gəbon arədə beşə cını qətə dı kəs Deəy vəbəvə oməyn. Əvon jıqo təhlukəynbin ki, hiç kəs de həmonə roy dəvarde zıneydənibe. ²⁹ İmha, əvon zikkə jəydəbin: «Ha Xıdo Zoə, çəməku çiçi piyeydə? Tı mihlətisə bənav bəmə əzob doyro oməş iyo?» ³⁰ Qıləy dijdə xuqə qələ çəvonku diyəroədə çardeydəbe. ³¹ Cınon lovə kardışone bə İsa: «Qirəm əməni bitojnoş, bıvığand bı xuqə qələ». ³² İsa votışe bəvon: «Bışən!» Cınonən beşin odəmono, dəşin bə xuqon. De jıqo, həmməyəvo partəğə doşone ıştəni rıjo bə qol həmməy təsəyn ovədə. ³³ Xuqəvonon isə vitin, oməyn bə şəhr, xəbə doşone har çiy iyən bə cını qətə odəmon sə omə gəziyə. ³⁴ Çımı bəpeştə şəhri həmə əholi beşe bə İsa və. Əvon İsa vindeədə Bəy lovə kardışone ki, beşu çəvon məholo.

9

İsa iflici peroxneydə

(Mark 2:1-12; Lukə 5:17-26)

¹ İsa peniştə bə kulos ovaşte qoli, oməy Bəştə şəhr. ² Vardışone Çəy tonə yonqoədə hitə qıləy iflicə odəm. İsa çəvon imoni vindeədə votışe bə iflici: «Ciqəmand bibi, çımı zoə, ıştı qınon baxşə bin». ³ Bəvədə kali ruhani mıəllimon ıştən-bəştə votışone: «Im odəm kufr kardeydə». ⁴ İsa zınəşe çəvon fikron votışe: «Boçi ıştə dilədə yavə fikron kardeydəşon? ⁵ Diyəkə, kom həniyən həsone? “İştı qınon baxşə bin” votey, yaanki “Bəşt, bıpo!” votey? ⁶ İntasi şımə bızınən ki, Bəşəri Zoə[§] zəmini dimisə qınon baxşə səlohiyə hestışe» iyən bəvədə votışe bə iflici: «Bəşt, peqət ıştə yonqo, bışi bəştə kə!» ⁷ Ə odəm əşte, şe bəştə kə. ⁸ Xəlğ imi vindeədə hədəyon mande iyən tarif kardışone bə insoni jıqo səlohiyə doə Xıdo.

Çe İsa bə Mattə iyən doyəneqırdəəkon mınosibət

(Mark 2:13-17; Lukə 5:27-32)

⁹ İsa çəyo dəvardeədə, vindışe Mattə nomədə qıləy odəm niştə doyəne qırdə kardə vırədə, votışe bəy: «Boy Çımı dumo». Əvən əşte, şe çe İsa dumo.

[§]9:6 Bəşəri Zoə – Əhdi-Ətiqi vaxtədə bə Məsihi votə bıə nomon qıləyniye.

¹⁰ *İsa kədə bə surfə nişteədə vey doyanəqirdəkon iyən qınokoron oməyn, niştin Deəy iyən Deçəy şoqirdon ivirədə. ¹¹ Fəriseyon imi vindeədə votışone Bəçəy şoqirdon: «Boçi şımə Ustad de doyanəqirdəkon iyən de qınokoron ivirədə xorək hardeydə?»
¹² Əmma İsa imi məseədə votışe: «Noxəşinon bə həkimi ehtiyoc hestışone, xəşə odəmon ne. ¹³ *Bışən, omutən “mərhəmət piyeydəme, ğırbon ne” sıxani mənə. Çumçiko Az qınokoron bo dəvət karde oməm, salehon ne».

Rujə barədə pars

(Mark 2:18-22; Lukə 5:33-39)

¹⁴ Bəvədə Yəhya şoqirdon oməyn çe İsa tonə votışone: «Boçi əmə iyən fəriseyon vey rujə qəteydəmon, əmma İştı şoqirdon rujə qəteydənin?» ¹⁵ İsa cəvob doşe bəvon: «Bəq çəvon tonə beədə dəvət bəkəson yas qəte bəznen? İntasi bəqi çəvon arəo bardə rujon bomen, əvon bəvədə rujə bəqəten.

¹⁶ Hiçki tojə parçəo bə kanə oləti pinə ənəni. Çumçiko tojə pinə obəçike kanə oləto, hıl həniyən yavə bəbe. ¹⁷ Jəqəon tojə şərovi bə kanə xımbon enibəkarden. Nəkniki xımbon bətipen, şərov peş bəbe, xımbonən zay bəben. Əmma tojə şərovi bə tojə xımbon ebəkarden; bəvədə har dıqləyni niğə doə bəbe».

Çe kinə bəyji bey iyən jeni şifo səy

(Mark 5:21-43; Lukə 8:40-56)

¹⁸ Əv imoni boəvon qəp jəyədə qıləy rəis oməy, səcdə kardışe Bəy, votışe: «Çımı kinə hejo esə marde, əmma Tı boş, iştə dasti çəy səpe binoş, əv bəjjiye». ¹⁹ İsa əşte, Deştə şoqirdon şe çəy dumo.

²⁰ Imha, qıləy jen oməy, dumotono pexəviyəy bə İsa dovnəo eləşkiyə pəpələ. Əv donzə sorbe ki, bə jenə xunşe noxəşi məruz mandəbe. ²¹ Çumçiko əv iştən-bəştə voteydəbe: «Hiç nıbo Bəçəy oləti pexəviyim, xəş bəbem». ²² İsa edyəşəy, vindeədə əy, votışe: «Ciqəmand bibi, çımı kinə, iştı imoni peroxnişe tı». Jen əlbəhol xəş be.

²³ İsa bə rəisi kə omeədə vindışe dəfniro tutək jəkəson iyən təsə-vəsəynə izdihom ²⁴ votışe: «Okıriyən çıyo, çumçiko kinə mardəni, əncəx hitə». Əvon pesirəyn bə İsa. ²⁵ Əmma odəmon bə benton bekardeədə İsa dəşe bə dılə, qətişe kinə dasto, kinən əşte bə səpo. ²⁶ In xəbə bə məholi har tərəfi pevilo be.

Dıqlə ku iyən qıləy loli xəş kardə bey

²⁷ İsa dəvardeədə çəvrəyku, dıqlə kuə odəm zikkə jəy-jəy omeydəbin Çəy dumo: «Ha Davudi Zoə! Bəmə rəhm bıkə!» ²⁸ Əv bə kə dəşəədə kuə odəmon oməyn Çəy tonə. İsa votışe bəvon: «Bovə kardeydəşon ki, Az ğadirim imi bo karde?» Kuə odəmon votışone Bəy: «Bəle, ya Rəbb». ²⁹ Bəvədə İsa pexəviyəy bəçəvon çəşon votışe: «Bəşmə imoni qorə bıbu». ³⁰ Çəvon çəşon obəyn. İsa bərk asbardışe bəvon: «Diyəkən, hiç kəs bı barədə nıznı». ³¹ Əmma əvon beşin, pevilo kardışone Çəy barədə

*9:10-11 Lukə 15:1-2

*9:13 Huşə 6:6; Mat.12:7

xəbə bə həmə məholi.

³² Əvon beşeədə vardişone çe İsa tonu cini qətə qıləy lolə odəm. ³³ Cini tojniye bəpeştə lol dəmande sıxan karde. Xəlğ mot mande, votışe: «Hiç vaxti İsrailədə jıqo qıləy çiy bənı». ³⁴ *Əmma fəriseyon voteydəbin: «Əv de cınon səkkə zuy cınon tojneydə».

Məhsul veye, koəkon kamin

³⁵ *İsa səkuyeydəbe şəhron iyən diyon həmməy, çəvon sinaqoqonədə təlim omuteydəbe. Osmoni Podşoəti Şoyə Xəbə bəyon kardeydəbe, bə har curə noxəşi iyən mərəzi şifo doydəbe. ³⁶ *İntasi İsa izdihomi vindeədə rəhmış oməy bəvon, çumçiko bənə beqələvonə pəson betağət iyən beçarəbin. ³⁷ *Bəvədə İsa votışe bəştə şoqirdon: «Məhsul veye, koəkon isə kamin. ³⁸ Bı səbəb bə məhsuli Soybi lovə bıkən ki, Boştə məhsuli qırdə kardeyro koəkon bıvıgandı».

10

Bə Donzə şoqirdi doə bıə asbard

(Mark 3:13-19; 6:7-13; Lukə 6:12-16; 9:1-6; 10:1-12)

¹ İsa sədo kardışe Donzə şoqird İştə tonu, mırdolə rufon səpe bəvon səlohiyəət doşe ki, əvoni bıtojnın, bə har curə mərəzi iyən noxəşi şifo bıdən. ² Jıqoy ım Donzə həvari nomon: iminəni Simonbe, bəy Peter nom doə bıəbe iyən çəy boə Andrey, Zavday zoə Yağub iyən çəy boə Yəhya, ³ Filip iyən Bartalmay, Tomas iyən doyəneqırdəəkə Mattə, Halfayi zoə Yağub iyən Tadday. ⁴ Kənanvon^h Simon iyən bə İsa xəyonət kardə Yəhudə İskaryot.

⁵ İsa vığandışe həmonə donzə kəs, asbardışe bəvon: «Məşən bə co xəlğon dilə iyən dəməşən bə Samariyəvıjon hiç qılə şəhr, ⁶ əmma bışən çe İsrailıjon tonu, komqılən ki, çe Xıdo qın bıə pəsonin. ⁷ * Bışən, bəyon bıkən ki, “Osmoni Podşoəti neze”. ⁸ Şifo bıdən bə noxəşinon, bəyji bıkən mardon, pok bıkən cuzaminon, bıtojnən cınon. Səyone həvoy, bıdən həvoy. ⁹ * İştə kıştiyədə nə ğızıl, nə nığə, nəən mısə pul peməqətən. ¹⁰ * Bo roy, nə tumə, nə dıqlə şəy, nə şım, nəən ləvo peməqətən. Çumçiko koəkə bəştə ruzi loyiğə. ¹¹ Bə kon şəhr, ya di dəşon, bınevən əyo ləyoğətinə odəmi pəydo bıkən, de tosə dəro qınıye bımandən çəy kədə. ¹² Bə kə dəşeədə bıvotən, “sulh

***9:34** Mat.10:25; 12:24; Mark 3:22; Lukə 11:15

***9:35** Mat.4:23; Mark 1:39; Lukə 4:44

***9:36** Aşm.27:17; 1Pod.22:17; 2Saln.18:16; Yez.34:5; Zək.10:2; Mark 6:34

***9:37-38** Lukə 10:2; Yəh.4:35

^h**10:4** *Kənanvon* – bə Roməvıjon əleyhi beşe Yəhudi millətəvonə təşkiloti uzvi doə bıə nom.

***10:7-15** Lukə 10:4-12

***10:9-10** Lukə 10:4

***10:10** 1Kor.9:14; 1Tim.5:18

bıbu bəşmə”,¹³ qirəm kə loyiğ bıbo, bıdə şımə sulh bo çəy səpe; loyiğ nıbo, bıdə şımə sulh oqardı bəşmə.¹⁴ *Ki şıməni ğəbul nıko, şımə sıxanon nıməso, çə kəo, yaan şəhro beşəəsə ıştə lınqon qardıyən eşəndən.¹⁵ *Rosti voteydəm bəşmə: Hıkmı Ruji Sodom iyən Homorrə hol həniyən hoston bəbe çə şəhri holisə.

Çe şoqirdon əzob

(Mark 13:9-13; Lukə 21:12-17)

¹⁶ *İmha, Az şıməni pəsəvon ğəzinə vığəndeydəm bə vağon dılə. Əve bənə mori mudrik, bənə kaftə sof bıbən.¹⁷ Hodi bıkən ıştəni insononku. Çumçiko əvon şıməni bə məhkəmon obəkırnen, ıştə sinaqoqonədə ğırmoc bəjen bəşmə.¹⁸ Çımı hıubətədə şıməni bə valiyon iyən podşon huzur bəbarden ki, şımə bəvon iyən bə bıtpərəston şəhodət bıkən.¹⁹ *Keynə əvon şıməni təslim bıkon ğəyğü məkəşən çoknə iyən çiç votey barədə. Şımə votənin bıəyon həmonə vaxti bəşmə votə bəben,²⁰ çumçiko şımə nişon qəpəjən, şımə Pıə Rufe şımənədə qəpəjən.²¹ *Boə ıştə boə, pıə ıştə fərzəndi təslim bəkərdə bo marde. Fərzəndon bəştə pıə-moə vəynə bebəşən, əvoni bədon kışte.²² *Çımı nomi hıubətədə bəşmə nıfərət bəkarden. Əmma de tosə oxoy tov vardəkəs pebərəxe.²³ Şıməni qıləy şəhrədə rımuz kərdədə, bıvitən bə co şəhr. Çumçiko rosti voteydəm bəşmə: şımə İsraili şəhron çamey onıroxniyə Bəşəri Zoə bome.

²⁴ * Şoqird baş ni ıştə mıəllimisə, ğulən baş ni ıştə əğəsə.²⁵ *Kıfoyəte bo şoqirdi bənə ıştə mıəllimi, bo ğuli isə bənə ıştə əğə bey. Qirəm Baal-Zevulⁱ votışonebu bə kəsoybi, bəçəy kəy odəmon çımisə çanə ziyodi bəvoten!

Kiku tarse lozime

(Lukə 12:2-9)

²⁶ *Jıqoən, mətarsən çəvonku. Çumçiko ni jəqo qıləy eparçınıyə çiy ki, benışu bə oşko iyən ni jəqo qıləy niyoniyə çiy ki, məlum nıbu.²⁷ Çımı toykiədə bəşmə votəyon, ruşniədə bıvotən iyən şımə quşədə votəbıəyon, kumonsə bəyon bıkən.²⁸ Mətarsən andomi kışte zınə, conı kışte nıznəkəsonku. Bıtarsən, həm conı həm andomi cəhənnımədə məhv kərdə zınə kəsiku.²⁹ Məqər dıqlə kuməkijə bə qıləy siyo ğuruş həvəteydenin? Şımə Pıə ıcozə nıbə, çəvon qıləyni jıqo enıbəqine bə zəmin.³⁰ Şımə isə

***10:14** Həv.13:51

***10:15** Ofə.19:24-28; Mat.11:24

***10:16** Lukə 10:3

***10:19-20** Lukə 12:11-12

***10:21** Mark 13:12; Lukə 21:16

***10:22** Mat.24:9,13

***10:24** Lukə 6:40; Yəh.13:16; 15:20

***10:25** Mat.9:34; 12:24; Mark 3:22; Lukə 11:15

ⁱ**10:25** *Baal-Zevul* – Mığəddəsə Kitobədə Baal-Zevul bıti nome, yəni çə mırdolə çiyon xıdo.

***10:26** Mark 4:22; Lukə 8:17

sədə biə muyon jıqo, aşmardə biən. ³¹ De jıqo, mətarsən, şımə həniyən ğıymətinişon səbınnıbə kuməkijonsə.

³² Harki insonon vədə Mını oşko ğəbul bıko, Azən əy İştə osmononədə biə Pıə huzurədə ğəbul bəkardem. ³³ * Əmma harki Mını insonon vədə bə həşə bijəno, Azən İştə osmononədə biə Pıə huzurədə əy bə həşə bəjem.

Bə İsa loyiğ bey

(Lukə 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Fikir məkən ki, Az sulh vardeyro oməym bə zəmini dim. Az şımşı vardeyro oməym, sulh ne. ³⁵ * Çumçıko Az oməym co bıkəm zoə ıştə pıəku, kinə ıştə moəku, vəyuən ıştə həsıku. ³⁶ Çe insoni deşmen çəy ıştə kəy odəmon bəben.

³⁷ Loyiğ ni Bəmı ıştə pıə, yaan moə Çımısə vey piyəkəs. Loyiğ ni Bəmı ıştə zoə, yaan kinə Çımısə vey piyəkəs. ³⁸ * Loyiğ ni Bəmı ıştə çomexi^j peniqətə Çımı dumo oməkəs.

³⁹ * İştə jimoni nığo doəkəs əy qin bəkardə, ıştə jimoni Bəçımı xatır qin kardəkəs isə əy nığo bəkardə.

⁴⁰ * Şıməni ğəbul kardəkəs, Mını ğəbul bəkardə. Mını ğəbul kardəkəsən, Mını Vığandəkəsi ğəbul bəkardə. ⁴¹ Peyğəmbəri peyğəmbər beyro ğəbul kardəkəs bə peyğəmbəri loyiğ qıləy mıkofot bəste. Salehi saleh beyro ğəbul kardəkəsən bə salehi loyiğ qıləy mıkofot bəste. ⁴² * Qirəm kiysə, bı rukon qıləyni, Çımı şoqird beyro, i oxur sardınə ov bıdo, rosti voteydəm bəşmə ıştə mıkofoti qin nıbəkardə».

11

İsa Məsih iyən Vəftizəvon Yəhya

(Lukə 7:18-35)

¹ İsa bəştə Donzə şoqirdi nəsyət doy orıxniyə bəpeştə şe bəçəvon şəhron bo omute iyən vəz karde.

² Zindonədə biə Yəhya məseədə Məsihi koon barədə, vığandışe ıştə şoqirdon ³ bıparsın Çəyku: «Omənin Bıəkəs Tınış, ya co kəsi çəş bıkəmon?» ⁴ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «Bışən, bıvotən bə Yəhya ıştə məsəyon iyən vindəyon: ⁵ * kuə odəmon vindeydən, şılən piyyədən, cuzaminon pok beydən, koron məseydən, mardon bəyji beydən iyən bə fəğiron Şoyə Xəbə rosniyə beydə. ⁶ Baxtəvərə ə odəm ki, şək vardeydəni Bəmı!»

* **10:33** 2Tim.2:12

* **10:35-36** Mik.7:6

* **10:38** Mat.16:24; Mark 8:34; Lukə 9:23

^j**10:38** Çomex – yəni əzob-əzyət.

* **10:39** Mat.16:25; Mark 8:35; Lukə 9:24; 17:33; Yəh.12:25

* **10:40** Mark 9:36-37; Lukə 9:47-48; 10:16; Yəh.13:20

* **10:42** Mark 9:41

* **11:5** Yeş.35:5-6; 61:1-3

⁷ Yəhya şoqirdon şeədə İsa dəmande Yəhya barədə bo izdihomi qəp jəy: «Bə çiçi diyə kardeyro şəbişon bə daşt? Bə vavazi oşandə bənə leynə biə odəmi? ⁸ Bəvədə bəs bə çiçi diyə kardeyro şəbişon? Reçin boftə biə olət tankardə bə qıləy odəmi? Əmma reçin boftə biə olət tankardə odəmon podşon sərayədə beydən. ⁹ Jəqobu, bəvədə bəs bə çiçi diyə kardeyro şəbişon? Bə qıləy peyğəmbəri? Bəle, bəşmə voteydəm, hətto peyğəmbərisən baş bəkəsi. ¹⁰ *Im ə odəme ki, çəy barədə nıvıştə biə:

“İmeha, vıgəndeydəm İştə daynə, İştı navədə

Əv İştı vədə hozı bəkarde İştı roy”.

¹¹ Rosti voteydəm bəşmə: bə dınyo oməkəson dılədə Vəftizəvon Yəhyasə həniyən baş bəkəs beşəni bə məydon. Əmma Osmoni Podşoətiədə ən ruk bəkəs başə çəysə. ¹² *Çe Vəftizəvon Yəhya rujonku tosə esə Osmoni Podşoəti de cəhdi sə beydə iyən cəhd kardəkəson əy bə dast vardeydən. ¹³ Çumçiko Peyğəmbəron Kitobon həmməy iyən Ğanuni peyğəmbərəti kardışone de tosə Yəhya. ¹⁴ *Şayət əy ğəbul karde piyeydone, omənin biə İlyas əve. ¹⁵ Çiki hestışebu quş bo məse, bədə bıməsı!

¹⁶ Bəs ım nəsilə bə çiçi oxşəş bıkəm? Əv oxşeydə bə əğilon, komon ki vijoronədə nişteydən iyən bə co kəson mırocıət kardeydən,

¹⁷ voteydən: “Əmə tutək jəmone boşmə, şımə raxs nıkarđione.

Əmə mərsiyə handımone boşmə, şımə sinə nijənone”.

¹⁸ Çumçiko Yəhya omeədə nahardışe-penişoməşe iyən əvon voteydən: “Cın heste bəvədə”. ¹⁹ Bəşəri Zoə omeədə hardışe-peşoməşe iyən əvon voteydən: “Diyə bıkən bı ləvəyn iyən əyyoşə odəmi! Çe doyəneqırdəkon iyən qınokoron dust!” Əmma hıkmət deştə əməlon təsdiğ kardə beydə».

Tobə nıkarde şəhron

(Lukə 10:13-15)

²⁰ Bəvədə İsa dəmande ə şəhron mızəmmət karde, konco ki İştə mecuzon veyni kardəşbe, çumçiko əvon tobə kardəşonıbe. ²¹ *«Vay bəştı holi, ha Korazin! Vay bəştı holi, ha Betsaydə! Qirəm şımə arədə kardə biə mecuzon Tir^k iyən Sidonədə bəben, əvon vey vaxtiku cıl tankardin, xoki səpe əniştin, tobə əkəyn. ²² İntasi bəşmə voteydəm ki, Hıkmı Ruji Tir iyən Sidoni hol həniyən hoston bəbe şımə holisə. ²³ *Tı, ha Kafernaum, detobə osmoni rost bəbeş? Eğandə bəbeş detobə mardon məskəni. Çumçiko bətinədə kardə biə mecuzon Sodəmədə bəben, əv detobə ımrujnə ruji əmandi. ²⁴ * Əncəx Az voteydəm bəşmə: Hıkmı Ruji Sodom şəhri hol həniyən hoston bəbe ıştı holisə».

* **11:10** Məl.3:1

* **11:12-13** Lukə 16:16

* **11:14** Məl.4:5; Mat.17:10-13; Mark 9:11-13

* **11:20-21** Yeş.23:1-18; Yez.26:1–28:26; Yoel 3:4-8; Amos 1:9-10; Zək.9:2-4

^k**11:21** Tir – Əhdi-Ətiqədə ım şəhri nom Sure.

* **11:23** Ofə.19:24-28; Yeş.14:13-15

* **11:24** Mat.10:15; Lukə 10:12

Bə sɪst bɪəkəson Şoyə Xəbə

(Lukə 10:21-22)

²⁵ Çımı bəpeştə İsa dəvom kardışe votışe: «Ha zəmini-osmoni Əğə bɪə Pɪə! Bətı şukur kardeydəm ki, niyoni oqəte imon mudrikə iyən ağılmandə odəmonku, oşko karde bə korpon. ²⁶ Bəle, Pɪə! Çumçiko ım İştı xosə niyətbə. ²⁷ *Çımı Pɪə, Bəçımı ixtiyor doəşe har çiy. Hiç kəs nıbəzıne Zoə, ğərəyz Pɪə. Hiç kəs nıbəzıne Pɪə, ğərəyz Zoə iyən Zoə oşko karde piyə ə şəxsi.

²⁸ Boən Çımı tonə, ha həmə sɪst bɪəkəson iyən qonə şələ kɪrniyəkəson, Az rohati bədom bəşmə. ²⁹ * Peqətən Çımı qiyəbandi ıstə səpe iyən omütən Çımıku. Çumçiko Az həlim iyən dılo itoətkorim. Demiyən şımə rohati pəydo bəkardeşon boştə.

³⁰ Çumçiko Çımı qiyəband rohate iyən Çımı şələ sıvıke».

12

Şənbə ruji barədə pars

(Mark 2:23-28; Lukə 6:1-5)

¹ *Bə vaxtonədə, qıləy Şənbə ruji¹ İsa dəvardeydəbe taxılə məzon arəo. Çəy şoqirdon vəşi qətəbin, əvon dəmandin huşon bo çıpnıye harde. ² Fəriseyon ımı vindeədə votışone Bəy: «İmeha, İştı şoqirdon Şənbə ruji ğədəğən kardə bɪə koon kardeydən». ³ *İsa votışe bəvon: «Handəonni Davudi iyən deəy bɪəkəson vəşi qəteədə çiç kardışone? ⁴ Əv dəşe bə Xıdo kə, əy iyən deəy bɪəkəson hardışone bə Xıdo və vardə bɪə nunon. Diyə məkə ki, əncəx bə kahinon icozə hestbe ımonı harde. ⁵ Yaanki Ğanunədə handəonni ki, Şənbə ruji kahinon məbədədə ko kardeydən iyən mığəddəsə Şənbə ruji batil kardeydən, əmma betaxsır hisob kardə beydən? ⁶ İntasi bəşmə voteydəm ki, məbədise həniyən baş Bɪəkəs iyoy. ⁷ *Şayət şımə zınəyonbəy çımı mənə: “Az mərhəmət piyeydəme, ğırbon ne”, bəvədə betaxsıron mihokimə nəkeyon. ⁸ Əve Bəşəri Zoə Şənbə ruji Əğəye».

Dastış hışk bɪə odəmi şifo

(Mark 3:1-6; Lukə 6:6-11)

⁹ İsa dəvarde şe çəvirəo, dəşe bəçəvon sinaqoq. ¹⁰ İmha, qıləy dastış hışk bɪə odəm hestbe əyo. Kali odəmon de ittıhom karde məğsədi parsəyn İsaku: «Şənbə ruji bo şifo doy icozə heste məqəm?». ¹¹ *Əy jıqo cəvob doşe bəvon: «Şıməhono çiki bıbuşe qıləy

* **11:27** Yəh.1:18; 3:35; 10:15

* **11:29** Yer.6:16

* **12:1** Ğanun.23:25

¹**12:1** Şənbə ruj – bo Yəhudıyon mığəddəsə ruje.

* **12:3-4** Lev.24:9; 1Şəm.21:1-6

* **12:7** Huşə 6:6; Mat.9:13

* **12:11** Lukə 14:5

pəs iyən ə pəs Şanbə ruji eqıno bə çolə, əv benibəkardə əy? ¹² İnsən çanə ğıymətine pəsisə! De jıqo, Şanbə ruji bo xəymandə ko karde icozə heste». ¹³ Çəyo İsa votışe bə odəmi: «Dıroz bıke ıştə dasti!» Ə odəmi dıroz kardışe ıştə dast iyən çəy dast xəş be bənə bə qılə dasti.

¹⁴ Fəriseyon beşin, İsa çoknə məhv karde barədə no-peqət kardışone.

Çe Xıdo vijniyə Xıdmətəvon

¹⁵ İsa zınəşe ım, diyəro be çəvrəyku. Qıləy yolə izdihom şe Çəy dumo iyən İsa şifo doşe bəçəvon həmməy. ¹⁶ İntasi bəvon ğədəğən kardışe ki, Çəy ki bey nıvotın.

¹⁷ *İmon həmə bin ki, de Yeşayə peyğəmbəri vositə votə bıə həmonə sıxan bırası bə vırə:

¹⁸ «İmeha, Çımı vijniyə Xıdmətəvon!

Azizqıromiye Bomı, Çımı dıl roziye Çəyku.

Az İştə Rufi bənom Çəy səpe.

Əv ədolət elon bəkardə bə milləton.

¹⁹ Əv nə həsbəhs, nəən zikkə bəje.

Hiç kəs Çəy sədo nıbəməse kuçonədə.

²⁰ Penibəsındıne şırt bıə leynə,

Onıbəkişte duyəvul doə piltə,

Tosə ədoləti bə zəfər rosniye.

²¹ Milləton Bəçəy nomi umu bəbasten».

İsa iyən cınon səkkə

(Mark 3:20-30; Lukə 6:43-45; 11:14-23)

²² Çəy bəpeştə vardışone qıləy cını qətə ku iyən lolə odəm çe İsa tonə. İsa şifo doşe bəy. De jıqo, əv dəmande bo sıxan karde iyən vinde. ²³ Həmə xəlg hədəyon mande, votışone: «İm, Davudi Zoə ni bəqəm?» ²⁴ *Əmma fəriseyon ımı məsədə votışone: «İm odəm de cınon səkkə Baal-Zevuli zuy cınon tojneydə».

²⁵ İsa zınəşe çəvon fikron votışe bəvon: «Nıbəmande ə podşoəti ki, ehanə əv ıştə dılətono dı poə bıəbo. Nıbəmande ə kə ki, ehanə əv ıştə dılətono dı poə bıəbo.

²⁶ Qirəm Şəyton bitojno Şəytoni, ıştən co beydə çe dılətono. Bı vəzyətədə çəy podşoəti çoknə durum baharde? ²⁷ Qirəm Az cınon de Baal-Zevuli zuy tojneydəmbu, bəs şımə dumoəşon de çiki zuy tojneydən? Bı səbəb əvon bəben şımə hakimon.

²⁸ Ehanə Az cınon de Xıdo Rufi tojneydəmbu, bızınən ki, çe Xıdo Podşoəti omə rəsə bəşmə. ²⁹ Ki bə zımandə odəmi kə dəşe bəzıne, kisib karde bəzıne çəy tənxo, ehanə sıftə dənıbasto çəy kəş-poçə? Əncəx bəvədə kisib kardey bəbe çəy kəy. ³⁰ *Demı nıbəkəs, Bəmı vəynəy, iyən Demı qırdə nıkardekəs vılo kardeydə.

*12:17-21 Yeş.42:1-4

*12:24 Mat.9:34; 10:25

*12:30 Mark 9:40

³¹ *Bı səbəb bəşmə voteydəm: har qılə qıno iyən har qılə kufr baxşə bəbe bə insonon, əmma bə Mığəddəsə Rufi vəynə bıə kufr baxşə nıbəbe. ³² Ki bə Bəşəri Zoə vəynə sıxan bıko, əv baxşə bəbe; əmma ki bə Mığəddəsə Rufi vəynə sıxan bıko, əv, nə bı dovrədə, nəən omə dovrədə baxşə nıbəbe.

³³ Ya doy iyən çəy bəhəri çok bızınən, ya doy iyən çəy bəhəri bevəc bızınən, çumçiko do deştə bəhəri zine beydə. ³⁴ *Ha quruzon nəsil, şımə bevəc be-be çoknə çokə çiyon vote bəzineşon? Çumçiko dil de çiçi pur bıbo, qəvən əy bəvote.

³⁵ Xəymandə odəm ıstə dili xəyə xəzinəo xəy bekardeydə, şərə odəm, esə boy, ıstə dili şərə xəzinəo şər bekardeydə. ³⁶ Az bəşmə voteydəm: insonon ıstə votə bo har puçə sıxani qorə Hıkmı Ruji cəvob bədon. ³⁷ Çumçiko deştə sıxanon bəroət bəsteş iyən deştə sıxanon məhkum kardə bəbeş».

Yunis peyğəmbəri əlomət

(*Mat.16:1-4; Mark 8:11-12; Lukə 11:24-26,29-32*)

³⁸ *Bə vaxti kali ruhani mıəllimon iyən fəriseyon votışone bə İsa: «Ustod, piyeydəmone Tı bəmə qıləy əlomət nişo bıke». ³⁹ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «Bevəcə iyən bebəfoə nəsil bo qıləy əloməti nəveydə. Əncəx hiç qıləy co əlomət doə əbini bəy, gərəyız Yunis peyğəmbəri əloməti. ⁴⁰ *Çumçiko Yunis çoknə se ruj-se şəv nəhənqə moy ləvədə mandəbe, jəqoən Bəşəri Zoə se ruj-se şəv zəmini dılədə bəmande.

⁴¹ *Hıkmı Ruji Ninevəviyon de ım nəsilə bə ico bəştən məhkum bəkan əy. Çumçiko əvon Yunisi vəzi bəpeştə tobə kardəşonbe. Imha, Yunisə həniyən yol Bıəkəs iyoy.

⁴² *Cənubi məleykə^m de ım nəsilə bə ivirə bəşte mihokimə bəkarde əy. Çumçiko məleykə Suleymanı hıkmətinə kəlonon məseyro oməbe dınyo çə səo. Imha, Suleymanı həniyən yol Bıəkəs iyoy.

⁴³ Mırdolə ruf odəmo beşe bəpeştə hişkə vıronədə çameydə, bo rohati nəveydə, pəydo kardeydəni. ⁴⁴ Bəvədə əv voteydə: “Obəqardem bəştə beşe kə”. Əv bə həmonə kə oqardeədə, əvirəy təyli, dəritə bıə iyən yətonə kardə bıə vindeydə. ⁴⁵ Bəvədə əv şeydə ıstəsən betər haft qılə rufi peqəteydə. Əvonən dəşeydən vırebəvirə beydən əyo, səkiştədə ım odəmi oxoy həniyən bevəc beydə sıftənəsə. Bı bevəcə nəsilə sən jıqo ko bome».

Çe İsa moə iyən boon

(*Mark 3:31-35; Lukə 8:19-21*)

⁴⁶ İsa de cəmati sıxan kardeədə, çəy moə iyən boon bentonədə mandəbin,

***12:31-32** Lukə 12:10

***12:34** Mat.3:7; 15:18; 23:33; Lukə 3:7

***12:38** Lukə 11:16

***12:40** Yun.1:17

***12:41** Yun.3:5

***12:42** 1Pod.10:1-13; 2Saln.9:1-12

^m**12:42** Cənubi məleykə – yəni Suleymanı tonon omə Səba məleykə.

piyeydəşonbe Deəy sıxan bıkən. ⁴⁷ İ kəsi votışe bə İsa: «İmeha, ıştı moə iyən boon bentonədə mandən, piyeydəşone Detı sıxan bıkən». ⁴⁸ İsa cəvob doşe bə votəkəsi: «Kiye Çımı moə iyən kiye Çımı boon?» ⁴⁹ Çəyo nişo kardışe de dasti İştə şoqirdon votışe: «İmonin Çımı moə iyən boon. ⁵⁰ Çumçiko ki Çımı osmononədə biə Pıə irodə bə vırə bırosno, Çımı boə, hovə iyən moə əve».

13

Tumpeşandi iyən tumon barədə məsəl

(Mark 4:1-20; Lukə 8:4-15)

¹ Həmonə ruji İsa beşe kəo iyən şe nişte qoli kənoədə. ² *Çəy tonə anədə yoli izdihom qırdə be ki, İştən penişte bə qıləy kulosi, həmə izdihom mande qoli kənoədə. ³ İsa de məsəlon omutişe bəvon vey çiyon votışe: «İmha, qıləy tumpeşand beşe bo tum peşande. ⁴ Peşandə vaxti tumonədə kali qılən eməyn roə kənoədə, pərəndon oməyn tiknişone əvon. ⁵ Çəvon kali qılən eməyn bə xokış kam biə sığə-kəssəqinə vıron. İyo zəmin niğıl nıbe, bı səbəb əvon rəyrə tişi jəşone. ⁶ İntasi həşi pemeədə pesutişe əvon iyən rişə nıbe səbəbo hışk bin. ⁷ Çəvon kali qılən eməyn bə bıron dılə. Bıron pərəsəyn tosnişone əvon. ⁸ Mandəyon esə boy eqının bə lonəynə zəmin. Çəvon kali qılən səməərə doşone sa, kali qılən şest, kali qılən si ğat. ⁹ Bıməsı, bo məse quşış bıəkəs!» ¹⁰ Bəvədə şoqirdon nez oməyn bə İsa votışone: «Boçi de məsəlon qəp jəydəş bəvon?» ¹¹ Əy isə jıqo cəvob doşe bəvon: «Osmoni Podşoəti sıron zıne ğabiliyət bəşmə doə biə, əmma bəvon doə bıəni. ¹² *Çumçiko çiki hestişe, həniyən vey doə bəbe bəy iyən əv boliəti dılədə bəbe. Əmma çiki nıbuşe, çəy dastədə bıəyən çəyku sə bəbe. ¹³ *Az əve bəvon de məsəlon voteydəm ki, əvon “diyə bəkarden, nıbəvindən, quş bədon, nıbəməsen iyən sənıbəərəsen”. ¹⁴ Yeşayə peyğəmbəri votə ım sıxanon bə vırə rəseydən boəvon:

“Məse-məse bəməseşon, əmma sənıbəərəseşon,
Vinde-vinde bəvindeşon, əmma dənıbəərəseşon.

¹⁵ Çumçiko ım xəlği dıl qosıvor be,
Çəvon quşon qon məsəşone,
Vi kardışone ıştə çəşon ki,
Nıvındın deştə çəşon,
Nıməsın deştə quşon,
Dənırəsın deştə dilon
İyən və nıqətın Bəmı ki,
Az şifo bıdəm bəvon”.

¹⁶ *Əmma baxtəvərin şımə çəşon, çumçiko vindeydən iyən şımə quşon, çumçiko

*13:2 Lukə 5:1-3

*13:12 Mat.25:29; Mark 4:25; Lukə 8:18; 19:26

*13:13-15 Yeş.6:9-10; Yəh.12:39-40; Həv.28:26-27

*13:16-17 Lukə 10:23-24

məseydən! ¹⁷ Rosti voteydəm bəşmə: vey peyğəmbəron iyən salehə odəmon orzu kardışone şımə vindəyon bıvındın, əmma nıvındışone, şımə məsəyon bıməsın, əmma nıməsəşone.

¹⁸ Esət tumpeşandi barədə biə məsəli sərəsən. ¹⁹ Harki məseydə Osmoni Podşoəti barədə biə kəlomi sərəseydənbu, Şərbəkəs omeydə çəy dılədə peşandə bıəyon dızdeydə. Bə roy kəno peşandə biə tum ime. ²⁰ Sığə-kəssəqinə vironədə peşandə biə tumon isə kəlomi məseydən iyən əlbəsaat şoybəse gəbul kardeydən. ²¹ İntasi rişə nıbeyro çəvon durum kam beydə, kəlomi hıubəto bə əzyət iyən təğibi məruz mandencə qıneydən. ²² Bə bıron dılə peşandə biə tumon əvonin ki, kəlomi məseydən, intasi çı zəmonə gəyğü, iyən tənxo dastdənoəti kəlomi tosneydə, kəlom bebəhər beydə. ²³ Bə lonəynə zəmin peşandə bıəyon əvonin ki, kəlomi məseydən, sərəseydən iyən həğigətən səmərə doydən – kali qılön sa, kali qılön şest, kali qılön si gət».

Hələğ iyən qandımı məsəl

²⁴ İsa co qıləy məsəl qəp jəşe boəvon: «Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy odəmi çokə tum peşandəşbe bəştə məzə. ²⁵ Odəmon hiteədə çəy deşmen oməy, peşandışe hələğ bə qandımon arə, şe. ²⁶ Keyne ki qandım rost be iyən çəy huşon vində bin, hələğonən çiyəyn. ²⁷ Kəsoybi gılön oməyn, votışone bəy: “Əğə, məqər tı bəştə məzə çokə tumı penışande? Bəs ın hələğon çikonco bə əməl oməyn?” ²⁸ Əy isə votışe bəvon: “Deşmeni kardəşe ım”. Gılönən votışone bəy: “Piyeydə əmə bışəmon, pevətəmon əvoni?” ²⁹ Əy votışe: “Ne, çumçiko hələğon pevateədə qandımonən deyəvon ivirədə bebəşen. ³⁰ Bıdə tosə dıveni har dıqləyni ivirədə yol bıbun. Dıveni vaxti az bəvotem bə dıvenəkon: «Sıftə hələğon qırdə bıkən, əvoni darz dəbastən bo sute, qandımı isə bəçımı ambo qırdə bıkən»»».

Xərdolə tumi iyən həmyozi məsəlon

(Mark 4:30-34; Lukə 13:18-21)

³¹ İsa co qıləy məsəl vardışe boəvon: «Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy odəmi peşandışe bəştə məzə xərdolə tum. ³² Xərdoli tum həmə tumonsə ən hırdə qılə bıboən, perəseədə həmə bustonə rəsonsə bılınd beydə, lap doy to beydə. Jıqo ki, osmoni pərəndon omeydən çəy xolonsə lonə basteydən».

³³ İsa co qıləy məsələni vardışe boəvon: «Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy jeni peqətışe həmyoz, umjən kardışe əv bə se kisəⁿ ordə, oqətışe tosə həmi həmməyəvo petırşıye».

³⁴ İsa bə izdihomi de məsəlon əvoti harçi, beməsəl hiçi nəvoti bəvon ki, ³⁵ de peyğəmbəri vositə votə biə ın sıxan bırası bə vırə:

«İştə qəvi de məsəlon obəkardem,
Dınyo ofəyə beyku jıqoşə
Niyoni mandəyon bəyon bəkardem».

Hələğ iyən qandımı məsəli izoh

ⁿ13:33 *Kisə* – yunan mətniədə *saton*, təğribən 37 litr.

³⁶ Bə vaxti İsa vadoşe izdihom, dəşe bə kə. Şoqirdon oməyn Çəy tonə votışone: «Həloği məsəli bəmə izoh bıkə». ³⁷ İsa votışe cəvobədə: «Çokə tumi peşandəkəs Bəşəri Zoəy. ³⁸ Məzə esə boy dınyoy. Çokə tum Podşoəti zoonin, həloğ isə Şərbəkəsi zoonin. ³⁹ Əvoni peşandəkəs deşmen iblise. Dıven dovri oxoye, dıvenəkon isə mələkonin. ⁴⁰ Çoknə ki həloğon qırdə kardə beydən, otəşədə sutə beydən, ın dovri oxoyədən jıqo bəbe. ⁴¹ Bəşəri Zoə ıştə mələkon bəviğande, əvonən bə yavə ro okırniyə həmə çiyon iyən beğanunəti kardəkəson qırdə bəkarden Çəy podşoəti ⁴² iyən şobədon əvoni bə otəşinə kurə. Əyo bəmə-şivən iyən dandonəciriskə bəbe. ⁴³ Bə vaxti salehon bənə həşi dəbəvəşən ıştə Pıə Podşoətiədə. Bıməsı bo məse quşış bıkəkəs!

Xəzinə iyən mırvari məsəlön

⁴⁴ Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy odəmi pəydo kardışe məzədə niyo kardə bıə xəzinə. Əv şoybəse be şe, həvatışe ıştə həmmə tənxo, hırıyəşe ə məzə.

⁴⁵ İjən Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy tocir bo reçinə mırvarion nəveydə. ⁴⁶ Əv vey dəqərinə mırvari pəydo kardeədə şeydə ıştə həmə tənxo həvateyde, hırıyeydə əy.

Səli məsəl

⁴⁷ İjən Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: ləveson ğandışone səl bə dıyo iyən qətışone har curə çiy. ⁴⁸ Səl pur bıə vaxti okırnişone əv bə japə, niştin qırdə kardışone çokə qılön ekardışone bə ğabon, bevəcə qılön esə boy şodoşone bə kəno. ⁴⁹ Çı dovri oxoyədən jıqo bəbe. Mələkon bomen, pebəqəten salehon bevəcə odəmon arəo. ⁵⁰ Çəyo bevəcə odəmon şobədon bə otəşinə kurə. Bəmə-şivən iyən dandonəciriskə bəbe əyo. ⁵¹ Şımə sərəseşon bıçımon həmməy?» Əvon cəvob doşone bə İsa: «Bəle».

⁵² İsan votışe bəvon: «Əve Osmoni Podşoəti təlimi omutə har qılə ruhani mıəllim bə kəsoybi oxşeydə ki, əv ıştə xəzinəo tojə iyən kanə çiyon bekardeyde».

Hürmət nınoşone bə İsa ıştə yurdədə

(Mark 6:1-6; Lukə 4:16-30)

⁵³ İsa ın məsəlön oroxniyə bəpeştə şe çəvrəyku. ⁵⁴ Oməy Bəştə yurd, dəmande çəvon sinaqoqədə bo xəlği omute. Cəmati çoçin-çoçini votışe: «Çıkonco omeydə bı Odəmədə jıqo hıkmət, jıqo mecuzon soxtə ğıvvə? ⁵⁵ Nəccori zoə ni bəqəm Im? Çəy moə nom Məryəm ni bəqəm? Çəy boon nin bəqəm Yağub, Yusif, Simon iyən Yəhudə? ⁵⁶ Çəy hovon həmməy çəmə dılədə jıyeydənən bəqəm? Bəs bəvədə ımon çıkoncon Bəyku?» ⁵⁷ *Çəvon xoş noməy bə İsa. Əncəx İsa votışe bəvon: «Bə peyğəmbəri har vırədə hürmət noydən, ğərəyz ıştə yurdi iyən kəy». ⁵⁸ İsa çəvon beimonəti hicubətədə vey mecuzon nısoxtışe əyo.

14

Çe Yəhya kışte

(Mark 6:14-29; Lukə 9:7-9)

¹* Bə vaxti Qalileyə viloyəti hıkmədor Hirodi məsəşə İsa barədə bıə xəbon. ² Votışe bəştə xıdmətəvonon: «Im Vəftizəvon Yəhyaye. Əv bəyji bıə çe mardon dılədə. Əve jıqo mecuzon soxtə ğıvvə heste Bəyku».

³* Hirodi çimi bənav doəşbe qəte Yəhya bəştə boə Filipi jen bə Hirodiyə qorə, jəşbe dastband bəçəy kəşon, doəşbe əv dəğənde bə zindon. ⁴ Çumçiko Yəhya votəşbe bə Hirodi: «Bətı ğədəğəne Hirodiyə boştə jen səy». ⁵ Hirodi piyeydəşbe bıkıştı Yəhya, əmma tarseydəbe xəlğiku. Çumçiko bənə peyğəmbəri zıneydəbin Əy.

⁶ Hirodi moəku bıə ruji dəvoneədə Hirodiyə kinə beşe bə arə dəmande raxs karde. Im xoş oməy bə Hirodi. ⁷ Əy ğəssəm hardışe, vəd doşe ki, kinə çiç bıpiyoşe, bədo bəy. ⁸ İştə moə tərəfo omutə bıə kinə, votışe: «Çe Vəftizəvon Yəhya səy bıdə bəmı iyo qıləy mıcmədə». ⁹ Ğərəğəydi qətışe podşo, əmma bəştə hardə ğəssəmon iyən bə ğonəğon xoto əmr kardışe ki, çəy piyəy bıdən bəy. ¹⁰ Vığandışe odəm, doşe jəy Yəhya qiy zindonədə. ¹¹ Vardışone çəy sə qıləy mıcmədə, doəbe bə kinə. Kinən bardışe əv boştə moə. ¹² Yəhya şoqirdon oməyn peqətışone çəy cəsəd. Dəkandışone əv, çəyo şin xəbə doşone bı barədə bə İsa.

İsa penc həzo odəmi si kardeydə

(Mark 6:30-44; Lukə 9:10-17; Yəh.6:1-14)

¹³ İsa məseədə imi penışte bə kulos, coylinə okıriyəy çəvrəyku bə qıləy bekimsənə vırə. Cəmat imi məseədə şəhrono piyədə şin Çəy dumo. ¹⁴ İsa kuloso evoəsə vindışe qıləy yolə izdihom, rəhmış oməy bəvon iyən şifo doşe bəçəvon noxəşinon.

¹⁵ Şanqovəsəy şoqirdon oməyn İsa tonə votışone: «İvrə daşte, həni diye. Cəmati vadə, bıdə bışun diyonədə boştə hard bıstənın». ¹⁶ Əmma İsa votışe bəvon: «Bəçəvon şe ehtiyoc ni. Şımə bəvon harde bıdən». ¹⁷ Şoqirdon votışone bə İsa: «Nimone iyo jıçiy, ğərəyz penc qılə nuni iyən dıqlə moy». ¹⁸ İsa votışe: «Əvoni biyən iyo Bomı». ¹⁹ İsa əmr kardışe bə izdihomi ki, bınıştın çimənise. Peqətışe penc qılə nun iyən dıqlə moy, edyəşəy bə osmoni, şukur kardışe. Çəyo poə kardışe nun doşe bə şoqirdon. Şoqirdonən paybaxş kardışone bə cəmati. ²⁰ Həmməy hardışone, si bin. Qırdə kardışone ziyodə mandə tikon, donzə qılə zambul pur be. ²¹ Təxminən penc həzo merdi hardışe, ğərəyz jenon əğilon.

İsa piyeydə ovi dimisə

(Mark 6:45-53; Yəh.6:15-21)

²² Dərhol çimi bəpeştə İsa cəmati bəçəvon kəon dəro kardeədə məcbur kardışe İştə şoqirdonən ki, penıştın bə kulos iyən Çəysə bənav ovaştın bə japə. ²³ Cəmati dəro karde bəpeştə İsa coylinə rost be bə band bo dıvo karde. Şəv daraşiyədə İsa əyo coylibe. ²⁴ Kulos həni vey diyərobe çə japəku iyən dalğon jəydəbin kulosi, çumçiko vavaz bəvon vəynə qıneydəbe. ²⁵ Sipyəşivədə İsa qoli səpe piyə-piye oməy çəvon tonə.

***14:1-2** Mat.16:13-14; Mark 6:14-15; Lukə 9:7-8

***14:3-4** Lukə 3:19-20

²⁶ Şoqirdon isə vindaədə ki, İsa piyeydə qoli səpe, bə larz dəşin votışone: «İm qıləy soənəvoy!» iyən tarsiku ozik oməyn. ²⁷ İntasi bı ləzədə İsa ovarde bəvon, votışe: «Ciqəmand bībən, Azim, mətarsən!» ²⁸ Peteri cəvobədə votışe Bəy: «Ya Rəbb, qirəm Tinişbu, bəmi əmr bıkə ki, bıpiyım ovi səpe bom İştı tonə». ²⁹ İsa votışe: «Boy!» Peterən beşe kuloso, piyəy ovi səpe, şe bə İsa tərəf. ³⁰ Əmma zumandə vavazi vindaədə tarsəy, dəmande bo eşe. Zikkə jəşe: «Ya Rəbb, peroxın mını!» ³¹ İsa dərhol dıroz kardışe dast, qətişe əv, votışe: «Ha imoni kam bıə odəm, boçi şəkı varde?» ³² Keyne ki, əvon peniştin bə kulos, vavaz həmuş be. ³³ Kulosədə bıkəson səcdə kardışone Bəy iyən votışone: «Həğiğətən Tı Xıdo Zoəş!»

İsa şifo doydə bə noxəşinon Qinesarədə

(Mark 6:53-56)

³⁴ İsa deştə şoqirdon ovaştin qoli, rəsəyn bə Qinesari kəno. ³⁵ Çəvrəy cəmati keyne ki zinəşone İsa, xəbə rosnişone ətrofədə bıə har vırəy. Vardışone həmə noxəşinon Çəy tonə. ³⁶ Noxəşinon vardəkəson lovə kardeydəbin ki, hiç nıbo noxəşinon pexəviyın bə İsa dovnəo eləşkiyə pəpulə. Bəy pexəviyəkəson həmməy xəş beydəbin.

15

Çiçe insoni mırdol kardə çiy?

(Mark 7:1-23)

¹ Bəvədə fəriseyon iyən ruhani mıllimon Yerusəlimo oməyn İsa tonə, votışone: ² «Boçi İştı şoqirdon bə sipirişonku mandə adət-ənənə əməl kardeydənin iyən nun hardə vaxti iştə doston şışteydənin?» ³ İsa cəvobədə votışe bəvon: «Bəs boçi şımə bəştə adət-ənənə xatır bə Xıdo əmri əməl kardeydənişon?» ⁴ *Çumçiko Xıdo jıqo əmr kardışe: “Hurmət bıkə bəştə pıə-moə” iyən “Kıştənine bəştə pıə, yaanki moə dımjon doə odəm”. ⁵ Şımə esə boy voteydəşon: “Şəxsi bəştə pıə, yaan moə bıvoto, «İştı çımıku çəş kardəy bə Xıdo həsr kardə be» ⁶ bəvədə bəştə pıə hurmət nıkarde bəzne”. De jıqoy şımə bəştə adət-ənənəon xatır Xıdo kəlo mi hiç kardeydəşon. ⁷ *Ha dıdimon! Yeşayə peyğəmbəri əcəb peyğəmbərəti kardəşe boşmə! Əy votəşe:

⁸ “İm xəlg deştə libuton hurmət kardeydə Bəmi,

Əmma Çımıku diyəron çəvon dilon.

⁹ Bəmi hədəh-hədəri səcdə kardeydən,

Omuteydən insoni əmronku bekarde təlimon”».

¹⁰ İsa sədo kardışe cəmat İştə tonə, votışe bəvon: «Quş bıdən iyən bıfamən. ¹¹ İnseni mırdol nıbəkarde bə qəv dəşə çiy, əmma insoni qəvo beşəyonin əy mırdol kardə çiyon». ¹² Bəvədə şoqirdon oməyn, votışone Bəy: «Zıneydəş, fəriseyon ın sıxani məsəədə xoş nioməy bəvon». ¹³ Əmma İsa cəvobədə votışe: «Çımı Osmoni Pıə

*15:4 Beşe.20:12; 21:17; Lev.20:9; Ğanun.5:16

*15:7-9 Yeş.29:13

nikaştə har qılə rəsə rəğə pevatə bəbe. ¹⁴*Diyəro bışən çəvonku. Əvon çe kuyə odəmon kuyə rəhbəronin. Qirəm ku ro nişo biko bə kuy, dıkəsiyən bə xandəx ebəqinen». ¹⁵ Peteri xahiş kardışe: «In məsəli bəmə izoh bıkə». ¹⁶ İsa votışe: «Şımənən hələn famənişon? ¹⁷ Sərəseydənişon ki, bə qəv dəşə har çiy şeydə bə ləvə iyən ifroz beydə? ¹⁸*Qəvo beşəyon esə boy dilo beşeydən iyən imon insoni mırdol kardeydən. ¹⁹ Çumçiko bevəcə fikron, gəttoləti, zinokorəti, cinsiyə beəxloğəti, dızdiyəti, duyəvojo şoydəti iyən kufir dilo bəşeydə. ²⁰ İnsoni mırdol kardə çiyon imonin. De ənəşiştə daston harde esə boy insoni mırdol nıbəkarde».

Kənanijə jeni imon

(Mark 7:24-30)

²¹ İsa esiyəy çəvrəyku, şe bə Tir iyən Sidoni məholon. ²² İmeha, qıləy Kənanijə jen beşe şəhri kəno, zikkə jəy-jəy voteydəbe: «Ya Rəbb, ha Davudi Zoə, rəhm bıkə bəmi. Cini qətəşe çımı kinə qonə holədəy». ²³ Əmma İsa cəvob nıdoşe, nıvotışe qıləy sıxanən bəy. Çəy şoqirdon nez oməyn, lovə kardışone bə İsa: «Bıvot bəy bıdə bışu, çumçiko zikkə jəydə çəmə dumo». ²⁴ Bəvədə İsa jıqo cəvob doşe: «Az vığandə bıəm əncəx bo İsrail xəlgi qin bıə pəson». ²⁵ Jen isə nez oməy səcdə kardışe Bəy votışe: «Ya Rəbb, koməq bıkə bəmi». ²⁶ İsa cəvob doşe: «Rost nıbəbe əğılon nuni peqəte bo kutilon şodoy». ²⁷ Jeni votışe: «Bəle, Rəbb, əmma kutilonən ıştə soybi surfəku emə purşon hardeydən». ²⁸ Bəvədə İsa jıqo cəvob doşe bə jeni: «Ha jen! İştı imon yole, bıdə ıştı orzu bırıəsı bə vırə». Həmonə ləzədə çəy kinə xəş be.

İsa şifo doydə bə vey noxəşini

(Mark 8:1-10)

²⁹ İsa esiyəy çəvrəyku, dəvarde qol Qalileyə japəku iyən peşe bə band, nışte əyo. ³⁰ Qıləy yolə izdihom oməy Çəy tonə iyən vardışone deştə şılən, kuon, şıkəson, lolon, həniyən vey kəson. Noşone əvon İsa lınqon paliyo, İsa şifo doşe bəvon. ³¹ Xəlğ vindeədə ki, lolon sıxan kardeydən, şıkəson xəş beydən, şılən piyeydən, kuon vindeydən, hədəyon mandin iyən həmd kardışone bə İsraili Xıdo.

İsa çə həzo odəmi si kardeydə

³² İsa sədo kardışe İştə şoqirdon, votışe: «Bəbolim omeydə bı izdihomi, çumçiko se ruje Çımı paliyon iyən hiçi mandəni bəvonku bo harde. Piyeydəmni ki, əvoni vəşi dəro bıkəm bəçəvon kə, incori bəqinen roədə». ³³ Şoqirdon votışone Bəy: «Bı daştədə çikonco pəydo bıkəmon bı anə odəmi si kardeyro nuni?» ³⁴ İsa parsəy çəvonku: «Çan qılə nun hestione?» Əvon votışone: «Haft qılə nun iyən kamişəvoy hırdə moy heste bəməku». ³⁵ Bəvədə İsa əmr kardışe bə izdihomi ki, bıniştın bə zəmin. ³⁶ Peqətişe haft qılə nun iyən moyon, şukur karde-karde pəə kardışe, doşe bə şoqirdon, şoqirdonən xıdmət kardışone bə izdihomi. ³⁷ Həmməy hardışe, si bin. Qırdə kardışone ziyodə

*15:14 Lukə 6:39

*15:18 Mat.12:34

mandə tikon, haft qılə səvəx pur be. ³⁸ Ço həzo merdi hardışe, ğərəyz jenon iyən əğılon. ³⁹ İsa dəro kardışe izdihom, penışte bə kulos, şe bə Maqadani ərozi.

16

Çe fəriseyon iyən sadukeyon moyə

(*Mat.12:38-39; Mark 8:11-21; Lukə 12:54-56*)

¹ Fəriseyon iyən sadukeyon İsa dəvinə kardeyro nez oməyn, tələb kardışone ki, bəvon osmono omə qıləy əlomət nişo bıkə. ² Əmma İsa cəvob doşe bəvon: «Şanqovoni şımə voteydəşon: “Həşi tınd bəbe, çumçiko osmon sıye” ³ iyən maştəvoni “ımruj kulok rost bəbe, çumçiko osmon tınd sıye”. Osmoni dimi mişohidə karde zıneydəşon, çən zəmonə əloməti co karde zıneydənişon? ⁴ Bəvəcə iyən bebəfoə nəsil bo qıləy əloməti nəveydə. Əmma bəy hiç co qıləy əlomət doə nıbəbe, ğərəyz Yunisi əloməti». İsa tərəq kardışe əvon şe.

⁵ Şoqirdon qoli bə tərəf ovaşteədə yodo bekindəşonbe nun peqəte. ⁶ İsa votışe bəvon: «Hodi bıbən! Çe fəriseyon iyən sadukeyon moyəku ıştəni çəş bıkən». ⁷ Şoqirdon isə voteydəbin ıştə arədə: «Bəçəmə nun peniqəte səbəb jıqo voteydə». ⁸ İsa zınəşe əvon çiçiku qəp jəydən, votışe bəvon: «Ha imoni kam bıəkəson! İştə nuni nıbeyku boçi qəp jəydəşon? ⁹ Fameydənişon hələn? Bəs şımə yodədə ni de penc qılə nuni penc həzo odəmi si bey iyən çan qılə zambul qırdə kardıyone? ¹⁰ Ço həzo odəmi de haft qılə nuni si bey iyən çan qılə səvəx qırdə kardeyən şımə yodədə ni bəqəm? ¹¹ Çoknə sərəsənişon ki, Az deşmə sıxan kardeədə nuni nəzədə qətəmnıbe? Çe fəriseyon iyən sadukeyon moyəku ıştəni çəş bıkən». ¹² Bəvədə əvon sərəsəyn ki, İsa votəşebən ıştəni nuni moyəku ne, fəriseyon iyən sadukeyon təlimiku nığo bıdən.

Peteri zınəşe İsa bənə Məsihi

(*Mark 8:27-30; Lukə 9:18-21*)

¹³ Keyne ki İsa oməy bə Filipi Ğeysəriyyə şəhri kəno, parsəy şoqirdonku: «Odəmon çiç voteydən, Bəşəri Zoə kiye?» ¹⁴ Əvon votışone: «Kaliyon voteydən Vəftizəvon Yəhya, co kəson – İlyas, həniyən co kəson voteydən ki, Yeremyə, yaan peyğəmbəronədə qıləyniye». ¹⁵ İsa votışe bəvon: «Bəs şımə çiç voteydəşon? Şımə zınəyku Az kim?» ¹⁶ *Simon Peteri cəvob doşe: «Tı Hest Bıə Xıdo Zoə Məsihiş». ¹⁷ İsa votışe bəy: «Çı baxtəvəriş, ha Yunisi zoə Simon! Çumçiko ımı bəti oşko bıkə cism iyən xuno iborət bıə inson ni, Çımı Osmononədə bıə Pıəy. ¹⁸ Az bəti voteydəm ki, tı Peteriş^o iyən Az ıştə icmo ın Hali səpe bəsoxtem. Cəhənnımı ğıvvon bəy ğalib ome əzınin. ¹⁹ *Az bədom bəti Osmoni Podşoəti haçəron. Zəminisə ıştı dəbastə har çiy,

***16:9-10** Mat.14:17-21; 15:34-38

***16:14** Mat.14:1-2; Mark 6:14-15; Lukə 9:7-8

***16:16** Yəh.6:68-69

^o**16:18** Peter – yunan mətniədə Petros sıxane hal votəye.

***16:19** Mat.18:18; Yəh.20:23

dəbastə bəbe osmononədə iyən zəminisə ıstı okardə har çiy, okardə bəbe osmononədə». ²⁰ In sıxanon bəpeştə İsa əmr kardışe bə şoqirdon ki, Çımı Məsih bey bə hiç kəsi məvotən.

İsa sıftəku xəbə doydə İştə mardey iyən bəyji be barədə

(Mark 8:31–9:1; Lukə 9:22-27)

²¹ *Çı vaxtiku İsa dəmande qəp jəy boştə şoqirdon ki, Əv şənine bə Yerusəlim, vey əzob kəşənine çe sipirişon, sər kahinon iyən ruhani mıəllimon tərəfo, kıştə bənəine iyən seminə ruji bəyji bənəine. ²² Bəvədə Peteri okırnişe Əv bə kəno, dəmande bo etiroz karde: «Xıdo rəhm bıkə Bəti! Im hiç vaxti nıvo Bəstı sə ya Rəbb!» ²³ Əmma İsa odyəsəy, votışe bə Peteri: «Okırı, Çımıku Şəyton! Tı mane beydəş Bəmı. Tı insoni əməlon barədə fikir kardeydəş, çe Xıdo koon barədə ne».

²⁴ *Çəyo İsa votışe bəştə şoqirdon: «Ehanə kiysə ome piyeydəşebu Çımı dumo, imtino bıkə ıstəku iyən peqəti ıstə çomexi, bo Çımı dumo. ²⁵ Çumçıko harki piyeydəşebu peroxnı ıstə jimoni, əy qın bəkarde, əmma harki Bəçımı xatır ıstə jimoni qın kardeydebu, əy pəydo bəkarde. ²⁶ Bə insoni çı foydə hestışe, qirəm gəzənc bıko həmə dınyo, qın bıko ıstə jimoni? Yaanki inson ıstə jimoni əvəzi çiç bəzine doy?

²⁷ *Çumçıko Bəşəri Zoə bome İstə Pıə izzəti dılədə Deştə mələkon iyən bəvədə bədo bə har kəsi bəçəy əməlon mıvofiğ əvəz. ²⁸ Rosti voteydəm bəşmə: Bəşəri Zoə Deştə podşoəti omemoni nıvində, iyo mandəkəsonədə kali qılön nıbəmarden».

17

Çe İsa vindemon dəqiş beydə

(Mark 9:2-13; Lukə 9:28-36)

¹ Şəş ruji bədiqə İsa peqətişe Deştə Peter, Yağub iyən çəy boə Yəhya, bardışe əncəx əvoni bə qıləy barzə band. ² Çəy vindemon dəqiş be çəvon vədə. Çəy dim dəvəşəy bənə həşi iyən Çəy libos sipi be bənə ruşnə. ³ Musa iyən İlyas bı ləzədə zahir bin bəvon. Əvon bə qəpbin de İsa. ⁴ Peter dəmande bə qəp, votışe bə İsa: «Ya Rəbb! Çı əcəb ki, əmə iyomon. Şayət piyeydəbu az ejənım seqlə ləm iyo – qıləyni Botı, qıləyni bo Musa, qıləyniyən bo İlyasi». ⁵ *Peter hələ sıxan kardeədə qıləy ruşinə avə soğnə eğəndışe çəvon səpe. Imha, qıləy sədo oməy avəo: «Im Çımı azizqıromiyə Zoəy, rozim Çəyku, quş bıdən Bəy!» ⁶ Şoqirdon imi məseədə dəhşəti dılədə zəvbədim qının bə zəmin. ⁷ İsa ome pexəviyəy bəvon, votışe: «Mətarsən, bəştən!» ⁸ Əvon ıstə səy rost kardeədə, gərəyz İsa hiçki nıvındışone.

⁹ Bando eşəədə İsa əmr kardışe bəştə şoqirdon: «Bə hiçki nıvotın ıstə vindəyon,

* **16:21** Mat.17:22-23; 20:19; 27:62-63

* **16:24** Mat.10:38; Lukə 14:27

* **16:27** Zəb.62:12; Mat.25:31; Rom.2:6; Vəhy 2:23

* **17:5** Ğanun.18:15; Zəb.2:7; Yeş.42:1; Mat.3:17; 12:18; Mark 1:11; Lukə 3:21-22

detobə Bəşəri Zoə çe mardon dılədə bəyji be». ¹⁰*Şoqirdon parsəyn Çəyku: «Jəqobu, boçi ruhani mıəllimon voteydən ki, sıftə İlyas omənine?» ¹¹ İsa cəvob doşe bəvon: «Roste, İlyas bome, bərpo bəkardə har çiy. ¹² İntasi voteydəm bəşmə: İlyas oməy həni, əmma nıznəşone əv iyən çiç piyəşone, vardışone bəçəy sə. Eynən Bəşəri Zoən əzob bəkəşe çəvon dasto». ¹³ Bəvədə şoqirdon sərəsəyn ki, İsa Vəftizəvon Yəhya barədə qəp jəydə bəvon.

Cın bekardə beydə zoəo

(*Mark 9:14-29; Lukə 9:37-43*)

¹⁴ Əvon omeədə izdihomi tonə şəxsi oməy, dəzonı mande İsa vədə ¹⁵ votışe: «Ya Rəbb! Rəhm bıkə bəçımı zoə, çumçiko əv epileptike iyən vey əzob kəşeydə. Rə-rə eqıneydə, qah bə otəş, qah bə ov. ¹⁶ Vardıme əv İştı şoqirdon tonə, intasi əvon nıznəşone şifo doy bəy». ¹⁷ İsa cəvobədə votışe: «Ha beimonə iyən ıstə roy dəqijniyə nəsil! Tosə keynə deşmə bəbem? Tosə keynə pebətovem bəşmə? Əğılı biyən iyo Çımı tonə». ¹⁸ İsa əmr kardışe bə cını, cın beşe əğilo. Zoə şifo səşe bı ləzədə.

¹⁹ Bəvədə şoqirdon de İsa coylinə mandeədə votışone: «Boçi əmə tojne nıznəməne əv?» ²⁰*İsa votışe bəvon: «Şımə imon kame, çumçiko rosti voteydəm bəşmə: qıləy xərdolə tumi to şımə bıbone imon, bıvoton bı bandi “Bışi çıvrəo bə vırə”, əv bəşe iyən boşmə mımkun nıbə hiçi nıbəbe». ²¹ In curə rufon əncəx de dıvo iyən rujə beşeydən.^P

İsa ijən xəbə doydə İstə mardey iyən bəyji bey barədə

(*Mark 9:30-32; Lukə 9:43-45*)

²² Əvon Qalileyədə qırdə beədə İsa votışe bəvon: «Bəşəri Zoə təslim kardə bəbe bə odəmon dast, ²³ Əy bəkişten, əmma Əv seminə ruji bəyji bəbe». Əvon vey gəmçin bin.

Məbədi doyəne

²⁴*Əvon bə Kafernaum omə vaxti, məbədi doyəneqırdəəkon nez oməyn bə Peteri votışone: «Şımə Ustad dı dirhəm doyəne doydəni?» ²⁵ Peteri votışe: «Doydə». Bə kə omeədə İsa nav bəy votışe: «Simon! Tı çoknə fameydəş? Zəmini hıkmədorən rusumi iyən doyəne çikiku səydən? İstə zoonku, yaan açinə odəmonku səydən?» ²⁶ Peter voteədə Bəy: «açinə odəmonku», İsa votışe bəy: «Jəqo beəsə, zoon ozodin. ²⁷ İntasi, rınci məkəmon imoni votəynə bışi bə dıyo, şodə gırməği, bə gırməğ eqıniyə iminə moy peqət. Çəy qəvi okardeədə iqlə nığə pul^q bəvindəş. Peqət əy bıdə, həm Çımı, həmən ıstə əvəzi».

***17:10** Məl.4:5

***17:20** Mat.21:21; Mark 11:23; Lukə 17:5-6; 1Kor.13:2

^P**17:21** Kali dastınıviştəyonədə in ayə ni.

***17:24** Beşe.30:13; 38:26

^q**17:27** *İqlə nığə pul* – yunan mətniədə *statir*, yəni ço dirhəm.

Ən yol kiye?

(Mark 9:33-37,42-48; Lukə 9:46-48; 17:1-2)

¹ *Həmonə vaxtı şoqirdon oməyn çe İsa tonə votışone: «Ən yol kiye Osmoni Podşoətiədə?» ² *İsa sədo kardışe iştə tonə qıləy əğil, noşe əv bə şoqirdon arə. ³ Əy votışe: «Rosti voteydəm bəşmə: qirəm şimə iştə royku nıqardon bənə bı əğilon nıbon, əslo dənibəşəşon bə Osmoni Podşoəti. ⁴ De jıqo, ki iştəni saru bıqəto bənə bı əğılı, ən yol əve Osmoni Podşoətiədə. ⁵ Ki Deçımı nomi ğəbul bıko jıqo qıləy əğılı, Mını ğəbul bəka.

⁶ Ehanə ki Bəmı imon vardə çı rukonədə i kəsi bə bevəcə ro okırneydəbu, boəy həniyən çok bəbe bəştə qiy ehaştı qıləy dıjdə osyo sığ, iştəni şodə bə dıyo bın, bıtəsı.

⁷ Vay bı dınyo holi, çumçiko bə bevəcə ro okırneydə insonon! Har vaxtı heste bı dınyoədə jıqo çiyon, intasi vay bə odəmi holi ki, imon deçəy vositə omeydən!

⁸ *Ehanə iştı dast iyən lınq tını bə yavə ro okırneydəbu, bıbırın əy şodə. İştı bə zolə jimon çoləx, yaan topəl daxil be, çoke botı de dıqlə dasti iyən dıqlə lınqi bə zolə otəş şodoysə. ⁹ *Şayət iştı çəş tını bə yavə ro okırneydəbu, bekə əy şodə. İştı bə zolə jimon de iqlə çəşi daxil be, çoke botı de dıqlə çəşi bə cəhənnımı otəş şodoysə.

Qın bıə pəsi məsəl

(Lukə 15:3-7)

¹⁰⁻¹¹ Hodi bıkən, xor diyə məkən çı rukonədə bə qıləyni. Çumçiko bəşmə voteydəm ki, çəvon osmonədə bıə mələkon hejo vindeydən Çımı osmononədə bıə Pıə dimi. Oxo Bəşəri Zoə bo qın bıəkəson xılos kardeyro oməy.

¹² Şimə çoknə fameydəşon? Ehanə şəxsi bıboşe sa qılə pəs, çəvon qıləyni qın bıbo, ə odəm nəve nəv qılə pəsi obəqəte bandonədə, nıbəşe bo qın bıə pəsi nəve? ¹³ Rosti voteydəm bəşmə: şayət əv pəydo bıko, nəve nəv qılə pəsisə vey, bı iqlə pəsi şo bəbe.

¹⁴ Jıqoən, şimə osmonədə bıə Pıə piyeydənişe həlok bıbu çı rukonədə qıləyni.

Bə qıno kardə imoniyə boə mınosibət

¹⁵ *Şayət iştı boə bəştı vəynə qıno bıko, bışi çəy qıno nişo bıbə bəy. Bıdə har çiy əncəx şimə dıkəsi arədə bımandı. Əv bətı quş bıdo, tı iştə boə pebəroxneş. ¹⁶ *Qirəm bətı quş nıdo, deştə i kəs, yaan dı kəs peqət ki, “har iddio de dıqlə, yaan seqlə şoydi sıxani təsdiğ kardə bıbu”. ¹⁷ Qirəm əv bı odəmonən quş nıdo, bı barədə bo imoniyon

*18:1 Lukə 22:24

*18:2-3 Mark 10:15; Lukə 18:17

*18:8 Mat.5:30

*18:9 Mat.5:29

*18:15 Lukə 17:3

*18:16 Ğanun.19:15

icmo bivot. Qirəm əy nıpiyəşe quş bıdə bə icmo sıxaniyən, əy qıləy bıtperəst, yaan doyəneqırdəkə ğəzinə bızın.

¹⁸ *Rosti voteydəm bəşmə: şımə zəminisə dəbastə har çiy, osmonədə dəbastə bəbe iyən şımə zəminisə okardə har çiy, osmonədə okardə bəbe. ¹⁹ İjən rosti voteydəm bəşmə: bı dınyoədə şıməhono dı kəs bo konsə koyro rozi bıbo, əjo bıko, Çımı osmonədə bıə Pıə bədo bəvon. ²⁰ Çumçıko konco dı kəs, yaan se kəs Deçımı nomi qırdə bıbo, Azən əyo, çəvon arədəm».

Beinsofə ğuli məsəl

²¹ *Bəvədə Peter oməy parsəy İsakı: «Ya Rəbb! Qirəm çımı boə bəçımı vəynə qıno bıko, az çan kərə baxşənim əy? Tosə haft kərə?» ²² İsa cəvob doşe bəy: «Tosə haft kərə ne, hətto hafto kərə haft, voteydəm bəti.

²³ Jıqoən, Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy podşo piyeydəşe həx-hisob bıke dəştə ğulon. ²⁴ Əv dəmande bo həx-hisob karde, vardə be çəy tonu da həzo talant^f ğarziş bıə i kəs. ²⁵ Əmma çəy nıbeşe qıləy çiy bıdə, əğə əmr kardışe ki, bəhvatin əy iyən çəy jeni, çəy əğilon iyən çəy həmə hestı-ni, bıdən çəy ğarzi. ²⁶ Bəvədə ğul dəqıniye bəçəy po iyən de ehtıromi votışe: “Səbr bıke! Az bədom bəti həmə ğarzi”. ²⁷ Əğə rəhmış oməy bə ğuli, vadoşe əv iyən baxşəşe çəy ğarz.

²⁸ Əncəx həmonə ğul beşe bə kəno, pəydo kardışe bəy sa dinar^s ğarzxo bıə ıştə qıləy co ğulə həmro. Eqətışe əv “Bıdə ıştə ğarzi!” votışe, dəmande əy bo tosniye. ²⁹ Ğul dəqıniye bəçəy po, lovə kardışe bəy: “Səbr bıke, bədom ıştı ğarzi”. ³⁰ Əmma ım ğul rozi nıbe. Şe, doşe əv bə zındon dəğande tosə ıştə ğarzi səy. ³¹ Co ğulon vindeədə ın hodisə vey ğəmqın bin, şın, qəp jəşone həmmə bıəyon bo əğə.

³² Bəvədə əğə sədo kardışe ıştə tonu ə ğul, votışe: “Ha bevəcə ğul, baxşime bəti ıştı həmə ğarz, çumçıko tı lovə karde bəmi. ³³ Bəqəm tı nəzniş baxşe ıştə həmro, çoknə az baxşəme tını?” ³⁴ Çəy əğə ğəzəbnok be, təslim kardışe əv bə cəzo doəkəson dast, detosə ıştə ğarzi həmməyəvo doə vaxti. ³⁵ Qirəm şımə dilisıxtu nıbaxşon ıştə boon qınon, Çımı Osmoni Pıən jıqo rəftor bəkarde deşmə».

19

Tələği doy barədə təlim

(Mark 10:1-12)

¹ İsa ıştə qəpi orıxniye bəpeştə beşe Qalileyə viloyəto, şe bə Yəhudeyə, ru İordani bə japədə bıə məhol. ² Qıləy yolə izdihom oməy Çəy dumo iyən İsa şifo doşe bəvon əyo.

³ Çəyo fəriseyon oməyn İsa tonu, dəvinə kardeyro Əy doşone Bəy jıqo qıləy pars:

***18:18** Mat.16:19; Yəh.20:23

***18:21-22** Lukə 17:3-4

^r**18:24** *Talant* – ən yolə pamyəy təğribən 34.5 kiloqram ğızıl yaan nığə.

^s**18:28** *İ dinar* – Romə pule çe koəkə i rujnə koy həx.

«Merdi icozə hestışe har səbəbo ıstə jeni bo bekarde?»⁴ *İsa cəvob doşe: «Handəonni ki, Ofəyevoni sıftəku “merd iyən jen ofəyəşe əvon”⁵ *iyən votışe: “Bı səbəb merd tərğ bekarde ıstə pıə-moə, umuj bəbe bəştə jeni iyən i andom bəben əvon har dıyninən”?

⁶ Əvon həni dı ne, i andomin. Bı səbəb, bıdə inson co nıkə çe Xıdo ikardəy».

⁷ *Fəriseyon jıqo votışone bə İsa: «Bəvədə Musa boçi əmr kardışe ki, ıstə jeni bekardeədə əncəx təloği koğəzi bıdənən bəy?»⁸ İsa votışe bəvon: «Şımə dilon kurocəğ bey səbəbo Musa icozə doşe ıstə jenon bo bekarde. Əmma sıftəku jıqo nıbe.

⁹ *Az isə bəşmə voteydəm ki, gərəyz cinsiyə beəxloğəti, har kəs co qıləy səbəbo ıstə jeni beko iyən de co jeni kəxıvand bıbo, zino kardeydə».

¹⁰ Şoqirdon votışone bə İsa: «Qirəm şuyə de jeni arədə bıə mınosibət jıqoybu, bəvədə kəxıvand nıbey həniyən çoke».¹¹ Əmma İsa votışe bəvon: «Har odəm ın sıxani gəbul karde əzını, əncəx ın gəbaliyət bə kom odəmon doə bıə, əvon gəbul karde bəzinen.¹² Çumçıko kali kəson hestin ki, movardo xədimin, kali kəsonən de insonon vositə xədim kardə bıən, kali kəsonən ıstəni Osmoni Podşoəti roədə xədim hisob kardeydən. Ki ımı gəbul karde zıneydə bıdə gəbul bıkə».

İsa xəy-dıvo doydə bə əğilon

(Mark 10:13-16; Lukə 18:15-17)

¹³ Bəvədə əğilon vardəbin İsa tonu ki, Əv ıstə daston bıne çəvon səpe dıvo bıkə. Şoqirdonsə gədəğən kardışone bəvon.¹⁴ Əmma İsa votışe: «Vadən əğilon, bıdə bon Çımı tonu! Gədəğən məkən bəvon! Çumçıko Osmoni Podşoəti bı jıləvonon məxsuse».

¹⁵ İsa ıstə daston noşe çəvon səpe, xəy-dıvo doydə bəpeştə şe çəvırəo.

Tənxo, yaanki çe İsa dumo şey

(Mark 10:17-31; Lukə 18:18-30)

¹⁶ İ kərə şəxsi oməy İsa tonu votışe: «Ustod, az çı xəymandəti kardəninim ki, bıbume zolə jimon?»¹⁷ İsa votışe bəy: «Boçi xəymandəti barədə parseydəş Çımıku? Əncəx İ kəs – Xıdo xəymande. Qirəm tı piyeydəbu bə zolə jimoni molik bey, Bəçəy əmron rıoyət bıkə».¹⁸ * Ə odəm parsəy İsaku: «Bə kon əmron?» İsan votışe: «“Gətl məkə. Zino məkə. Dızdi məkə. Duyəvoje şoydəti məkə.¹⁹ Hurmət bıkə bəştə pıə-moə”. Həmçinin “ıstə hamsiyə bənə ıstəni bıpiy”».

²⁰ Cıvonə odəmi votışe bə İsa: «Bıçımon həmməy rıoyət kardəme, çımı həni çiç rəseydəni?»²¹ İsa votışe bəy: «Şayət piyeydə kamil bıbi, bışi bəhvət ıstə tənxo, baxş bıkə bə kosıbon. Bəvədə ıstı xəzinə osmononədə bəbe. Çəyo oqard, boy Çımı dumo».

²² İntasi cıvonə odəm ımı məseədə, gərəğəydi qətışe, şe, çumçıko çəy tənxo veybe.

²³ Bəvədə İsa votışe bəştə şoqirdon: «Rosti voteydəm bəşmə: bo ərbobə odəmi bə

***19:4** Ofə.1:27; 5:2

***19:5** Ofə.2:24

***19:7** Ğanun.24:1-4; Mat.5:31

***19:9** Mat.5:32; Lukə 16:18; 1Kor.7:10-11

***19:18-19** Beşe.20:12-16; Ğanun.5:16-20; Lev.19:18

Osmoni Podşoəti daxil be çətine. ²⁴ İjən bəşmə voteydəm ki, çe dəvə darzənəhıləo dəvarde hostone,ərbobə odəmi bə Xıdo Podşoəti dəşeyse». ²⁵ Şoqirdon imi məseədə vey təcəcub kardışone, votışone: «Jəqobu, ki xilos be bəzine?» ²⁶ İsa edyəsəy bəvon, votışe: «Im bo insonon mımkun nıbə koy, əmma bo Xıdo har çiy mımkune».

²⁷ Çımı bəpeştə Peteri cəvob doşe Bəy: «Diyəkə, əmə şodoəmonə harçi, oməmon İştı dumo, çımı əvəzi çiç bə dast bəvardemon?» ²⁸ *İsa votışe bəvon: «Rosti voteydəm bəşmə: nuyə dınyoədə, keynə ki Bəşəri Zoə ıştə izzətınə taxtədə bənışte, bəvədə Çımı dumo omə şıməhonən bənışteşon donzə qılə taxtədə hıkm kardeyro bə İsraili donzə ğəbilə. ²⁹ Çımı nomi roədə, ya ıştə kəon, ya boon, ya hovon, ya pıə, ya moə, ya əğılön, yaan məzon şodoə har kəs, çımısə sa ğat vey bəste iyən zolə jimonıən irs bəste.

³⁰ *İntasi iminə bıəkəson veyni oxonə bəben, oxonə bıəkəson esə boy iminə bəben.

20

Ədolətinə iyən lutfkorə boğsoybi barədə məsəl

¹ Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy boğsoy b maştə rəbədə əşte, boştə anqıə boğı koəkə qəteyro şe. ² Əv de koəkon rozi be ki, bəçəvon i rujnə koy i dinar^t bədo iyən vığandışe əvon bə anqıə boğ. ³ Maştəvo saat nəvədə beşe iyən vindışe məydonədə beko mandə odəmon. ⁴ Votışe bəvonən: “Şımənən bışən bə anqıə boğ, şımə həxiən de ədoləti bədom”. ⁵ Əvonən şın bə boğ. Əv ijən çostoni saat donzədə iyən saat seədə beşe, jıqo kardışe. ⁶ Çəyo əv peçoştə saat pencədə beşe, vindışe əyo pəmandə co kəson votışe bəvon: “Boçi ruji dırozi beko pəmandəşon iyo?” ⁷ “Çumçıko hiçki bəmə ko nıdoşe” votışone. Əy votışe bəvonən “şımənən bışən bə anqıə boğ”.

⁸ *Şanqovəsəy boğsoy b oməy, votışe bəştə nəzorətəkə: “Sədo bıəkə koəkon, bıdə çəvon həxi, oxonə odəmi ku tosə iminəni”. ⁹ Saat pencədə bə ko oməkəson odəməsə i dinar səşone. ¹⁰ İminə oməkəson çəş kardeydəbin həniyən vey bəsten, intasi əvonən odəməsə i dinar səşone. ¹¹ İştə puli səyədə əvon dəmandin noroziyəti karde, votışone bə boğsoybi: ¹² “Oxonə oməkəson cəmi i saat ko kardışone, tı əvonən i qəte deyəmə, oxo əmə qamədə, ruji dırozi zəhmət kəşəmonə!” ¹³ Əmma əy cəvob doşe bəçəvon qıləyni: “Çımı dust, oxo behəxəti nı kardıme bəti, məqəm tı demı bə i dinar rozi nıbiş? ¹⁴ Bıstən ıştə həxi, bışi! Az isə çanə bəti doəme, bı oxonə odəmiyən anədə doy piyeydəme. ¹⁵ Bəqəm nime ixtiyor deştə puli ıştə piyəy karde? Tı pəxıləti kardeydəş bəçımı dastojəti?” ¹⁶ *De jıqoən oxonə bıəkəson iminə bəben, iminə bıəkəson esə boy oxonə bəben».

İsa seminə kərə xəbə doydə İştə marde iyən bəyji bey barədə

***19:28** Mat.25:31; Lukə 22:30

***19:30** Mat.20:16; Lukə 13:30

^t**20:2** *İ dinar* – çe koəkə i rujnə koy həxe.

***20:8** Lev.19:13; Ğanun.24:15

***20:16** Mat.19:30; Mark 10:31; Lukə 13:30

(Mark 10:32-34; Lukə 18:31-34)

¹⁷ İsa bə Yerusəlim şeyədə roədə sədo kardışe İştə Donzə şoqird bə kəno, votışe əncəx bəvon: ¹⁸ «İme, rost beydəmon bə Yerusəlim, Bəşəri Zoə təslim kardə bəbe bə sər kahinon iyən ruhani mällimon. Əy məhkum bəkan bə marde, ¹⁹ təslim bəkan bə bitpərəston, əvonən bə dast dəbəğanden, de ğirmoci bəjen iyən bə çomex bəkəşen. Seminə ruji Əv bəyji bəbe».

Xıdmət kardəkəs həmməysə başe

(Mark 10:35-45)

²⁰ Bəvədə Zavdayi zoon moə deştə zoon, Yağub iyən Yəhya ivirədə nez bin bə İsa, səcdə kardışone, Çəyku çiyse piyəşone. ²¹ İsa parsəy jeniku: «Çiçi piyeydə?» Jeni votışe Bəy: «Bivot, bədə çımı im dıqlə zoə İştə Podşoətiədə qıləyni İştə rostədə, qıləyniən çəpədə bınıştı». ²² Əmma İsa cəvob doşe: «İştənən zıneydənişon çiç piyeydone. Çımı peşomə əzobi piyoləo şımənən peşome bəzineşon?» Çımı vəftiz be ğəzinə şımənən vəftiz be bəzineşon? Əvon votışone: «Bəzinemon». ²³ İsa votışe bəvon: «Şımənən peşome bəzineşon Çımı peşomə piyoləo. Əmma Çımı rostədə, yaanki çəpədə niştəyro icozə doy çımı ko ni. Çımı Pıə bo kom odəmon hozı kardəşebu ə vıra, bəvonən doə bəbe».

²⁴ Əmandə da qılə şoqird imi məsəşe çəvon rık oməy bə dıqlə boə. ²⁵ *Bəvədə İsa sədo kardışe şoqirdon ıştə tonə, votışe: «Zıneydəşon ki, çe milləton rəhbəron hıkmronəti kardeydən çəvon səpe iyən əğəti kardeydən bəvon. ²⁶ Bədə jıqo nıbu şımə arədə. Şımənədə ki piyeydəşe yol bıbu həmməy səpe, bədə əv xıdmətəvon bıbu bo həmməy. ²⁷ Şımə arədə iminə be piyəkəs, bədə ğul bıbu bo əmandəyon. ²⁸ Jıqoən, Bəşəri Zoə noməy ki, Bəy xıdmət bıkən, oməy ki, İştən xıdmət bıkə iyən veyə odəmon hiriyeyro fidyə bədə İştə conı».

Dıqlə kuyə odəmi çəşon obeydən

(Mark 10:46-52; Lukə 18:35-43)

²⁹ Keyinə İsa deştə şoqirdon Yerixoo beşe, qıləy yolə izdihom şe Çəy dumo. ³⁰ *Roy kənoədə niştə dıqlə kuə odəm məsəədə İsa çəyo dəvardeydə «Ya Rəbb, ha Davudi Zoə! Rəhm bıkə bəmə!» zikkə jəşone. ³¹ Cəmati piyəşe ğədəğən bıkə bəvon, aşış bıkə əvoni, əvon «Ya Rəbb, ha Davudi Zoə! Rəhm bıkə bəmə!» vote-vote həniyən vanqipuri zikkə jəşone. ³² İsa mande, sədo kardışe əvon iyən parsəy çəvonku: «Çiç piyeydone, boşmə bıkəm?» ³³ Əvon votışone Bəy: «Ya Rəbb, bədə çəmə çəşon bıvındın». ³⁴ İsa rəhmış oməy bəvon, pexəviyəy bəçəvon çəşon. Həmonə ləzədə obəyn çəvon çəşon, əvonən şin çe İsa dumo.

21

*20:25-27 Mat.23:11; Mark 9:35; Lukə 22:25-26

*20:30 Mat.9:27

Çe İsa bə Yerusəlim dəşe

(Mark 11:1-11; Lukə 19:28-40; Yəh.12:12-19)

¹ Əvon nez beədə bə Yerusəlimi – bə Zeytun bandi odimədə biə Betfaqe, İsa vığandışe İştə şoqirdonədə di kəs, ² votışe bəvon: «Bışən ıştə vədə biə bə di iyən dərhol pəydo bəkaşon əyo dəbastə biə qıləy hə iyən həkıtə. Əvoni okən, biyən Bomı. ³ Ki bıparsı şıməku, boçi imi kardeydəşon, bıvotən bəy: “İmon bə Rəbbi lozimin”. Əv rəyrə bədo əvoni bəşmə». ⁴ İmon bin ki, de peyğəmbəri vositə votə biə ın sıxan bırısi bə vıra:

⁵ * «Bıvotən bə Sioni kinə^u

“İmeha, ıştı Podşo omeydə botı;

Əv itoətkore iyən penıştə bə həy,

Həy balə biə bə həkıtə”».

⁶ Şoqirdon şin, İsa bəvon çoknə əmr kardəşe jəqəən kardışone. ⁷ Əvon vardışone hə de həkıtə, səğandışone ıştə oləton çəvon səpe iyən İsa nişte həkıtə səpe. ⁸ Cəmati veyni oğandışone ıştə oləton roy səpe. Kali kəsonən birnişone doş şivon, dəvoştışone roy səpe. ⁹ * Jıqo car kəşeydəbe çe İsa navədə iyən dumo şə xəlğ:

«Bə Davudi Zoə hosanna!^v

Xəy-dıvoyne Rəbbi nomo Oməkəs!

Osmoni ərşədə hosanna!»

¹⁰ İsa bə Yerusəlim dəşədə həmə şəhr «İm kiye?» vote-vote hərəson bin. ¹¹ Cəmat isə voteydəbe: «İm Qalileyədə biə Nazaret şəhro biə İsa Peyğəmbərə».

İsa sə-vijor kardəkəson məbədi soo tojneydə

(Mark 11:15-19; Lukə 19:45-48; Yəh.2:13-22)

¹² İsa dəşe bə məbədi so, tojnişe əyo sə-vijor kardəkəson həmməy. Peqordinişe çe sərofon mizon iyən kaftə həvatəkəson viron. ¹³ * Votışe bəvon: «Nıvıştə biə ki, “Dıvo kə bəvoten Bəçımı kəy”

Əmma şımə oqordiniyəone əv bə dızdon lonə!»

¹⁴ İsa məbədədə beədə kuə odəmon iyən şilon nez oməyn Bəy, Əyən şifo doşe bəvon.

¹⁵ Sər kahinon iyən ruhani mıəllimon gəzəbnok bin çe İsa mecuzon vindeədə, iyən «Hosanna bə Davudi Zoə!» məbədədə zikkə jə, votə əğilon vindeədə ¹⁶ * votışone Bəy: «Məseydəş imon çiç voteydən?» İsan votışe bəvon: «Bəle, hiç handəonni ın sıxan?

“Tı kamilə həmdı noy

Bə korpon iyən şıtəhon qəv”».

* **21:5** Yeş.62:11; Zək.9:9

^u**21:5** Bə Sioni kinə – yəni bə Yerusəlimi səbəson.

* **21:9** Zəb.118:25-26

^v**21:9** Hosanna – bə Xıdo izzət doyro nido gəzinə oko doə beydə.

* **21:13** Yeş.56:7; Yer.7:11

* **21:16** Zəb.8:2

¹⁷ İsa tərqi kardışe əvon beşe şəhro. Şe bə Betanyə di, şəvbəku mande əyo.

Bebəhrə inciyə do

(Mark 11:12-14,20-24; Lukə 13:6-9)

¹⁸ Maştənəy rəbədə İsa bə şəhr oqardeədə vəşi qətəbe. ¹⁹ Vindişe roy kənoədə qıləy inciyə do, nez be bəy. Əmma pəydo nıkardışe doədə gərəyz livə hiçi. İsa votışe bəy: «Bıdə bətinədə həni hiç mivə nıbu». Bə ləzədə inciyə do hışk be. ²⁰ Şoqirdon imi vindeədə hədəyon mandin, parsəyn: «İnciyə do iberdəmədə çoknə hışk be?» ²¹ *İsa cəvob doşe bəvon: «Rosti voteydəm bəşmə: Şayət bıbone imon, şək nıvon, şımənən bəkaşon əncəx bə inciyə doy bıəy ne, hətto bıvoton bı bandi “Pəbi, şodə ıstəni bə dıyo!” jəqəən bəbe. ²² Çiç bıpiyone de imoni dıvo bıkon boəy, bəsteyon».

Çe İsa səlohıyət

(Mark 11:27-33; Lukə 20:1-8)

²³ İsa oməy bə məbəd təlim omuteədə sər kahinon iyən xəlgi sipirişon nez bin Bəy, parsəyn: «Tı de kon səlohıyətı kardeydəş ın koon? Ki doəşe Bəti ın səlohıyət?» ²⁴ İsa jıqo cəvob doşe bəvon: «Azən qıləy pars bədom bəşmə; əy bıvoton Bəmi, Azən bəvotem bəşmə imoni de kon səlohıyətı kardeydəm. ²⁵ Çe Yəhya vəftiz karde səlohıyət çikoncobe? Osmono, yaan insononku?» Əvon no-peqət kardışone ıstə arədə jıqo votışone bə iyəndı: «Şayət bıvotomon “osmono”, bəvotə “Bəs boçi bovə nıkardıone bəy?» ²⁶ Əmma bıvotomon “insononku”, cəmatiku tarseydəmon, çumçıko həmməy peyğəmbər zıneydən Yəhya». ²⁷ Əvon cəvobədə votışone bə İsa: «Zıneydənimon». İsan votışe bəvon: «Azən voteydənim bəşmə, imoni de kon səlohıyətı kardeydəm».

Dıqlə zoə barədə məsəl

²⁸ İsa dəvom kardışe: «Bəs bı barədə çiç şıneydəşon? Şəxsi hestışbe dıqlə zoə. Oməy votışe bə qıləyni “çımı zoə, ımruj bışi ko bıkə çımı anqıə boğədə”. ²⁹ Zoə cəvob doşe “piyeydəmni”. İntasi peşo pəşimon be, şe. ³⁰ Ə odəm nez oməy bə dıminə zoə ijən votışe həmonə sıxan. Zoə cəvob doşe “bəşem, çımı əğə”, əmma nişe. ³¹ Çımonədə kom qıləyni ıstə pıə piyəy kardışe?» Əvon votışone: «İminəni». İsa votışe bəvon: «Rosti voteydəm bəşmə: doyəneqırdəkon iyən beəxloğon şıməsə bənav dəbəşen bə Xıdo Podşoəti. ³² *Çumçıko Yəhya salehəti roy nişo doyro oməy şımə tonə. Şımə isə bovə nıkardıone bəy, əmma doyəneqırdəkon iyən beəxloğon bovə kardışone bəy. Şımə imi vinde bəpeştən pəşimon nıbişon iyən bovə nıkardıone bəy.

Bevəcə boğəvonon məsəl

(Mark 12:1-12; Lukə 20:9-19)

***21:21** Mat.17:20; 1Kor.13:2

***21:32** Lukə 3:12; 7:29-30

³³ *Quş bıdən bə qıləy co məsəli: Qıləy kəsoybi eğandışe anqıə boğ, parçin kardışe çəy qırdo. Kandışe çəy dılədə vırə, soxtışe anqıəşirt, noşe hıvosə ləm. Çəyoən doşe boğ bə boğəvonon bə icorə, şe bə co məmləkət. ³⁴ Məhsuli vaxt rəseədə kəsoybi ıştə hissə səyro vığandışe ıştə nokon çe boğəvonon tonə. ³⁵ İntasi boğəvonon qətışone kuyəşone çəy nokon qıləyni, kıştışone ə qıləyni, sığbəse kardışone co qıləyniən. ³⁶ Kəsoybi ijən vığandışe həniyən vey nokə. Boğəvonon deyəvonən jəqo kardışone. ³⁷ Oxoyədə ıştə zoə vığandışe çəvon tonə, votışe: “Hurmət bəkan bəçımı zoə”. ³⁸ Boğəvonon isə çəy zoə vindeədə votışone ıştə arədə: “Varis ime. Boən əy bıkıştəmon, bıdə meris boəmə bımandı”. ³⁹ Jıqəən, qətışone əv, bekardeşone boğə bə kəno, kıştışone. ⁴⁰ De jıqə, kəsoybi omeədə çiç bəkarde bı boğəvonon?» ⁴¹ Əvon votışone bə İsa: «De əzobi hələk bəkarde im cinoyətkoron, anqıə boği bə co boğəvonon bə icorə bədo ki, əvon məhsuli vaxtədə çəy hissə bıdən bəy».

⁴² *İsa votışe bəvon: «Məqəm şımə hiç handəonni imi Mığəddəsə Nıvıştəyonədə? “Ə sığ ki, bənon rədd kardəşonbe

Bınəsığ bıə Əv.

Rəbbi kardışe im,

Çəmə çəşədə əcəbə koye”.

⁴³ Əve voteydəm bəşmə: Xıdo Podşoəti şıməku sə bəbe, boəy bəhrə vardə bə xəlği doə bəbe. ⁴⁴ Çı sıği səpe dəqınıyəkəs pıtıpoə bəbe, in sığ çiki səpe eqıno, hırd bəkarde əy».^x

⁴⁵ Sər kahinon iyən fəriseyon məseədə çe İsa votə məsəlon, sərəsəyn ki, Əv çəvon barədə voteydə in sıxanon. ⁴⁶ Əvon piyeydəşonbe İsa bıqətın, intasi cəmatiku tarseydəbin, çumçiko cəmat peyğəmbər zıneydəbe İsa.

22

Vəyə məclisi məsəl

(Lukə 14:15-24)

¹ İsa ijən de məsəlon votışe bəvon: ² «Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: qıləy podşo boştə zoə vəyə kardeydə. ³ Əy vığandışe ıştə nokon, dəvət bıkən odəmon bə vəyə məclis. Əmma odəmon nıpiyəşone omey. ⁴ Vığandışe həniyən co nokon, votışe bəvon: “Bə dəvət bıəkəson bıvotən ki, ime, az hozı kardəme məclis, obırnıyəme kəlon iyən kokə poynon, harçi hozıye, boən bə vəyə!” ⁵ Əmma dəvət bıəkəson məhəl nınoşone, kiysə şe bəştə hi, kiysə bə ticorət. ⁶ Əmandəyon isə qətışone çəy nokon xar kardışone, hətto kıştışone. ⁷ Podşo in xəbə məseədə gəzəbnok be. Vığandışe ıştə ləşğər, doşe məhv karde ə gəttolon, sutışe çəvon şəhron. ⁸ Çəyo votışe bəştə nokon: “Vəyə məclis hozıye, əncəx dəvət bıəkəson bimi loyiğ nıbin. ⁹ Jıqəən, bışən roəsədə çəne odəm pəydo bıkon, bə vəyə dəvət bıkən”. ¹⁰ Həmonə nokon beşin bə ro. Qırdə kardışone çok

*21:33 Yeş.5:1-7

*21:42 Zəb.118:22-23

^x21:44 Kali dastınıvıştəyonədə in ayə ni.

iyən bevəc, ki rast oməy bəvon. Vəyə məclis pur be de ğonəğon.

¹¹ Podşo dəşe bə dılə ki, bıvındı ğonəğon, vındışe əyo vəyə libos tanıkardə qıləy odəm, ¹² votışe bəy: “Çımı dust! Tı vəyə libos tanıkardə çoknə dəşəş iyo?” Həmonə odəm hut be. ¹³ *Bəvədə podşo votışe bə xıdmətəvonon: “Dəbastən çəy dast-poçə, şodən əy bə toykiyə daşt! Bəmə-şivən iyən dandonəciriskə bəbe əyo”. ¹⁴ Çumçiko dəvət bıkəson vey, səçınbıkəson isə kamin».

Bə ğeysəri doyəne doy barədə

(Mark 12:13-17; Lukə 20:20-26)

¹⁵ Bəvədə fəriseyon şin məslohat kardışone ki, çoknə bə tələ eğandın İsa deçəy sıxani. ¹⁶ Əvon vığandışone ıştə şoqirdon de podşo Hirodi tərəfdoron bə ico çe İsa tonon, votışone: «Ustod, əmə zıneydəmon ki, Tı etiboyne odəmiş iyən çe Xıdo roy bə həğigəti mıvofığ omuteydəş, bə hiçki tərəfkeşəti kardeydənış, fərg noydənış insonon arədə. ¹⁷ Esə bıvot bəmə bunəmon, İştı fikro icozə heste boəmə bə ğeysəri doyəne doy, ya ne?» ¹⁸ Əmma İsa zınəşe çəvon şərə niyət votışe: «Ha dıdimon, Mını boçi dəvinə kardeydəşon? ¹⁹ Nişo bıkən Bəmi ıştə doyəne doə sikkə». Əvonən vardışone Boəy qıləy dinar. ²⁰ İsa votışe bəvon: «Çe sikkə səpe bıə in təsvir iyən nıvıştəy çikiye?» ²¹ Votışone Bəy: «Ğeysəri». Bəvədə İsa votışe bəvon: «Jəqobu, bə ğeysəri məxsus bıəy bə ğeysəri, bə Xıdo məxsus bıəyən bə Xıdo bıdən». ²² İmi məseədə əvon hədəyon mandin, tərəq kardışone İsa, şin.

Bəyji be barədə pars

(Mark 12:18-27; Lukə 20:27-40)

²³ * Həmonə ruji sadukeyon oməyn çe İsa tonon, komqılın ki, voteydəbin mardon hiç vaxti bəyji nıbəben. Əvon parsəyn Çəyku: ²⁴ * «Ustod, Musa jıqo votəşe: “Şayət qıləy odəm beson bıcardo, çəy boə bıstəni çəy vevə mandə jeni, ıştə mardə boə nəsilə dəvom bıkə”. ²⁵ Haft boə hestbe çəmə arədə. İminə boə səşe qıləy jen befərzənd marde. Jen mande boçəy boə. ²⁶ Dıminə boən, seminə boən, hətto tosə haftminə boə bə həmməy sə in ko oməy. ²⁷ Həmməy bəpeştə im jenən marde. ²⁸ Bəs mardon bəyji beədə çə haft kəsi kom qılə jen bəbe im jen? Oxo həmməy səşonbe im jen».

²⁹ İsa cəvob doşe bəvon: «Şımə dəqijyeydon, çumçiko, nə Mığəddəsə Nıvıştəyon, nəən çe Xıdo ğudrəti zıneydənişon. ³⁰ Mardon bəyji beədə, nə kəxivand beydən, nəən bə şu şeydən, əvon bənə osmoni mələkon beydən. ³¹ Bəs handəonni mardon bəyji be barədə, de Xıdo vositə bəşmə votə bıə sıxani? ³² “Az İbrahimi Xıdom, İsaği Xıdom iyən Yağubi Xıdom” Xıdo çe mardon ne, bəyjiyon Xıdoye». ³³ Cəmat imoni məseədə Bəçəy təlimi təəccub kardışone.

Çe Xıdo ən yolə əmr

***22:13** Mat.8:12; 25:30; Lukə 13:28

***22:23** Həv.23:8

***22:24** Ğanun.25:5

(Mark 12:28-34; Lukə 10:25-28)

³⁴ Fəriseyon məseədə ki, İsa aşış kardışe sadukeyon, əvon qırdə bin Çəy qırdo.
³⁵ Çəvonədə qıləy Ğanun mıəllimi de dəvinə karde məğsədi parsəy İsaku: ³⁶ «Ustod, Ğanunədə ən yolə əmr kome?» ³⁷ * İsa votışe bəy: «“Bıpi ıştə Xıdo Rəbbi dılısıxtə, deştə həmə hestemoni iyən həmə şını”. ³⁸ İme yolə iyən əsosə əmr. ³⁹ * Bımi oxşər dıminəni ime: “Bənə ıştəni bıpi ıştə hamsiyə”. ⁴⁰ Tovrat iyən Peyğəmbəron Kitobon həmməy bı dıqlə əmri əsosin beydən».

Məsih çiki Zoəy?

(Mark 12:35-37; Lukə 20:41-44)

⁴¹ Fəriseyon qırdə beədə İsa parsəy çəvonku: ⁴² «Məsihi barədə çiç şıneydəşon? Əv çiki Zoəy?» Əvonən votışone bə İsa: «Davudi Zoəy». ⁴³ İsa votışe bəvon: «Bəs, boçi Davud de Rufi vositə Bəy “Rəbb” voteydə?

⁴⁴ * “Rəbbi votışe bəçımı Rəbbi:

«Bınışt çımı rostədə

Tosə bə vaxti ki, İştı deşmenon dəzıno biyəm

İştı poədə”.

⁴⁵ Şayət Davud “Rəbb” voteydəbu Bəy, Əv çoknə Davudi zoə be bəzıne?» ⁴⁶ Hiç kəsi nıznəşe qıləy sıxan vote bə İsa. Çə rujiku bəpeştə həni hiçki ciqə nıkardışe Çəyku qıləy çiy bıparsı.

23

Çe ruhani mıəllimon ifşo

(Lukə 11:39-51)

¹ Bəvədə İsa ovardışe bə izdihomi iyən bəştə şoqirdon ² votışe: «Ruhani mıəllimon iyən fəriseyon Musa vırə qətəşone. ³ Bı səbəbən əvon çiç bıvoton bəşmə bə vırə bırosnən iyən rioyət bıkən bə həmməy. Esə boy məkən çəvon kardəyon, çumçiko əvon bəvoten, əmma rioyət nıbəkan. ⁴ Əvon bəbasten qonə iyən çətinə şəlon, bənon odəmon amonsə, ıştən nıbəlovnen ıştə anqıştən bıfırsının ın şəlon. ⁵ * İştəni bə odəmon nişo doyro kardeydən həmə koon. Çumçiko əvon dijd kardeydən qədə dıvo ğotiyon,^w dıroz kardeydən ıştə liboson pəpulə. ^z ⁶ Bəvon xoş omeydə ziyofətonədə pensə qətey,

* **22:37** Ğanun.6:5

* **22:39** Lev.19:18

* **22:44** Zəb.110:1

* **23:5-6** Mark 12:38-39; Lukə 20:46

^w**23:5** *Dıvo ğotiyon* – bı ğotiyon noydən Tovrato peqətə kali ayon. Yəhudıyon dəbasteydən əy dıvo kardeədə qah bəştə təvuli, qah bəştə dasti.

^z**23:5** *Pəpulə* – çe Rəbbi əmron bə yod vardeyro ehaştəydən bəştə libosi ço tərəfi. Diyəkə: Aşm.15:38-40; Ğanun.22:12.

sinaqoqonədə sərkursiyon, ⁷ məydononədə səlom səy iyən insonon bəvon “Rabbi!”^a mırocıət kardey.

⁸ Esə boy kiysə “Rabbi” nivotı bəşmə. Çumçiko şımə hestione iqlə Ustad, şımə həmməy yəndı boəyon. ⁹ Zəminisə bə hiç kəsi “Pıə” məvotən. Çumçiko şımə hestione iqlə Pıə, Əv Osmoni Pıəy. ¹⁰ Kiysə “rəhbər” nivotı bəşmə. Çumçiko şımə hestione iqlə Rəhbər, Əv Məsihe. ¹¹ *Şımə dilədə ən yol bıəkəs şımə xıdmətəkə bıbu. ¹² *Ki ıştəni bə pe bıqəto, bə ji qətə bəbe iyən ki ıştəni bə ji bıqəto, bə pe qətə bəbe.

¹³ Vay bəşmə holi, ha ruhani mıəllimon iyən fəriseyon – dıdimon! Çumçiko şımə Osmoni Podşoəti bo insonon basteydon. Nə ıştən dəşeydəşon, nəən dəşe piyəkəson vadoydəşon. ¹⁴ Çumçiko əvon bəharden-pebəvışkınen vevə jenon kəon iyən ıştəni nişo doyro dıroz-dırozi dıvo bəkan. Bı səbəb şımə cəzo həniyən qon bəbe.^b

¹⁵ Vay bəşmə holi, ruhani mıəllimon iyən fəriseyon – dıdimon! Çumçiko şımə i kəsi bə imon vardeyro dıyo iyən hıški nəveydəşon. Bə imon vardeədə isə ıştəsə dığat vey cəhənnımı kardeydəşon əy.

¹⁶ Vay bəşmə holi, ha kuə bələdəvonon! Voteydəşon ki, “qirəm ki gəssəm hardeydə bə məbədi, ım veyən vocib ni, əmma ki gəssəm hardeydə bə məbədi gızılı, əv ıştə gəssəmi bə vırə rosniyənine”. ¹⁷ Ha beağılın iyən kuyon! Kom həniyən yole? Gızıl, yaan gızılı təğdis^c kardə məbəd? ¹⁸ İjənən voteydəşon ki, “ki gəssəm hardeydəbu bə gırbonqo, ım veyən vocib ni; intasi çe gırbonqo səpe bıə gırboni gəssəm hardəkəs ıştə gəssəmi bə vırə rosniyənine”. ¹⁹ Ha kuyon! Kom həniyən yole? Gırbon, yaan gırboni təğdis kardə gırbonqo? ²⁰ Jıqoən, bə gırbonqo gəssəm hardəkəs gəssəm hardeydə bəy iyən çəy səpe bıə bə harçi. ²¹ Bə məbədi gəssəm hardəkəsən, gəssəm hardeydə bəy iyən çəy dilədə bə Jiyəkəsi. ²² *Ki gəssəm hardeydə bə osmoni, əv gəssəm hardeydə bə Xıdo taxti iyən taxtədə bə Nıştəkəsi.

²³ *Vay bəşmə holi, ha ruhani mıəllimon iyən fəriseyon – dıdimon! Çumçiko şımə nənəfi, şiviti iyən zirə dayəki doydən, əmma Ğanuni həniyən vocibə koon, ədoləti, mərhəməti iyən imoni şodoydəşon. Əmma de dayəki^d doy bə ivırə, həmçinin imoniyən yodo beməkən. ²⁴ Ha kuyə bələdəvonon! Şımə parzıneydəşon muçəki bekardeydəşon, dəvə isə ebardeydəşon!

²⁵ Vay bəşmə holi, ha ruhani mıəllimon iyən fəriseyon – dıdimon! Çumçiko şımə çe piyolə iyən nimçə betoni təmiz kardeydəşon, əmma çəvon dılətoni pure de kisibkorəti iyən çəşdəxıləti. ²⁶ Tı, ha kuyə fərisey! Sıftə çe piyolə dılətoni təmiz bıəkə ki, bıdə çəy betoniyən təmiz bıbu!

^a**23:7** *Rabbi* – yəni Ustad.

***23:11** Mat.20:25-27; Mark 9:35; 10:43-44; Lukə 22:25-26

***23:12** Lukə 14:11; 18:14

^b**23:14** – Kali dastınıvıştəyonədə ın ayə ni.

^c**23:17** *Təğdis* – qıləy şəxsi, yaan jıçıy bo Xıdo mığəddəs kardə bey.

***23:22** Yeş.66:1; Mat.5:34-35

***23:23** Lev.27:30

^d**23:23** *Dayək* – dini doyənəye, yəni gəzənci dadə i hissə.

²⁷ *Vay bəşmə holi, ha ruhani mıəllimon iyən fəriseyon – dıdimon! Çumçiko şımə bə sipi kardə bıə sərdabon oxşiyeydon: çəvon betoni reçin çiyeydə, dilətoni isə de mardə aston iyən har curə mırdoləti pure. ²⁸ Zahirən saleh çiyeydəşon bə insonon, əmma şımə dilətoni de dıdiməti iyən beğanunəti pure.

²⁹ Vay bəşmə holi, ha ruhani mıəllimon iyən fəriseyon – dıdimon! Çumçiko şımə bo peyğəmbəron sərdabon duteydəşon, bə salehə odəmon ğəbi rəvoş jəydəşon. ³⁰ Şımə voteydəşon: “Şayət əmə jiyəbəymon ıstə dədə-bobo vaxtonədə, deyəvon ivirədə peyğəmbəron xuni enəkəymon”. ³¹ De jıqo, ıstən şoydəti kardeydəşon ki, şımə çe peyğəmbəron kıştəkəson fərzəndoniyon. ³² Jəqobu, ıstə pıəon bino kardə koy təmom bıken! ³³ *Şımə ha moron, quruzon nəsil! Çoknə pebərəxeşon bə cəhənnım məhkum beyku?

³⁴ Imha, Az vığandeydəm boşmə peyğəmbəron, mudrikə odəmon iyən ruhani mıəllimon. Şımə bəkişteyşon çəvonədə kali qılon iyən bəkəşeşon bə çomex. İstə sinaqoqonədə de ğırmoci bəjeşon kali qılon iyən bətojneşon çı şəhro bə şəhr. ³⁵ *De jıqo, şımə səpe bome salehə Habili xunikuş qətə detobə məbədi iyən ğırbonqo arədə kıştə bıə Berekyə zoə Zəkəriyyə xuni, zəminisə ekardə bıə həmə salehə odəmon xun. ³⁶ Rosti voteydəm bəşmə: ım nəsilə səpe bomen ımon həmməy.

İsa dıl suteydə bo Yerusəlimi

(Lukə 13:34-35)

³⁷ Ha Yerusəlim, Yerusəlim! Peyğəmbəron kuyə iyən əyo vığandə bıəkəson sığbəse kardə şəhr! Çandə kərə Az piyəme qırdə bıkəm ıstı fərzəndon, çoknə kolokəkaq qırdə kardeydə ıstə kijon bəştə pəri ji, əmma şımə nıpiyəone! ³⁸ *Diyəkən, şımə kə təyli mandeydə. ³⁹ *Çumçiko Az voteydəm bəşmə ki, həni i kərən Mını nıbəvindeşon, tosə bə vaxti ki, nıbəvoteşon:

“Xəy-dıvoyne de Rəbbi nomi Oməkəs!”»

24

Oxonzəmoni əloməton

(Mark 13:1-23; Lukə 21:5-24)

¹ İsa məbədo beşəədə şoqirdon oməyn Çəy tonu, nişo kardışone Bəy məbədi bina. ² İsa votışe bəvon: «Vindeydəşon ımoni həmməy? Rosti voteydəm bəşmə: çəvon sığ nıbəmande bəsə sığisə, vırtivılo bəbe».

³ İsa Zeytun bandədə nişteədə, şoqirdon cobəco oməyn Çəy tonu parsəyn: «Bivot bəmə, İstı ın votəyon keynə bəben? Boştı zuhuri iyən oxonzəmoni kon əloməton

***23:27** Həv.23:3

***23:33** Mat.3:7; 12:34; Lukə 3:7

***23:35** Ofə.4:8; 2Saln.24:20-21

***23:38** Yer.12:7; 22:5; 26:6

***23:39** Zəb.118:26

bəben?»⁴ İsa cəvob doşe bəvon: «Hodi bībən, bıdə hiçki dəniqijnı şıməni.⁵ Çumçiko vey odəm bome Deçımı nomi, “Məsih azim” bəvotə dəbəqijne vey kəson.⁶ Şımə bəməşən canqə xəbon iyən şayon. Əmma bə çəkəm-çəkəm dəməşən. İmon bəninin, əmma im hələ oxoy ni.⁷ Çumçiko millət bə milləti, podşoəti bə podşoəti vəynə bebəşe. Vırəbəvırəo buməlarzon iyən vəşyəni bəbe.⁸ İmon zandə doji ğəzinə, çe əzob-əzyəti sıftən.

⁹* Bəvədə şıməni təslim bəkarden bə əzyəti iyən bəkişten. Bəçımı nomi qorə həmə milləton bəşmə nifrət bəkarden.¹⁰ Bəvədə vey kəson imono bəqarden, təslim bəkarden iyəndi iyən nifrət bəkarden bə iyəndi.¹¹ Vey duyəvojə peyğəmbəron bə məydon bebəşən, vey kəson dəbəqijnen.¹² Bəğanunətiyon vey bə səbəbo vey kəson mehıbbət sardın bəbe.¹³* Əmma tosə oxoy tov vardəkəs xılos bəbe.¹⁴ Osmoni Podşoəti in Şoyə Xəbə həmə dınyoədə bə həmə milləton şəhodət beyro vəz kardə bəbe. Bəvədə oxoy bome.

¹⁵* De jıqoy keynə bıvındon ki, Daniel peyğəmbəri votə, vironəti vardə oləyzə çiy noə be Mığəddəsə vırədə (handəkəs bıdə sərəsi imi)¹⁶ Yəhudeyədə bıəkəson bıvıtın bə bandon.¹⁷* Bonısə bıəkəs ıştə kəo çıysə peqəteyro bıdə saru enışu.¹⁸ Məzədə bıəkəs boştə səpenə oləti peqəteyro onıqardı.¹⁹ Həmonə rujonədə vay bə əğılbəbolo iyən korpə dovnıyə jenon holi!²⁰ Dıvo bıkən ki, şımə vite zımıstonədə, yaanki Şanbə ruji nıbu.²¹* Çumçiko bəvədə jıqo dəhşətinə əzob-əzyət bəbe ki, çe dınyo sıftəku tosə esə jıqoyıni bıəni, hiç əbıniyən.²² Ehanə ə rujon kırt kardənəbəyn, hiç qılə inson perəxe nəzni. Əmma bə səçın kardəbiəyon xoto ə rujon kırt kardə bəben.

²³* Bə vaxti qırəm kiysə bəşmə bıvoto ki, “diyəkə, Məsih iyoy”, yaan “əyoy” bovə məkən.²⁴ Çumçiko duyəvojə məsihon iyən duyəvojə peyğəmbəron bə məydon bebəşən. Əvon yolə əloməton iyən mecuzon nişo bədon ki, imkon bıkən, səçın kardə bıəkəsonən dəqijnın.²⁵ Diyəkən, Az sıftəku votəme bəşmə.²⁶* Şayət bıvotın bəşmə “diyəkə, Əv daştədəy” məşən, yaanki “diyəkə, Əv otağonədəy” bovə məkən.²⁷ Çoknə avəçəkə həşipemədə çəkeydə, həşiniştədə çiyeydə, Bəşəri Zoə zuhurən jəqo bəbe.²⁸* Leş konco bıbo, ğəcıonən əyo qırdə bəben.

İsa, İştə oqarde barədə qəp jəydə

(Mark 13:24-31; Lukə 21:25-33)

²⁹* İberdəmədə peş ə dəhşətinə əzob-əzyətə rujon

***24:9** Mat.10:22

***24:13** Mat.10:22

***24:15-16** Dan.9:27; 11:31; 12:11

***24:17-18** Lukə 17:31

***24:21** Dan.12:1; Vəhy 7:14

***24:23** Lukə 17:21,23

***24:26-27** Lukə 17:23-24

***24:28** Əyy.39:30; Lukə 17:37

***24:29** Yeş.13:10; 34:4; Yez.32:7; Yoel 2:10,31; 3:15; Vəhy 6:12-13

Həşi qətə bəbe,
Ovşum nur nıbəporne,
Astovon osmono ebəmen,
Osmoni ğıvvon bə larz dəbəşen.

³⁰* Bə vaxti Bəşəri Zoə əlomət osmonədə bəçiye. Bəvədə dınyoədə bıə həmə tobyon vindeədə ki, Bəşəri Zoə osmoni avon səpe de ğudrəti iyən yolə izzəti ome, şivən bəkan. ³¹ Əv, de şeypuri qurə sədo ıstə mələkon bəviğande. Mələkonən vavazi çə səmtədə qırdə bəkarden Çəy səçin kardə bəkəson osmonon çı səyku detosə bə səy.

³² Esət ibrət peqətən inciye doyku: çəy xıçon tişi jəyədə, livə okardeədə zıneydəşon ki, tovişon həni neze. ³³ Jəqəən şımə imoni vindeədə bızınən ki, Bəşəri Zoə neziyədəy, lap kəybə qəvədəy. ³⁴ Rosti voteydəm bəşmə: im nəsil ıstə umri bə sə niyəne, imon həmməy bəben. ³⁵ Osmon iyən zəmin dəbəvarde bəşe, əmma Çımı kəlonon əslo ni əbının.

Məlum nıbə ruj iyən saat

(Lukə 12:39-48; 17:26-35)

³⁶* İntasi ə ruji iyən ə saati hiçki zıneydəni, nə osmoni mələkon, nəən Zoə. Əncəx Pıə zıneydə. ³⁷* Nuhi vaxtədə bey ğəzinə, Bəşəri Zoə zuhurən jəqə bəbe. ³⁸ Ovbarzise bənav həmonə rujonədə, insonon ıstə harde-peşomeyədəbin, kəxivand beydəbin, bə şu şeydəbin, detosə Nuhi bə qəmi dəşə ruji. ³⁹* Bəxəbəbin tosə ovbarzi ome həmməy barde. Jıqə bəbe Bəşəri Zoə zuhurən. ⁴⁰ Bə vaxti məzədə bıə dı kəsi qıləyni peqətə bəbe, ə qıləyni isə bəmande. ⁴¹ Osyoədə don horə dıqlə jeni: qıləyni peqətə bəbe, ə qıləyni isə bəmande.

⁴²* Əve oğə bıbənen. Çumçiko zıneydənişon şımə Rəbb kon ruji bome. ⁴³* Əmma imi bızınən ki, şayət kəsoybi zınəşbəy dızd şanqo kon saatədə bome, oğə əmandi nahaştı ıstə kəy dəbıriye. ⁴⁴ Bı səbəb şımənən hozı bıbənen, çumçiko Bəşəri Zoə şımə çəş nıkardə saatədə bome.

⁴⁵ Ki bənə bə bəfoynə iyən ağılmandə nokə be bəzıne, kom qılə ki, əğə təyin kardəşbe əv ıstə nokon səpe vaxti-vaxtədə bəvon harde doyro? ⁴⁶ Çı baxtəvərə ə ğul ki, əğə bə kə oqardeədə koy sədə vindeyde əy! ⁴⁷ Rosti voteydəm bəşmə: çəy əğə ıstə həmə tənxsə idorəkəti basbarde bı ğuli. ⁴⁸ Əmma həmonə ğul bevəc bıbo, ıstə dılədə bıvoto “çımı əğə di bome”, ⁴⁹ dəmandə ıstə həmron bo kuye iyən de əyyoşon ivirədə bo harde-peşome. ⁵⁰ Bəvədə çə ğuli əğə çəy çəş nıkardə rujədə iyən şək nişə saatədə bome, ⁵¹ qonə cəzo bədo bəy iyən de dıdimon ivirədə obəqəte əy. Dandonəciriskə iyən bəmə-şivən bəbe əyo.

***24:30** Dan.7:13; Vəhy 1:7

***24:36** Mark 13:32

***24:37** Ofə.6:5-8

***24:39** Ofə.7:6-24

***24:42** Mark 13:35

***24:43-44** Lukə 12:39-40; Vəhy 3:3; 16:15

Da qılə kinə məsəl

¹ *Bəvədə Osmoni Podşoəti bimi oxşeydə: da qılə kinə peqətəşonbe ıştə ço, beşəbin bo bəqi pişvoz karde. ² Çəvonədə penc kəs beağıl, penc kəs isə ağılmandbe. ³ Beəğılön peqətəşonbe ıştə ço, əmma peqətəşonnıbe boəy ruyən. ⁴ Ağılmandon isə de çoy ivirədə ğabonədə ruyən peqətəşonbe. ⁵ İntasi bəq bə di dəqınıye, hanvə qətışe əvoni iyən hıtın. ⁶ Şəvi nimədə zikıvu taspəy: “İmha, bəq omeydə, beşən bəçəy pişvoz!” ⁷ Bəvədə kinon həmməy pebəyn hozı kardışone ıştə ço. ⁸ Beəğılön votışone bə ağılmandon: “İştə ruyənədə bəmənən bıdən, çumçiko çəmə çoon okışıyeydən”. ⁹ Ağılmandon isə cəvob doşone: “Jıqo nıbu ki, ruyən nırəsı, nə bəmə, nə bəşmə. Şımə bışon həvatəkəsonku bıhiron çok bəbe”. ¹⁰ Keyne ki, əvon şin bo ruyən hırıye, bəq oməy. Hozı bıəkəson şin de bəqi bə vəyə, kəybə bastə be. ¹¹ *Çimi bəpeştə ə qılə kinonən oməyn, votışone: “Əğə! Əğə! Kəybə okə boəmə”. ¹² Əmma bəqi cəvob doşe: “Rosti voteydəm bəşmə, az zıneydənim şıməni”. ¹³ *De jıqo, oğo bıbən. Çumçiko şımə zıneydənişon nə ruji, nəən saati.

Əmonətə puli məsəl

(Lukə 19:11-27)

¹⁴ *Həmən Osmoni Podşoəti oxşeydə bə səyohət beşə qıləy odəmi. Əy sədo kardışe ıştə ğulon, asbardışe bəvon ıştə tənxo. ¹⁵ Əy doşe bə har qıləyni bəçəy ğabiliyəti mıvofiğ – bə qıləyni penc, bə qıləyni dı, bə qıləyniyən i talant^e, ıştən dərhol dəro qınıye şe. ¹⁶ Penc talant səkəs şe, ticorət kardışe deyəvon iyən ğəzənc kardışe həniyən penc talant. ¹⁷ Dı talant sə kəsiyən ğəzənc kardışe həniyən dı talant. ¹⁸ İ talant səkəs isə şe, kandışe zəmin, niyo kardışe ıştə əğə pul.

¹⁹ Xəyli vaxti bədiqə çə ğulon əğə oməy iyən çəvonku həx-hisob tələb kardışe. ²⁰ Penc talant səkəs oməy, vardışe həniyən penc talant, votışe: “Əğə, tı penc talant əmonət doəbe bəmi. İmha, az həniyən penc talant ğəzənc kardime”. ²¹ Əğə votışe bəy: “Əhsən, çımı çokə iyən bəfomandə ğul! Tı ki qədə koonədə bəfomand biş, az həniyən yolə koon basbardem bəti. Boy şoy-şoy bıkə deştə əğə!”

²² Dı talant səkəsən oməy, votışe: “Əğə, tı dı talant əmonət doəbe bəmi. İmha, az həniyən dı talant ğəzənc kardime”. ²³ Əğə votışe bəy: “Əhsən, çımı çokə iyən bəfomandə ğul! Tı ki qədə koonədə bəfomand biş, az həniyən yolə koon basbardem bəti. Boy şoy-şoy bıkə deştə əğə!”

²⁴ İ talant səkəsən oməy, votışe: “Əğə, zıneydənim ıştı tındə odəm bey. İştə nıkaştəy

***25:1** Lukə 12:35

***25:11-12** Lukə 13:25

***25:13** Mark 13:33

***25:14-15** Mark 13:34

^e**25:15** *Talant* – təxminən 30 kq niğə.

diveydəş, iştə penişandəy qırdə kardeydəş. ²⁵ Əve tarsəym, şim, niyo kardime iştı doə talant zəminədə. Zəhmət nıbu, peqət iştə moli!” ²⁶ Əğə isə cəvob doşe bəy: “Noduz iyən tanbələ ğul! Tı zıneydəbiş az iştə nıkaştəy diveydam iyən penişandəy qırdə kardeydam. ²⁷ Lamələy çımı puli bə muamilə ədəym ki, az oqardeədə de ğəzənci bə ivırə əstənim əy. ²⁸ Esə bıstənən çəyku ə talanti, bıdən bə da talant bıəkəsi. ²⁹ *Çumçiko çiki bıbuşe, həniyən vey doə bəbe bəy iyən əv boli dilədə bəbe, çiki nıbuşe çəy dastədə bıəyən sə bəbe çəyku. ³⁰ *Im noloyığə ğuli isə şodən bə kəno, bə zılmot. Bəmə-şivən iyən dandonəciriskə bəbe əyo”.

Pəson iyən bizon məsəl

³¹ *Keynə ki, Bəşəri Zoə bome Deştə izzəti iyən mələkon həmməy, bəvədə Əv bənışte Bəştə izzətinə taxt. ³² Həmə milləton qırdə bəben Çəy navədə, Əvən pəson bizonku esındınıyə qələvoni ğəzinə, ebəsındıne əvoni iyəndıku. ³³ Əv qırdə bəka pəson İştə rostə tərəfədə, bizon isə çəpə tərəfədə.

³⁴ Bəvədə Podşo bəştə rostə tərəfədə bıəkəson bəvotə: “Boənən, Çımı Pıə xəy-dıvo doəkəson, irs bıstənən dınyo bino beyku jıqoşə boşmə hozı kardə bıə Podşoəti.

³⁵ Çumçiko vəşimbe, şımə xorək doyone Bəmı; təşimbe, ov doyone Bəmı; açınbim, ğəbul kardıyone Mını; ³⁶ qucilibim, olət tankardone Bəmı; noxəşbim, mandiyon Bəçımı ğəyd; zindonədəbim, oməyon Çımı tonu”. ³⁷ Bəvədə salehon cəvob bədon Bəy: “Ya Rəbb, əmə keynə vindımone Tını vəşi, xorək domone, yaan təşi, ov domone?

³⁸ Keynə vindımone Tını açın, ğəbul kardımone, yaan qucili olət tankardımone?

³⁹ Keynə vindımone Tını noxəş, yaan zindonədə, oməymon iştı tonu?” ⁴⁰ Podşo cəvob bədo bəvon: “Rosti voteydəm bəşmə: Bəçımı ən rukə boon qıləyni iştə ın kardəyonon, Bəmı kardıyone”.

⁴¹ Bəvədə bəvotə bəştə çəpə tərəfədə bıəyon: “Okırıyən Çımıku ha lənətinə odəmon, bışənən bo iblisi iyən bəçəy mələkon hozı kardə bıə zolə otəş! ⁴² Çumçiko vəşimbe, nıdoyone Bəmı xorək; təşimbe, nıdoyone Bəmı ov; ⁴³ açınbim, ğəbul nıkardıone Mını; qucilibim, tannıkardone olət; noxəş iyən zindonədəbim, nımandiyon Bəçımı ğəyd”.

⁴⁴ Bəvədə əvonən cəvob bədon: “Ya Rəbb, əmə keynə vindımone Tını vəşi, təşi, açın, qucili, noxəş, yaan zindonədə ki, xıdmət nıkardımone Bətı?” ⁴⁵ Bəvədə Əv cəvob bədo bəvon: “Rosti voteydəm bəşmə: ə çiy ki şımə nıkardıone bo ən rukiyon qıləyni, nıkardıone əv Bəmı”. ⁴⁶ *İmon bəşən bə zolə əzob, salehon isə bəşən bə zolə jimon».

26

İsa kışteyro sui-ğəsd

(Mark 14:1-2; Lukə 22:1-2; Yəh.11:45-53)

***25:29** Mat.13:12; Mark 4:25; Lukə 8:18

***25:30** Mat.8:12; 22:13; Lukə 13:28

***25:31** Mat.16:27; 19:28

***25:46** Dan.12:2

¹ *İsa sə karde bəpeştə ıstə həmə sıxanon, votışe bəştə şoqirdon: ² «Şımə zıneydəşon, dı ruji bədiqə Pəsxə id^f bəbe. Bəşəri Zoə bo çomex kəşeyro təslim kardə bəbe».

³ Bəvədə sər kahinon iyən xəlği sipirişon qırdə bin bə Kayafa nomədə biə sər kahini so. ⁴ Sui-ğəsd hozı kardışone ki, İsa de hilə bıqətın, bıkıştın. ⁵ Əmma voteydəbin: «İdədə məkəmon ımı, bıdə xəlği arədə hərkihərkiyəti eniqını».

İsa Betanyə diədə

(Mark 14:3-9; Yəh.12:1-8)

⁶ *İsa Betanyə diədə cuzaminə Simoni kədə beədə, ⁷ qıləy jen oməy Çəy tonə. Jeni dastədə hestbe dilədəş vey bohoyne ətrinə ruyən biə mərmərə sərinc. İsa surfəsə beədə, jeni dəsuşe ə ruyən Bəçəy səy. ⁸ Şoqirdon ımı vindeədə rıknə bin votışone: «Jıqo isrofəti boçiye? ⁹ Oxo ın ətri bə bohəə ğıymət həvate əbi, çəy puli bə kosibon doy əbi».

¹⁰ İntasi İsa zınəşe ımı votışe: «Boçi rınci kardeydəşon jeni? Əy qıləy çəkə ko kardışe Bomı. ¹¹ *Kosibon hejo deşmənin, Az esə boy hejo deşmə nıbəbem. ¹² Jeni ekardışe ın ətr Çımı andomisə, hozı kardışe Mını bo dəfni. ¹³ Rosti voteydəm bəşmə: Dınyo kon vıradə Şoyə Xəbə bəyon kardə bıbosə, çı jeni kardə koən votə bəbe ki, əv bə yod vardə bıbu».

Çe Yəhudə xəyonətkorə niyət

(Mark 14:10-11; Lukə 22:3-6; Yəh.13:18-30)

¹⁴ Bə vaxti Donzə şoqirdi qıləyni biə Yəhudə İskaryot, şe sər kahinon tonə votışe: ¹⁵ «Az təslim bıkom Əy bəşmə, bəmi çiç bədoşon?» Əvonən aşmardışone si niğə, doşone bə Yəhudə. ¹⁶ Çə vaxtiku Yəhudə dəmande bo firsəti nəve ki, İsa təslim bıke bəvon.

Pəsxə idi harde

(Mark 14:12-26; Lukə 22:7-23; Yəh.13:21-30; 1Kor.11:23-25)

¹⁷ Behəmyozə Nuni idi^g iminə ruji şoqirdon oməyn çe İsa tonə votışone: «Boştı Pəsxə xorəki hardeyro konco piyeydə əmə pırpaz bıqətəmon?» ¹⁸ Əyən cəvob doşe: «Dəşən bə şəhr, bışən filonkəsi tonə bıvotən bəy: “Ustod voteydə: «Çımı vaxt nez be, ıştı kədə dəbəvunem Pəsxə deştə şoqirdon»»». ¹⁹ Şoqirdon rosnişone bə vıre çe İsa əmr, hozı kardışone Pəsxə harde.

²⁰ Toyki darşəədə İsa deştə Donzə şoqirdi qırdə bin bə surfə. ²¹ Əvon xorək hardeədə İsa votışe: «Rosti voteydəm bəşmə: şımənədə i kəs xəyonət bəkarde Bəmi». ²² Bərk

***26:1-2** Beşe.12:1-27

^f**26:2** *Pəsxə id* – Çe Yəhudiyon Misiro beşey ğeyd kardə ide, əvon ımı hasor əvəsorədə dəvoneydən.

***26:6-7** Lukə 7:37-38

***26:11** Ğanun.15:11

^g**26:17** *Behəmyozə Nuni id* – Peş Pəsxə Yəhudiyon i haftə Behəmyozə Nun hardeydəbin.

ğərəğəydi qətışe əvoni iyən qıləbəqılə parsəyn Çəyku: «Ya Rəbb, az nim ki?»²³ *Əy cəvob doşe: «İştə nuni Demı ivirədə bə ğab ejənəkəs xəyonət bəkarde Bəmı. ²⁴ Bəşəri Zoə Miğəddəsə Nıvıştəyonədə İştə barədə votəy ğəzinə şeydə. Əmma vay bə odəmi holi ki, xəyonət kardeydə bə Bəşəri Zoə! Bo ə odəmi həniyən çok əbi ki, əv hiç moəku nəbəy!»²⁵ Yəhudə, kom qılə ki, xəyonət bəkarde bə İsa parsəy: «Rabbi, ə odəm azim?» İsan votışe bəy: «Tı iştən vote imi».

²⁶ Əvon hardeədə İsa peqətışe nun, şukur kardışe, poə kardışe əv, bə şoqirdon doədəsə votışe: «Peqətən, bəhən! Im Çımı andome». ²⁷ Çəyo peqətışe qıləy piyolə, şukur kardışe əyən bə şoqirdon doədəsə votışe: «Həmməy peşomən çımədə! ²⁸ *Im, Çımı xune ki, Tojə Əhdi basteyro bo vey odəmon qorə, qınon baxşeyro ru kardə beydə. ²⁹ Az voteydəm bəşmə: İştə Pıə Podşoətiədə deşmə bə ivirə detosə tojə qılə peşomə ruji, anqıə doy ın məhsulo hiç penibəşomem». ³⁰ Əvon beşin ilahi hande bəpeştə, şin bə Zeytun bandi tərəf.

Navo votə beydə Peteri həşə

(Mark 14:27-31; Lukə 22:31-34; Yəh.13:36-38)

³¹ * Bəvədə İsa votışe bəştə şoqirdon: «İmşanqo həmməy şobədoşon Mini, çumçiko jıqo nıvıştə bıə:

“Qələvoni bəjem,

Çe qələ pəson pərən-pərən bəben”.

³² *Çəyo Az bəyji be bəpeştə, şıməsə bənav bəşem bə Qalileyə». ³³ Peteri cəvob doşe Bəy votışe: «Həmməy Tını şodonən, az hiç şonibədom». ³⁴ İsa votışe bəy: «Rosti voteydəm bəti: imşanqo suk hande bənav tı Mini se kərə bə həşə bəjeş». ³⁵ Peteri votışe Bəy: «Tını hiç bə həşə nıbəjem, de ehanə Detı bə ico çımı mardeyən lozim bıbo». Şoqirdon həmməy votışone jıqo.

Qetsemani boğədə

(Mark 14:32-42; Lukə 22:39-46)

³⁶ Çəyo İsa oməy de şoqirdon bə ivirə Qetsemani nomədə bıə qıləy vırə iyən votışe bəvon: «Şimə iyo bıniştən, Az şedəm əyo bo dıvo karde». ³⁷ Əy bardışe Deştə bə kəno Peter iyən Zavdayi dıqlə zoə. Kədəri iyən norohatəti eqətışe Əv. ³⁸ Bəvədə Əy votışe bəvon: «Jıqo ğərəğəydi qətəşe Çımı dili ki, kam mandə bımandım. Bımandən iyo iyən Demı bə ivirə oğə bıbən».

³⁹ İsa şe kamişe bənav, zəvbədim olxarte zəminisə, kardışe dıvo: «Ha Çımı Pıə, mımkunebu, bıdə ın əzobi piyolə yan dəvardı Çımıku. İntasi Çımı ne, İştı irodə bıbu». ⁴⁰ İsa oqarde İştə şoqirdon tonə vindışe ki, əvon hıtən. Əy sədo kardışe Peter: «Bəqəm i saat Demı oğə mande nəznişon? ⁴¹ Oğə bımandən, dıvo bıkən ki, eməqınən bə

* **26:23** Zəb.41:9

* **26:28** Beşe.24:8; Yer.31:31-34

* **26:31** Zək.13:7

* **26:32** Mat.28:16

dəvinə. Ruf ğırvəğ, cisim esə boy bezuye». ⁴² İsa ijən dıminə kərə diyəro be çəvrəyku, dıvo kardışe: «Ha Çımı Pıə, şayət Az penişomə ım əzobi piyolə Çımıku yan dəvarde mımkun niysə, bıdə İştı irodə bıbu».

⁴³ İsa oqardeədə vindışe ki, əvon ijən hitən. Həni çəvon çəşon vi beydəbin. ⁴⁴ Tərq kardışe əvon tikrorən diyəro şe, ijən seminə kərə dıvo kardışe de həmonə sıxanon. ⁴⁵ Çəyo İsa oqarde şoqirdon tonovotışe bəvon: «Hələn hitəydəşon ıştə dinci səydəşon? İmha, vaxt nez bıə, Bəşəri Zoə bə qınokoron dast təslim kardə beydə. ⁴⁶ Bəştən bışəmon. İmha, Bəmi xəyonət kardəkəs omeydə!»

Xəyonət kardə beydə bə İsa

(Mark 14:43-50; Lukə 22:47-53; Yəh.18:3-12)

⁴⁷ İsa hələ qəp jəyədə oməy Donzə şoqirdədə qıləy bıə Yəhudə. Deəy hestbe sər kahinon iyən xəlği sipirişon vığandə dastbəşımşı iyən dastbəğırmocə ləşğəri odəm. ⁴⁸ Bə İsa xəyonət kardə Yəhudə işorə doəşbe bəvon: «Bəki maçə bıkom, İsa Əve, bıqətən Əy». ⁴⁹ Həmon ləzədə nez be bə İsa «Səlom, Rabbi!» votışe, maçə jəşe Bəy. ⁵⁰ İsan votışe bəy: «Dust, boçi oməş?» Hejo bı ləzədə nez bin bə İsa, dəvaştin qətışone Əv. ⁵¹ İmha, İsa paliyo bıəkəsonədə i kəsi ğandışe dast, kəşəşe şımşı, jəşe bırnışe sər kahini ğuli quş. ⁵² Bəvədə İsa votışe bəy: «Bınə ıştə şımşı bəçəy vırə, çumçıko şımşı kəşəkəson həmməy de şımşı məhv bəben. ⁵³ Nəkniki jıqo fameydəş ki, əzınim koməq piye İştə Pıəku? Bıpiyime, dərhol Bomı donzə ləşğərisə vey mələk bəvığandə. ⁵⁴ Bəvədə bəs Mığəddəsə Nıvıştəyon çoknə bə vırə bərəsen? Oxo imon həmməy bıənınbin». ⁵⁵ Həmon vaxt İsa votışe bə cəmati: «Boçi ğulduri səpe ome ğəzinə oməşon de şımşı iyən ləvo Boçmı qəte? Har ruj nıştəydəbim məbədədə təlim omuteydəbim, hiç nıqətone Mını. ⁵⁶ Əmma imon həmməy bin ki, peyğəmbəron Nıvıştəyon bə vırə bıərəsın». Bəvədə şoqirdon həmməy şodoşone İsa, vitin.

İsa çe Ali Şurə vədə

(Mark 14:53-65; Lukə 22:54-55,63-71; Yəh.18:13-24)

⁵⁷ İsa qətəkəson vardışone Əv sər kahin bıə Kayafa tonov. Ruhani mıəllimon iyən sipirişonən qırdə bin əyo. ⁵⁸ Peter diyəroətico şeydəbe çe İsa dumo tosə sər kahini soy, dəşe bə dilə ki, bıvındı oxoy, nışte de xıdmətəvonon ivirədə.

⁵⁹ Sər kahinon iyən Ali Şurə həmməy bə İsa vəynə bo duyəvoje şoydəti nəveydəbin ki, bıkiştın Əy. ⁶⁰ *Vey duyəvoje şoydon oməyn, intasi ijənən nıznəşone ıştə piyəy pəydo karde. Oxoədə oməy dıqlə şoyd ⁶¹ votışe: «Im odəmi votışe ki, Az çe Xıdo məbədi rıjniye bəzınem iyən se ruji dilədə dute bəzınem».

⁶² Sər kahin əşte bə səpo votışe: «İştı hiç cəvobı niy, ım çı şoydətiye əvon kardeydən Bəştı vəynə?» ⁶³ Əmma İsa damə beydənıbe. Sər kahini isə votışe Bəy: «Tını ğəssəm doydəm bə Hest Bıə Xıdo, bıvot bəmə, Tınış Məsih, çe Xıdo Zoə?» ⁶⁴ *İsa votışe bəy: «İştı votəye. Hətto votəydəm bəşmə: çımı bəpeştə bəvindeşon Bəşəri Zoə nıştə

*26:60-61 Yəh.2:19

*26:64 Dan.7:13

Ğudrätin Bıy rostədə iyən omejdə osmoni avonsə». ⁶⁵ *Bəvədə sər kahini dırnişe ıstə tanədə bıə olət, votışe: «Əy kufır kardışe bə Xıdo! Həni çı ehtiyoc hestimone bə şoydon? Esət məsəone Çəy kufır vote! ⁶⁶ Bə kon ğəror oməyşon şımə?» Əvon cəvob doşone: «Əv loyiğe bə marde cəzo».

⁶⁷ *Bəvədə tu kardışone iyən mıst jəşone bə İsa dimi. Kali kəson silli jəşone Bəy iyən ⁶⁸ votışone: «Ha Məsih, peyğəmbərəti bıkə, kiye Tini jəkəs?»

Peter bə həşə jəydə İsa

(Mark 14:66-72; Lukə 22:56-62; Yəh.18:15-18,25-27)

⁶⁹ Peter isə niştəbe bentonədə, soədə. Qıləy xıdmətəvon nez be Bəy votışe: «Tınən bə ivirəbiş de Qalileyəviyə İsa». ⁷⁰ Əmma Peteri bə həşə jəşe həmməy vədə, votışe: «Zıneydənim, tı çiç voteydəş». ⁷¹ Çəyo omeədə bə bəlet qıləy co xıdmətəvoni vindışe əv, votışe bə əyo bıəkəson: «Im odəm bə ivirəbe de Nazaretijə İsa». ⁷² Peteri ijən bə həşə jəşe, ğəssəm hardışe: «Az zıneydənim ə Odəmi». ⁷³ Ləzi bədiqə əyo mandəkəson oməyn votışone bə Peteri: «Rostiyən, tınən çəvonədəş, çumçiko ıstı ləhcə tını ifşo kardeydə». ⁷⁴ Bəvədə Peteri ğəssəm hardışe: «Qirəm az ə Odəmi zıneydəmbo, lənət bıbu bəmı». Suki handışe həmonə ləzədə. ⁷⁵ Peteri vardışe bəştə yod çe İsa votə sıxanon «suk hande bənav tı Mını se kərə bə həşə bəjeş». Əve beşe çəyo zo-zo bəməy.

27

Çe Yəhudə ıstəni ehaşte

(Mark 15:1; Lukə 23:1-2; Yəh.18:28; Həv.1:18-19)

¹ Ruj obeədə sər kahinon həmməy de xəlği sipirişon İsa kışteyro bə ğəror oməyn.

² Dəbastışone çe İsa daston, vardışone vali Pilati tonə, təslim kardışone bəy.

³ Keynə ki bə İsa xəyonət kardə Yəhudə vindışe, İsa məhkum kardə be, əv pəşimon be. Oqordnişe si niğə bə sər kahinon iyən sipirişon ⁴ votışe, «az qıno kardime de betaxsırə Odəmi təslim karde». Əvon isə votışone bəy: «Çımədə bəmə çı? İstən bəzineş». ⁵ Yəhudə şodoşe niğə pulon bə məbədi dılə, beşe çəyo, şe ehaştışe ıstəni.

⁶ Sər kahinon peqətişone niğə pulon, votışone: «Madəm ki, xun hıriyə bıə de ın puli, icozə nimone imoni binəmon bə məbədi xəzinə». ⁷ Məşvərət kardışone ıstə arədə, hırişone de həmonə puli açinə odəmon dəkandeyro qıləy sopərəvoni məzə. ⁸ Əve toşə esə «Xuni məzə» votə beydə bə məzə. ⁹ Jıqəən, de Yeremyə peyğəmbəri vositə votə sıxan rəsəy bə vırə:

«Səşone si niğə – İsraili fərzəndon dəqər doə Odəmi erj, ¹⁰ doşone bo sopərəvoni məzə, Rəbbi bəmı hamye ğəzinə».

İsa Roməviyə vali Pilati vədə

(Mark 15:2-15; Lukə 23:3-5,13-25; Yəh.18:29–19:16)

***26:65-66** Lev.24:16

***26:67-68** Yeş.50:6

¹¹ İsa mandəbe çe vali vədə. Vali parsəy Çəyku: «Tiniş Yəhudiyon Podşo?» İsan votışe bəy: «Tı jıqo voteydəş». ¹² Sər kahinon iyən sipirişon İsa ittihom kardeədə Əy hiç cəvob nıdoşe. ¹³ Bəvədə Pilati votışe Bəy: «Bəştı vəynə kardə bıə anə şoydəti məseydəniş?» ¹⁴ İsa bəçəy hiç qılə sıxani cəvob nıdoşe. Vali bimi vey hədəyon mande. ¹⁵ Im adətbe, har Pəsxə idədə vali xəlği piyə qıləy dustəği ozod əkəy. ¹⁶ Bə rujonədə Barabba nomədə qıləy məşhur dustəğ oqətə beydəbe zindonədə. ¹⁷ De jıqo, əvon bə ivirə qırdə bıə vaxti, Pilat parsəy çəvonku: «Ki piyeydone ozod bıkəm boşmə? Barabba, yaan Məsih votə bıə İsa?» ¹⁸ Çumçiko zıneydəbe ki, əvon pəxılətiku təslim kardəşonbe İsa.

¹⁹ Pilat hıkmı kursisə nişteəsə çəy jeni xəbə vığandışe: «İştı koy nıbu de ə salehə Odəmi, çumçiko şanqo hanədə vey əzob kəşəme Boəy».

²⁰ Sər kahinon iyən sipirişon xəlği məcbur kardeydəbin ki, bıpiyişone çe Barabba ozod karde, İsa isə kışte. ²¹ Vali parsəy çəvonku: «Şımə çə dı kəsədə komi piyeydone ozod bıkəm boşmə?» Bəvədə əvon «Barabba» votışone. ²² Pilati votışe bəvon: «Jəqoysə, çiç bıkəm bə Məsih votə bıə İsa?» Əvon həmməy «Bə çomex kəşə bıbu!» votışone. ²³ Vali parsəy: «Oxo çı bevəci kardəşe Əy?» Əvon esə boy «Bə çomex kəşə bıbu!» vote-vote həniyən vanqıpurı zikkə jəşone.

²⁴ *Pilət vindeədə hiçi omeydəni çəy dasto, bərəks, iğtişoş zumand beydə, peqətişe ov xəlği vədə, şıştışe iştə doston iyən jıqo votışe: «Az taxsırkor nim bı Odəmi xuni qorə, bıdə şımə qiyədə bımandı». ²⁵ Həmə xəlği cəvob doşe: «Çəy xuni cəvobdehəti çəmə iyən çəmə fərzəndon səpe bıbu!» ²⁶ Bəvədə Pilati ozod kardışe Barabba bəvon. Esə boy de ğırmoci doşe kuye İsa, çəyo təslim kardışe bo çomex kəşə.

Sərbozon təhğir kardeydən İsa

(Mark 15:16-20; Yəh.19:2-3)

²⁷ Çəyo vali sərbozon bardışone İsa bə vali səray. Qırdə kardışone Bəçəy sə həmə hənq. ²⁸ Evatışone Çəy oləton, tankardışone Bəy tınd sıə xələt. ²⁹ Bofitışone teğono qıləy tac, noşone Bəçəy sə, doşone qıləy leynə bəçəy rostə dast. Dəzonı oməyn Çəy vədə «Səğ bıbu Yəhudiyon Podşo!» vote-vote bə məsxərə noşone Əv. ³⁰ Tu kardışone Bəy, peqətişone leynə jəşone Bəçəy sə. ³¹ Bə məsxərə noşone Əv, evatışone xələt Çəy tano, tankardışone Çəy İştən olət. Çəyo bə çomex kəşeyro bardışone Əv.

İsa bə çomex kəşə beydə

(Mark 15:21-32; Lukə 23:26-43; Yəh.19:17-25)

³² Əvon bə benton beşəədə, rast oməyn bə Simon nomədə Kirenəviyə qıləy odəmi. Məcbur kardışone əv bıkırını çe İsa çomexi.

³³ Omeədə bə Qalqota, yəni «Kəllə ğəfə» nomədə bıə vırə ³⁴ doşone Bəy bo peşome zo umjənə şərov. İsa çəşəədə əy nıpiyəşe peşome. ³⁵ *Sərbozon kəşəşone Əv bə çomex iyən pışk şodoşone Boçəy oləton, paybaxş kardışone iştə arədə. ³⁶ Çəyo niştin əyo,

*27:24 Ğanun.21:6-9

*27:35 Zəb.22:18

mihofizə kardışone Əv. ³⁷ Nıvıştışone ittihom, noşone Çəy səyku «Çe Yəhudiyon Podşo İsa ime». ³⁸ Bəvədə de İsa ivirədə dıqlə ğuldur kəşə be bə çomex, qıləyni rostədə, qıləyniyən çəpədə.

³⁹* Omə-dəvardəkəson ıştə səy oşandəbin, bıhton şodoydəbin Bəy, ⁴⁰* «Ha məbədi rijniyə, se ruji dılədə dutəkəs! Qirəm çe Xıdo Zoəşbu, peroxın İştəni, eşi çomexo!» voteydəbin. ⁴¹ Sər kahinon de ruhani məllimon iyən sipirişon ıştə arədə pesireydəbin bə İsa voteydəbin: ⁴² «Co kəson peroxneydəbe, əmma İştəni peroxne zıneydəni! İsraili Podşoye, bıdə esə eşi çomexo, əmənən imon biyəmon Bəy. ⁴³* Bə Xıdo dəviteydəbe. Xıdo piyeydəşebu Əv, bıdə esə peroxnı! Çumçiko “Az çe Xıdo Zoəm” votışe». ⁴⁴ De İsa bə ico bə çomex kəşə bıə ğulduronən təhğir kardeydəbin Əy.

Çe İsa marde

(Mark 15:33-41; Lukə 23:44-49; Yəh.19:25-30)

⁴⁵ Çoştəni saat donzəku tosə peçoştə saat se toyki darşiyəy bə həmə zəmini dimi.

⁴⁶* Saat se nezi İsa de barzə vanqi car kəşəşe votışe:

«Eli, Eli, lema sabaxtani?»

Çımı məno jıqoy, «Ha Çımı Xıdo, Çımı Xıdo, boçi Mını tərğ karde?» ⁴⁷ Əyo mandə kali odəmon imi məseədə votışone: «Im Odəm İlyasi sədo kardeydə». ⁴⁸* Çəvon dılədə i kəs dərhöl vite vardışe qıləy sunqər, ejaşe bə şərovə sirkə, pevonişe bə qıləy dəlo tık, edaştışe bə İsa ki, peşomı. ⁴⁹ Əmandəyon isə votışone: «Hələ bunəmon İlyas bome pebəroxnebu Əy?» ⁵⁰ İsa ijən vanqipuri zikkə jəşe asbardışe İştə ruf.

⁵¹* Həmonə ləzədə peyo saru bə dı vırə poə be məbədi pardə^h. Zəmin larzəy, halon poə bin. ⁵² Ğəbon obin, vey mardə salehon cəsəd bəyji be. ⁵³ İsa bəyji be bəpeştə əvon beşin ğəbono dəşin bə mığəddəsə şəhr Yerusəlim, bə vey odəmi çiyəyn.

⁵⁴ Bə İsa nəzorət kardə sərša iyən deəy bə ico bıə sərbozon buməlarzə iyən bıəyon vindeədə «Im Odəm rostiyən çe Xıdo Zoəbe» votışone bərk tarsəyn.

⁵⁵* Kali jenon əyobin, diyəroətico təmşo kardeydəbin bı hodison. Əvon Qalileyəo eqıniyəbin İsa dumo, xıdmət kardeydəbin Bəy. ⁵⁶ Məcdəlijə Məryəm, Yağubi de Yusifi moə Məryəm iyən Zavdayi zoon moən çəvon arədəbe.

Çe İsa dəfn

(Mark 15:42-47; Lukə 23:50-56; Yəh.19:38-42)

⁵⁷ Şanqo darşiyədə oməy çe İsa şoqird bıə Yusif nomədə Arimateyəvijə qıləy ərbobə

***27:39** Zəb.22:7; 109:25

***27:40** Mat.26:61; Yəh.2:19

***27:43** Zəb.22:8

***27:46** Zəb.22:1

***27:48** Zəb.69:21

***27:51** Beşe.26:31-33

^h**27:51** Məbədi pardə – məbədi dıqlə otaği arədə bıə ğalınə pardə.

***27:55-56** Lukə 8:2-3

odəm. ⁵⁸ Əv şe Pilati tonu, piyəşe çe İsa cəsəd. Pilatiən əmr kardışe cəsədi bıdən bəy. ⁵⁹ Yusifi səşe cəsəd, pepuştışe bə qıləy təmizə kəfəni. ⁶⁰ Noşe əv hali dılədə boştə ıstəni tojə kandə bıə ğəb iyən quli kardışe qıləy yolə sığ ğəbi qəvisə, şe. ⁶¹ Məjdəlijə Məryəm iyən ə qılə Məryəm niştəbin əyo ğəbi vədə.

⁶² *Maşkinə ruji, yəni Hozıətı ruji bəpeştə bıə Şanbə ruji sər kahinon de fəriseyon qırdə bin Pilati tonu ⁶³ votışone: «Əğə, çəmə yodədəy ki, ə duyəvoji hələ ıstə səğətiədə votəşbe “se ruji bədiqə bəyji bəbem”. ⁶⁴ Əve əmr bıkə ki, tosə seminə ruji ğəb mihofizə kardə bıbu. Nekniki bomen çəy şoqirdon bədızden Əy, bəvoten bə xəlği “Əv bəyji be çe mardon dılədə”. Oxonə du həniyən bevəc bəbe sıftənəsən». ⁶⁵ Pilati votışe bəvon: «Peqətən nızulon, bışən mihofizə bıkən ğəbi çoknə zıneydəşon». ⁶⁶ Əvonən şin, mihi jəşone bə ğəbi sıği iyən de hıvosəkon hıvos kardışone ğəb.

28

Çe İsa bəyji bey

(*Mark 16:1-11; Lukə 24:1-12; Yəh.20:1-18*)

¹ Şanbə ruj dəvarde bəpeştə, haftə işanbə ruji sipyəsivədə Məcdəlijə Məryəm iyən ə qılə Məryəm oməyn diyə bıkən bə hali dılədə bıə ğəbi. ² Imha, qıləy yolə buməlarzə qıniye. Rəbbi qıləy mələk evoy osmono iyən oməy, quli kardışe məğarə qəviku sığ bə kəno, nişte çəy səpe. ³ Çəy çiyemon bənə avəvu, çəy olət bənə voa sipibe. ⁴ Hıvosəkon tarsiku larzəyn, mot bin bənə mardə. ⁵ Mələki ovardışe bə jenon: «Mətarsən! Zıneydəm şımə bo çomex kəşə bıə İsa nəveydəşon. ⁶ Əv iyo ni, Əv bəyji bıə çoknə votəşbe! Boən, bıvindən Çəy noə bıə vıray. ⁷ Rəyrə bışən, jıqo bıvotən Bəçəy şoqirdon: “İsa bəyji be çe mardon dılədə. Şıməsə bənav şeydə bə Qalileyə. Əy əyo bəvindəşon”. Imha, az xəbə dome bəşmə».

⁸ Jenon hərəson bin iyən yolə şoy-şoy dılədə ğırvəğ beşin ğəbo. Vitin bo xəbə doy Bəçəy şoqirdon. ⁹ Bərdəmədə İsa beşe bəçəvon və, votışe: «Bəşmə səlom bıbu!» Əvonən nez bin dəvənqo qətışone İsa lınqon, səcdə kardışone Bəy. ¹⁰ İsa votışe bəvon: «Mətarsən! Bışən, xəbə bıdən bəçımı boon ki, bışun bə Qalileyə. Əyo bəvindən Mını».

Sər kahinon pevilo kardə xəbə

¹¹ Jenon hələ roədə beəsə kali nızulon oməyn bə şəhr, votışone bıə hodison bo sər kahinon. ¹² Əvon qırdə bin de sipirişon bə ğəror oməyn, doşone veyə pul bə sərbozon ¹³ iyən votışone: «Bıvotən bə har kəsi ki, Çəy şoqirdon şanqo omən, əmə hitə vaxti dızdiyəşone Əv. ¹⁴ Qirəm ın xəbə bırsə bə vali, əmə bəy bədomon bovə karde, şıməniyən xətoku bəroxnemon». ¹⁵ Sərbozon səşone pul, çoknə omutəşonbe bəvon, jəqoən kardışone. In sıxan tosə imrujnə ruji pevilo bıə çe Yəhudiyon arədə.

Çe İsa yolə asbard

***27:62-63** Mat.16:21; 17:23; 20:19; Mark 8:31; 9:31; 10:32-34; Lukə 9:22; 18:31-33

(Mark 16:14-18; Lukə 24:36-49; Yəh.20:19-23; Həv.1:6-8)

¹⁶*Yonzə şoqird şin bə Qalileyə, İsa bəvon təyin kardə bə band. ¹⁷Əvon İsa vindeədə səcdə kardışone Bəy. Kali kəsi esə boy şək vardışe. ¹⁸İsa nez be bəvon votışe: «Osmonədə iyən zəminisə həmə səlohiyə Bəmı doə bıə. ¹⁹De jıqo, bışən həmə milləton Çımı şoqird bıkən, əvoni de Pıə, Zoə iyən Mığəddəsə Rufi nomi vəftiz bıkən, ²⁰omutən bəvon bıdə Çımı bəşmə əmr kardə bə harçi riyyət bıkən. Imha, Az tosə dovri oxoy har ruj deşmənim».